

Onsdagen den 13 januari

Kl. 09.00–14.20
16.00–16.02

§ 1 Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Herr talman! Varje flickas kropp, varje kvinnas kropp är hennes egen. Flickor och kvinnor ska kunna röra sig fritt ute, också på kvällar och nätter, på tunnelbanan och i trängsel, utan rädsla för övergrepp. Om övergrepp begås och när kränkningar sker ska samhället stå på offrets sida.

Jag känner en mycket stor vrede när jag tar del av rapporterna från Köln och Stockholm. De som är skyldiga ska straffas, och jag välkomnar att en utredning nu går till botten med vad som har hänt.

Det som har uppdagats nu är en del av det våld och de trakasserier som kvinnor runt om i världen får uppleva varenda dag. Det är en del av det hat som vi ser i trakasserier mot unga kvinnor i skolorna och på nätet. Det gör mig ännu mer övertygad om att vi måste arbeta mer med att förändra attityden hos pojkar och män och att kampen för kvinnors rättigheter måste fortsätta här i Sverige och ute i världen. I den kampen ska vi stå sida vid sida tillsammans, män och kvinnor!

(Applåder)

Herr talman! Det är både oro och hopp som präglar en värld i ständig förändring. Å ena sidan blir världen bättre. Nio av tio flickor och pojkar runt om i världen går till skolan varje dag. Den extrema fattigdomen har halverats, och tekniska landvinningar och medicinska framsteg möjliggör en global utveckling som få hade kunnat ana bara för ett par decennier sedan.

Å andra sidan, och det är en lika sann bild, växer oron med fördjupade krig och konflikter, sönderfallande stater och terror. Sällan har väl konsekvenserna av krigets fasor varit så tydliga som under förra året när ungefär 163 000 människor sökte asyl här i Sverige.

Vi genomförde då den största humanitära insatsen i svensk historia. Under en flyktingkris som bokstavligen ropat efter gemensamt ansvar tog Sverige det största ansvaret i EU. Men i höstas blev situationen ohållbar. Regeringen har därför vidtagit en rad åtgärder för att minska antalet asylsökande i Sverige. Vi gör det som krävs för att klara både de kortsiktiga utmaningarna i mottagandet och de mer långsiktiga samhällsutmaningarna.

Den hållbara lösningen finns dock fortfarande på EU-nivå. På sikt måste vi ha en ny ordning i Europa med en jämn och rättvis fördelning av

flyktingar. Den diskussionen måste på allvar inledas mellan EU:s medlemsländer.

Herr talman! Steg för steg ska vi nu ta oss ur höstens akuta situation, och då har vi stora samhällsutmaningar men också stora möjligheter framför oss. Människor ska ju inte bara erbjudas tak över huvudet. De ska ha möjlighet att skapa sitt eget hem. Människor ska inte bara vistas här i Sverige. De ska studera, jobba och försörja sig själva. Alla ska kunna kräva sin rätt men också göra sin plikt. Det är vi skyldiga dem som kommer till Sverige, och det är de som kommer till Sverige skyldiga det svenska samhället.

Vi står ganska starka inför 2016. Vi har ett positivt ekonomiskt läge. Vi har den fjärde högsta tillväxttakten i Europa. Vi har den fjärde högsta investeringstakten i Europa. Sedan regeringen tillträdde har nästan 70 000 fler människor ett jobb att gå till. Ungdomsarbetslösheten minskar. Långtidsarbetslösheten sjunker. Vi har också halverat budgetunderskottet.

Detta gör oss väl rustade att ta itu med de samhällsutmaningar som nu ligger framför oss. Men utvecklingen hålls samtidigt tillbaka av nästan ett decennium av underinvesteringar. I åtta år gick skattesänkningar först. Det gick före investeringar i bostäder och infrastruktur, i skola och utbildning, före jobb och välfärd.

Den här regeringen väljer en annan väg. Vi väljer samhällsinvesteringar före skattesänkningar.

Vi har inlett ett nytt samhällsbygge. Redan i år investerar vi kraftigt i Sveriges nya jobbagenda, i infrastruktursatsningar, med en ny exportstrategi och bättre tillgång till riskkapital för små och medelstora företag. Vi investerar i ett nytt kunskapslyft med över 50 000 nya utbildningsplatser så att fler kan ta de jobb som växer fram.

I år förverkligas också äntligen vår satsning på höjda lärarlöner, mindre klasser i lågstadiet och ökat stöd till de skolor som behöver det mest.

Samtidigt inleds den största bostadssatsningen på över 20 år, och redan i år förväntas bostadsbyggandet vara det högsta sedan början av 90-talet. Det här stärker Sveriges produktivitet, det stärker landets konkurrenskraft och det bidrar till sammanhållning och trygghet.

Men uppgiften har växt sedan regeringen tillträdde. Låt mig ge några exempel. Till de i dag över 350 000 människor som ska ut ur arbetslöshet finns också fler nyanlända som också ska in i arbete. Fram till 2019 behövs det 60 000 lärare, och behovet av nya bostäder 2025 uppskattas till över 700 000.

Regeringen kommer därför under våren att öka reformtakten för att fler ska jobba, för att vi ska höja resultaten i skolorna och för att kraftigt öka bostadsbyggandet.

I dag tar regeringen initiativ till breda politiska samtal om hur vi kan bygga fler nya hem. Vi ser att det krävs reformer inom tre områden i bostadspolitik. Det krävs nytänkande.

För det första: Korta tiden från idé till ett färdigt hem. Ska vi bygga tillräckligt mycket måste staten och kommunerna samarbeta och arbeta tillsammans. Regeringen kommer därför att fortsätta arbetet med regel-förenklingar. Vi är också beredda att se över krav på bostadsbyggande för kommunerna.

För det andra: Öka byggkapaciteten. Regeringen vill till exempel se över om två av de statliga företagen kan bidra till att bygga nya bostäder. Det gäller Akademiska hus och Specialfastigheter. Vi vill pröva om en modell med typgodkända hus skulle kunna förenkla plan- och byggprocessen och samtidigt leda till en industriell utveckling av prefabricerade hus. Vi vill också utöka antalet utbildningar i byggbranschen.

För det tredje: Utöka finansieringen och öka rörligheten. Regeringen vill se över behovet av att komplettera investeringsstödet med nya former av hyresgarantier för att stimulera produktionen av billiga hyresrätter. Om behov finns är vi beredda att tillföra SBAB medel för utlåning till allmännyttan, till byggföretag och till kommunerna. Vi vill också göra en översyn av skattefrågorna för att öka rörligheten på vår bostadsmarknad.

Herr talman! Sverige behöver investeringar. Vi behöver samarbete. Jag välkomnar de många politiska överenskommelser som vi nådde under förra året. Jag ser fram emot nya samarbeten. Det är bra för Sverige.

Ett samhällsbygge görs gemensamt i bred samverkan med näringslivet, med de fackliga organisationerna, med civilsamhället, med forskarna och med många andra aktörer. Tillsammans bygger vi Sverige starkt för framtiden.

(Applåder)

Anf. 2 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman, ledamöter och åhörare! Statsministern är förvånansvärt stolt och nöjd med bara 13 dagar sedan hans budget trädde i kraft. Det är värst vilka resultat han har uppnått med den ekonomiska politiken sedan dess.

(Applåder)

Men statsministerns oförmåga att hantera jobben och Sveriges integrationsutmaningar riskerar att leda till att ungefär 90 000 fler utomeuropeiskt födda blir varaktigt arbetslösa. Det visar nya beräkningar från riksdagens utredningstjänst. Statsministern för en ekonomisk politik som dessutom riskerar att ge negativa sysselsättningseffekter.

Varför blundar statsministern för Sveriges integrationsutmaningar?

Anf. 3 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! För det första får jag påminna om att i fjol vår lade regeringen fram en vårandringsbudget. Där startade förändringen. För det andra startade förändringen redan när regeringen tillträdde. Vi har aldrig fört en moderat arbetsmarknadspolitik. Vi har sett till att arbetsmarknadspolitiken har blivit mycket mer aktiv, och det har vi gjort redan från dag ett.

Sedan får jag påminna Anna Kinberg Batra om migrationspolitiken under era åtta år i regeringen. Den rädde fram till i höstas. Den har vi förändrat. Det har vi gjort i samsyn därför att det var helt nödvändigt.

Under era åtta år ökade arbetslösheten – långtidsarbetslösheten och ungdomsarbetslösheten. Ni prioriterade envetet skattesänkningar före allt annat.

Nu gäller det att investera. Vi ska investera i fler jobb. Det gör vi med Sveriges nya jobbagenda. Det är fråga om investeringar i bostäder och i infrastruktur. Så stärker vi Sverige på lång sikt, och så ser vi till att skapa jobb.

Det är näringspolitiken som gör det möjligt att starta fler företag och växa. Det är därför jag pratar om riskkapitalförsörjning och om andra åtgärder för dessa företag.

Det är också fråga om utbildning. Det är så många människor som inte har rätt utbildning för de jobb som växer fram. Den bristen måste rimligen också Moderaterna ha sett.

Om det är så att åtta år av er politik ledde till det läge som nu finns, varför tror då Moderaterna och Anna Kinberg Batra att det är mer av samma elände som ska till? Det är dags att byta politik, och det är vad regeringen gör.

(Applåder)

Anf. 4 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Svensk ekonomi är stark nu, statsministern, efter Alliansens jobbpolitik, efter att Alliansen har vårdat en av världens bäst skötta statsfinanser. Men Finanspolitiska rådet konstaterade nyligen att efter åtta år har mer än hälften av flyktinginvandrare och flyktinganhöriga inte kommit i arbete med utgångspunkt från när uppehållstillstånd beviljats.

Det är nu det behövs omfattande integrationsinsatser, och det är bråttom. Det är därför vi moderater har föreslagit en bred reformagenda med öppnare vägar till arbetsmarknaden, att det blir mer lönsamt att gå från utanförskap till egen försörjning, med bättre utbildning för den som behöver ta sig in på arbetsmarknaden.

Regeringen för från och med årsskiftet med full kraft en politik i motsatt riktning med högre trösklar och utbyggda bidragssystem. Jag vill ha svar på min fråga: Varför blundar regeringen för Sveriges integrationsutmaningar?

(Applåder)

Anf. 5 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Här blundas inte. Här görs vad som krävs.

Å ena sidan har vi sett till att förändra migrationspolitiken eftersom det var helt nödvändigt. Regeringen vill ta ansvar för människor som flyr, men nu stod Sverige nästan ensamt, tillsammans med två andra länder, bland EU:s 28 medlemsländer.

Å andra sidan handlar det om vad ni glömde att göra. Vi fick först och främst ärva ett stort budgetunderskott av er. Det finns en enkel faktakoll att läsa, Anna Kinberg Batra. Läs den! Då får du se vilket budgetunderskott vi fick ärva. Vi har halverat det med hjälp av en klok ekonomisk politik.

Till detta har regeringen lagt fram investeringar i bostäder, i infrastruktur, i näringspolitik och i utbildning så att människor kan ta de jobb som växer fram. Alliansens stora brist var en hög arbetslöshet och att näringslivet samtidigt inte kunde hitta de människor som kunde ta jobben. Det var brist på utbildning. Vi tar tag i detta, och vi gör det som krävs.

(Applåder)

Anf. 6 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Stefan Löfven tar i sitt anförande utgångspunkt i händelserna i Köln, i Kungsträdgården och i en rad andra städer i vårt land och i andra delar av vår del av världen. Stefan Löfven säger att varje kvinnas kropp är hennes egen, att samhället ska stå på offrets sida, att attityden hos

pojkar och män måste ändras och så vidare. Det här är givetvis bra markeringar.

Men Stefan Löfven når inte ända fram. Det är någonting som saknas. Stefan Löfven missar det väsentliga i debatten.

Jag tror att jag, Stefan Löfven och de allra flesta i riksdagen kan vara överens om att dessa händelser är ett nytt fenomen i vårt land, ett nytt fenomen i vår del av världen, att en grupp av män i större folksamlingar väljer att omringa unga kvinnor, barn, flickor, trakasserar dem sexuellt och förgriper sig på dem sexuellt och så vidare. Jag har åtminstone aldrig hört talas om att det har skett tidigare i vårt land. Jag vet inte om Stefan Löfven har gjort det, men många vittnar om att det är ett nytt fenomen.

Men på Stefan Löfvens anförande lät det som att det skulle vara vem som helst. Det är samma sak som män och pojkar utsätter kvinnor för överallt hela tiden.

Min uppfattning är, herr talman, att kultur har betydelse. Normer, värderingar, attityder har betydelse och styr människors beteende. Min enkla konkreta fråga till Stefan Löfven är om han instämmer i den analysen. Har kultur betydelse, Stefan Löfven? Styr kultur människors beteende?
(Applåder)

Anf. 7 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag känner en mycket stark vrede över att kvinnor och flickor över huvud taget ska behöva utsättas för dessa övergrepp. Då är det samhällets plikt att stå upp för offren, oavsett vem som utför övergreppen, oavsett om denne är född i Sverige och har bott i Sverige hur många år som helst eller precis har kommit till vårt land. Oavsett vem ska brott beivras och skyldiga lagföras. Därutöver behöver vi jobba med attityden hos män och pojkar för att komma till rätta med övergreppen.

Jag blir dock lite förvånad att Sverigedemokraterna nu helt plötsligt står upp för jämställdheten. Jag påminner mig en kväll i Stockholm när Jimmie Åkessons partiföreträdare hade ovettet och den osmakliga tonen att kalla en ung kvinna för ett ord som jag inte vill ta i min mun. Om minnet inte sviker var det samma personer som sedan gick ut med järnrör i Stockholms city.

Jag har svårt att ta till mig Sverigedemokraternas vurm för jämställdhet när ni samtidigt tar till de åtgärder ni har framfört i budgeten. Om ni hade fått er budget igenom hade ni tagit bort 90 miljarder kronor från kommunerna. Det skulle märkas mest för kvinnorna i detta land. Vem tror Jimmie Åkesson kommer att göra jobbet i äldreomsorgen när inte vår gemensamma äldreomsorg räcker till? Det är kvinnorna. Vilka är det som får stå upp när ni ska ta bort 90 miljarder kronorna från kommunerna? Jo, det blir kvinnorna.

Jimmie Åkessons vurm för jämställdhet ger jag inte speciellt mycket för.
(Applåder)

Anf. 8 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Är detta Sveriges statsminister som talar? Pinsamt, måste jag säga. Pinsamt!
(Applåder)

Prot. 2015/16:51
13 januari

Partiledardebatt

Men visst, samhället ska stå upp för dessa kvinnor, dessa flickor. Men är det, Stefan Löfven, att stå upp för dessa flickor och dessa kvinnor att förneka orsakerna till dessa beteenden, att förneka att det finns kulturella skillnader mellan olika grupper också i vårt samhälle, i väldigt hög grad till följd av en ansvarslös invandringspolitik? Är det verkligen, Stefan Löfven, att stå upp för dessa flickor och kvinnor att förneka de kulturskillnader, den kultur som är orsaken till att flickor i vårt land i dag när de befinner sig i stora folksamlingar omringas av män och trakasseras sexuellt, förgrips på sexuellt? Är det att stå upp för dem att förneka de kulturskillnader som finns?

(Applåder)

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Att försvara dessa kvinnor och kvinnor i allmänhet är att se till att brott beivras, till att börja med.

Det andra är att se att oavsett motivet eller bakgrunden eller uppkomsten till de här brotten måste de självfallet analyseras, och vi måste ha betydligt mer arbete med att ändra attityder hos *alla* pojkar och män som tar sig friheten att trakassera, inte minst sexuellt trakassera, unga kvinnor och kvinnor i allmänhet. Oavsett vilket som är motivet måste vi naturligtvis jobba med att se till att ändra attityder.

Det är *aldrig* okej att tafsa på eller trakassera kvinnor. En kvinnas kropp, en flickas kropp, är hennes egen.

(Applåder)

Anf. 10 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! I oktober ingicks en överenskommelse mellan sex partier, däribland Socialdemokraterna och Centerpartiet, för att börja hantera den utmaning Sverige står inför när vi får väldigt många nyanlända.

Det här var en bra och nödvändig överenskommelse. Den stärkte kommunerna, som har en viktig roll i detta. Den stärkte civilsamhället. Inte minst fanns förslag som innebär att man snabbare kommer i arbete. Jag tänker då på att man slopade kravet på kollektivavtal för YA-jobb.

Det här var en bra överenskommelse, men det behövs mycket mer. Det finns en besvikelse hos oss i Centerpartiet vad gäller de delar som handlar om att de nyanlända snabbt ska komma i arbete. Där kommer det väldigt lite från regeringens sida. När det handlar om att snabbt ingripa i Öresundsregionen genom att i praktiken stänga bron, då är regeringen snabbt ute. Men när det handlar om att se till att människor snabbt kommer i arbete, då ska det utredas noggrant.

Jag blir också oroad när jag hör statsministern säga att den enda hållbara lösningen på dagens situation ligger på EU-nivå. Så är det ju inte. För att de människor som har flytt från krig och förföljelse ska kunna bygga ett hem här krävs det två saker. Det krävs en bostad, och det krävs ett jobb.

Från Centerpartiets sida är vi helt övertygade om att den arbetsmarknad vi har i Sverige måste reformeras i grunden. Vi behöver flexiblare lagstiftning. Vi behöver lägre kostnader för att anställa och fler ingångsjobb till inledningsvis lägre ingångslöner.

Jag vill ställa en fråga till statsministern, som ju säger sig leda en samarbetsregering. Är statsministern beredd att sätta sig i pragmatiska samtal med syftet att vrida och vända på alla stenar, även de som ifrågasätter socialdemokratiska dogmer, för att se till att fler människor snabbt ska komma i arbete?

Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! För det första har Sverige ingenting att skämmas för vad gäller flyktmottagande. Vi är det land som har tagit emot överlägset flest per capita i hela EU. Det finns inget land som kan mäta sig med oss i fråga om ansvarstagande.

Jag vill också påminna om att vi har vidtagit en rad åtgärder just för att de nyanlända måste snabbare in i arbete. Det är betydligt snabbare sfi – sfi redan i asylboendet. Det är validering. Det är utbildning. Det är praktik. Det är snabbspår. Vi för en dialog med näringslivet. Många företag säger: Vi vill ge de här människorna möjlighet till praktik. De samlas kring den arbetsuppgiften. Det är en rad uppgifter på gång.

Vi har också vidtagit åtgärder för fler boenden. Vi har gett kommunerna nästan 10 miljarder i ytterligare stöd i överenskommelsen som vi var överens om. Vi har ändrat reglerna för stödboende så att vi ska kunna hantera och ge ensamkommande barn ett bättre mottagande. Vi har dubblat schablonen för flyktmottagandet till kommunerna. Vi har dubblat schablonerna för barnens skolgång i asylmottagandet. Det är några av de uppgifter som vi har tagit oss an, och vi tänker fortsätta.

Svaret är alltså ja. Jag tänker inte lämna någon sten icke vänd som ger möjlighet till jobb, praktik och utbildning så att människor kan försörja sig.

Men det ska jag vara väldigt tydlig med, Anders W Jonsson: Jag tänker inte rasera det som gör Sverige starkt – att man kan gå till sitt arbete och faktiskt försörja sig på sitt arbete, att man vet att även när man inte kan arbeta kan man försörja sig och ha en trygg ekonomi så att konsumtionen upprätthålls och individen klarar sin omställning. Jag tänker inte knäcka det som är Sveriges framgång. Det är den svenska modellen. Det är den nordiska modellen. Där tar jag fajten.

(Applåder)

Anf. 12 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Precis som statsministern är jag oerhört stolt över det asylmottagande som Sverige har stått för. Vi vill ha ett medmänskligt Sverige, ett Sverige som tar emot och ger skydd åt de människor som flyr undan krig och konflikt.

Jag delar också helt statsministerns syn på att det behövs omfattande satsningar på validering och utbildning.

Men det vi också måste se är att vi i Sverige nu står inför en helt annan utmaning än vi någonsin har gjort tidigare i det att vi nu har väldigt många människor som har kommit hit, som kommer att stanna, som kommer att se Sverige som sitt hemland men som kanske saknar utbildning och i värsta fall inte ens kan det skrivna språket.

Då säger till exempel Finanspolitiska rådet att det som behövs är reformer som ser till att vi får fler jobb med låg lön och låga kvalifikationskrav. Där sätter statsministern stopp. Han är inte beredd att vända på de stenarna för att de här människorna ska komma i arbete. Då är det viktigare för statsministern att försvara socialdemokratiska dogmer. Det beklagar jag, då det kan leda till en mycket allvarlig situation för landet.

Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Om vi talar om dogmer är väl pratet om lägre löner och låga kvalifikationer om något dogmer.

Antalet så kallade enkla jobb växer i Sverige. Men det är också så att de jobben ofta innehas av människor som har en högre utbildning än de jobben kräver – betydligt högre. Det innebär att de människorna konkurrerar ut människor med låg utbildning.

Vad ska vi då göra? Är det inte bättre att satsa på jobb för de människor som har en relativt hög utbildning och som kan förflytta sig in i de utbildningar som de har kvalifikationer för, i de jobb som de har kvalifikationer för? Borgerligheten är svaret skyldig. Hur ska ni göra?

Lönerna sätts på arbetsmarknaden mellan två parter. Vi vet också att i den stund man sänker lönen för en liten grupp räcker inte det. Det kommer att drabba en långt större andel av arbetsmarknaden. Sänkta löner i Sverige är inte vägen framåt.

(Applåder)

Anf. 14 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman och statsminister Stefan Löfven! Förra hösten tog Sverige emot rekordmånga asylsökande. Det innebär stora utmaningar. Det innebär också mycket stora möjligheter.

Det är ganska tydligt vad vi behöver göra. Vi behöver erbjuda bra yrkesutbildningar i bristyrken så att människor kan få de jobb som finns och kommer att skapas i Sverige. Vi behöver se till att man lär sig svenska snabbt. Vi behöver bygga fler hyreslägenheter än vad vi gjort på mycket länge i det här landet.

Samtidigt – vi fick ett utmärkt exempel alldeles nyss – använder borgerligheten den här situationen till det den alltid använder varje situation till: att säga att lösningen är försämrade villkor på arbetsmarknaden, lägre löner och större otrygghet.

Regeringen har nu kommit överens med de borgerliga partierna om att göra en del av det här. De vill att YA-jobben inte längre ska kräva kollektivavtal, och det har ni gått med på. Vi ska alltså allihop vara med och betala företag som anställer folk utan kollektivavtal. Det är högerns klassiska murbräcka mot den svenska modellen och tryggheten på arbetsmarknaden, ingenting mindre.

Min fråga är: Varför ska vi, varför ska samhället, ge stöd till företag om de inte vill sluta kollektivavtal?

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! När det gäller YA-jobben behandlas de på precis samma sätt som alla andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder som vi har.

Nej, vi har ingenting att skämmas för. Vi har ett solidariskt mottagande som är starkt och ger eko runt om i EU, Europa, världen. Vår linje, regeringens linje, är att se till att de som kommit hit – och fler kommer att komma – måste få den bästa starten. Därför gör vi upp om villkoren för det.

Det handlar om jobb. Jag kommer aldrig att vika från att de villkor som gäller här hemma också ska gälla för dem som kommer hit. Jag vill icke ha ett delat samhälle. Vi ska ha ett samhälle som håller ihop på riktigt och där alla har samma möjligheter.

Många av de människor som kommer hit har fantastiska kvalifikationer, och de ska tas till vara. Jag träffar dem ibland ute i landet, och de är i full gång med sin praktik och sitt jobb. Jag träffar även många som behöver utbildning, som knappt har någon utbildning och som behöver det. De ska få den, och sedan ska de successivt in i arbete på samma villkor som gäller för dem som redan finns här. Den linjen ligger absolut fast.

När vi talar om YA-jobben talar vi om en åtgärd som ska ha samma regler som resten av våra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag tycker att det är en ganska klok linje.

Kollektivavtalen är oerhört viktiga för Sverige. De har tjänat och kommer att tjäna Sverige väl. Vi har som politiker i uppgift att stödja den modell där arbetsgivare och arbetstagarer sluter avtal om de villkor som ska gälla på arbetsmarknaden.

Anf. 16 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag vill tacka statsministern för svaret. Den logiska slutklämmen på det hade varit att säga att man ska ha kollektivavtal när man jobbar i Sverige även om man har ett YA-jobb. Men den kom inte. Det var ju det ni sa tidigare, Stefan Löfven, när förslagen kom från borgerligheten.

Det stannar inte vid den här överenskommelsen, utan man kopplar de nya tillfälliga uppehållstillstånden, som ersätter de permanenta uppehållstillstånden, till möjligheten att få ett arbete i Sverige. Den som får ett fast arbete kan få stanna i Sverige. Det skapar ett enormt underläge. Det gör att den som vill få ett uppehållstillstånd kan ta nästan vilket jobb som helst. Man är i en desperat situation. Risken att människor utnyttjas är uppenbar när uppehållstillstånd kopplas till arbete på det sättet. Det är orimligt att göra så. Det exploateras av oseriösa arbetsgivare.

Ser inte statsministern risken med att på det sättet via asylpolitiken försvaga löntagarnas ställning på arbetsmarknaden?

Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Att få ett arbete som man kan försörja sig på, och kunna visa att man kan försörja sig på det, är bra. Då anser vi att den personen ska få stanna i landet. Det är de nya reglerna. Jag tycker att det är rätt.

Såg inte Jonas Sjöstedt att någonting behövde göras? Vi gör vad som krävs. Vi är stolta över det vi har gjort, för vi har tagit emot fler än något annat land i EU, men situationen blev ohållbar. Om vi hade fortsatt på samma sätt skulle vi ha hamnat i det läge som Jonas Sjöstedt är rädd för. Samhället riskerade att inte klara av att ge människor tak över huvudet, se till att de kom i arbete och barnen i skola.

Ett tag i höstas tog vi emot 100 klasser i veckan. Det var ohållbart. Hade det fått fortsätta skulle vi ha hamnat där Jonas Sjöstedt är. Det borde Jonas Sjöstedt inse.

(Applåder)

Anf. 18 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman och statsministern! Det saknas två saker på svensk bostadsmarknad. Det ena är bostäder och det andra marknad. Jag uppskattar naturligtvis att statsministern tillsammans med några andra ministrar i dag skriver en artikel om bostadspolitik. Man identifierar en mycket viktig svensk samhällsutmaning för kommande år. Problemet är att de förslag man lägger fram är antingen gamla eller innehållslösa och medverkar inte till fler bostäder. Det man skriver i artikeln är som att spotta en törstig i halsen.

Man skriver om tre saker. Det första är avreglering. Det är bra. Jag återkommer till det. Det andra är fler utbildningsplatser. Det har man talat om länge, men det löser inte bostadskrisen. Det tredje är mer subventioner, och det har nästan alltid varit kontraproduktivt.

När det gäller avregleringen, som egentligen är det enda konkreta i artikeln och som ger effekt, är det i huvudsak något som Alliansen satte igång. Det är alltså inte någonting nytt. Ni har ingen egen bostadspolitik, Stefan Löfven. Det är sanningen.

Jag hörde Stefan Löfven i en tidigare replik säga att nu byggs det minnsann mycket under Socialdemokraterna medan det under de borgerliga byggdes lite. När vi tog över 2006 var byggtakten 30 000 bostäder per år. Det var den socialdemokratiska byggtakten. Nu byggs det mer än på mycket länge, men det är inte Stefan Löfvens förtjänst att det byggdes mer förra året, då det byggdes 50 000 bostäder, och att det byggs mer i år. Det tar årtal innan bygggena kommer igång. Det är alltså en effekt av Alliansens politik.

Men det räcker inte. Det behövs ännu mer. Därför borde det vara intressant att lyssna på de expertorgan som finns. IFAU, OECD, EU-kommissionen, IMF, Världsbanken, vårt eget Finanspolitiska råd, Boverket – expertmyndigheten – har alla gått igenom varför det byggs för lite. Ingen av dem säger att subventioner är lösningen, ingen av dem. Nästan alla pekar på prisregleringen, hyresregleringen. Det lönar sig inte att i huvudsak bygga hyresrätter, annat än för kommuner som kan höja skatten för att finansiera förluster.

Vi behöver marknadshyror för nyproduktion, Stefan Löfven. Då skulle vi få fart på byggnationen.

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det vore bra om Jan Björklund började med att göra en faktakoll. Om Jan Björklund jämför bostadsbyggandet under Alliansens regeringsperioder med de socialdemokratiska regeringsperioderna, hela perioderna, kommer han att se en viss skillnad.

Boverket gjorde en uppföljning av det investeringsstöd som den dåvarande socialdemokratiska regeringen införde i början av 2000-talet. Det visade sig vara en framgång. Utan det stödet, säger Boverket, skulle en tredjedel ha byggts i början av 2000-talet, en tredjedel. Det är skillnad.

Om vi nu inte kommer med något nytt, Jan Björklund, kan vi väl i alla fall vara överens om följande som vi har presenterat i dag: Vi ska korta tiderna för byggandet. Därför vill vi fortsätta det regelförenklingsarbete som alliansregeringen påbörjade, vilket den ska ha ett erkännande för. Det tar vi vidare.

Vi vill se över möjligheten att ställa krav på kommuner som vägrar att bygga när nationen behöver det och när regionen behöver det. Det vill vi se över. Vi vill öka kapaciteten. Det gäller inte bara utbildningar, utan jag vill se över möjligheten till typgodkända hus så att vi kan börja industrialisera byggandet, få ned kostnaderna och ha fler prefabricerade hus.

Jag vill, som jag nämnde, ge statliga företag – Akademiska Hus och Specialfastigheter – möjlighet att göra en insats. Jag vill se över möjligheten att omvandla statliga fastigheter till bostäder. Jag vill, förutom det investeringsstöd jag talat om, också se om det är möjligt att lämna hyresgarantier för att säkra villkoren för dem som ska bygga hyresrätter.

Om vi inte kommer med något nytt, Jan Björklund, är du då redan överens med oss om detta? Är du åtminstone överens med oss om att vi har ett stort åtagande framför oss, att bygga minst 700 000 bostäder fram till 2025? Är du överens med oss om att vi behöver sätta oss ned och knäcka några nötter för att det ska lyckas?

(Applåder)

Anf. 20 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Det är klart att vi är överens om avregleringarna. Det är ju vi som har föreslagit dem. Däremot är subventionerna i allt väsentligt meningslösa. Ska man verkligen subventionera så att det räcker blir det fråga om gigantiska belopp. Det går inte. Det är inte möjligt. Det behöver byggas för flera tusen miljarder under en tioårsperiod. Att då subventionera med några få miljarder ger ingenting, mer än att det möjligen driver upp priserna för byggnationen.

Det centrala som expertorganen pekar på, statsministern, är prisregleringen, hyresregleringen. Det är inget konstigt med det. I vartenda land som prövar prisreglering på varor uppstår det brist, kö och svartmarknad. Och hör och häpna, svensk bostadsmarknad präglas av brist, kö och svartmarknad.

Vi behöver tillåta friare hyressättning när det gäller nyproduktion. Det befintliga bostadsbeståndet är en annan sak, men vid nyproduktion behövs det. Planhushållningen känns igen, herr statsminister – ingen plan, ingen hållning, inga hus.

(Applåder)

Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Fakta gäller fortfarande, också för Jan Björklund. Jan Björklund behöver bara titta på Boverkets rapport om vad som hände i början av 2000-talet när den dåvarande socialdemokratiska regeringen införde investeringsstödet. Titta på den rapporten!

Jag har inget emot att se över olika faktorer som har betydelse för bostadsbyggandet. Vi vet dock att vi redan nu har så kallade presumtionshyror. De gäller i 15 år. Vi har ett system där det finns möjlighet att ha andra regler för hyressättning än de förhandlade. De finns, och vi måste utvärdera dem för att se vad det är som fungerar och inte fungerar med dem.

Jag är inte beredd att hux flux säga att det ska vara marknadshyror i ett läge där vi har bostadsbrist. Det måste också Liberalerna förstå. När det råder brist och vi har en fri hyressättning vet vi att hyrorna åker uppåt, kraftigt uppåt. I en sådan situation tänker jag inte försätta mig, men jag är beredd att titta på alla faktorer, för vi behöver bygga fler bostäder.
(Applåder)

Anf. 22 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna gick till val 2014 på att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Målet dömdes redan då ut, och man sa att det var orealistiskt att jämföra Sveriges arbetsmarknad med länder som har en helt annan struktur på arbetsmarknaden, men Stefan Löfven och Socialdemokraterna lovade jobb och EU:s lägsta arbetslöshet.

Det var framför allt unga som skulle få jobb. Huvudnumret i Socialdemokraternas jobbpolitik var traineejobben. 32 000 traineejobb skulle det bli. I november hade det blivit ett. Nu är vi väl uppe i 600 ungefär. Det är vällovligt att regeringen har skruvat ned förväntningarna till en tredjedel, men först till 2017, då vi kan vänta oss 10 000 traineejobb.

Regeringens traineejobsreform har misslyckats. Frågan är om statsministern tar något som helst intryck av detta. Kommer regeringen att nå målet om EU:s lägsta arbetslöshet år 2020, Stefan Löfven? Om statsministern fortfarande hävdar att Sverige kommer att nå EU:s lägsta arbetslöshet år 2020, hur hög eller låg ska den då vara 2018? Så att väljarna kan utvärdera regeringens arbetsmarknads- och jobbpolitik – på vilken nivå ska arbetslösheten ligga år 2018?

(Applåder)

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag blir lite förvånad. Det är som om ni lägger hela retoriken på att vi har formulerat ett mål. Det är klart att vi ska ha ett mål för hur arbetslösheten ska tas ned. Sysselsättningen är det viktigaste.

Nu kan vi visa att sysselsättningen ökar. Som jag sa är det ungefär 70 000 fler som har ett jobb att gå till i dag. Ungdomsarbetslösheten minskar. Långtidsarbetslösheten minskar. Gläd dig, Andreas Carlson! Det gör jag.

Men jag ser att det inte räcker. Det behövs mycket mer. Därför kommer vi inte att lämna någonting oprövat för att människor ska tillbaka i arbete. Men det håller inte att sikta in sig på att säga att det löser sig bara vi får lägre löner eller enklare jobb. Det är betydligt mer komplicerat.

Det är era åtta år av underlåtenhet när det gäller investeringar i bostäder som gör att arbetsgivare inte kan rekrytera människor, för här finns ingenstans att bo. Det finns jobb, men det finns ingenstans att bo.

Underlåtenhet när det gäller investeringar i järnväg och vägunderhåll gör att transporterna inte går som de ska. Det har funnits underlåtenhet när det gäller att investera i näringspolitik, så att vi får fram de varor och tjänster som ska bli nya säljsuccéer, så att företagen behöver anställa. Underlåtenheten under er tid när det gäller att investera i människors kompetens ledde till att människor stod arbetslösa och utan utbildning samtidigt som företagen stod och sa: Vi behöver anställa, men vi hittar ingen med rätt utbildning. Vad är svaret då? Jo, det är utbildning. Men ni säger att svaret är lägre löner.

Vi har strategin och Sveriges nya jobbagenda. Den tänker jag hålla i, och jag ger mig inte förrän människor kan gå till arbetet. År 2020 ska Sverige ha EU:s lägsta arbetslöshet.

(Applåder)

Prot. 2015/16:51

13 januari

Partiledardebatt

Anf. 24 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Det är svårt att vara glad när 80 procent av de skatteköningar som regeringen genomför slår direkt mot jobb och företagande. Stefan Löfven säger att målet fortfarande ligger fast och att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet år 2020, men jag vill påstå att det löftet redan är brutet. I Finansdepartementets senaste prognos, som offentliggjordes den 21 december förra året, anges att arbetslösheten kommer att vara 6,8 procent år 2019. Det är tyvärr en uppjustering från 6,2 procent, men prognosen sträcker sig inte till 2020.

För att vi ska nå 4 ½ procent eller vad Tyskland har i arbetslöshetsiffror ser jag egentligen tre möjliga utgångar för Stefan Löfven: ett ekonomiskt mirakel mellan 2019 och 2020, att Finansdepartementets prognos inte stämmer eller att regeringens arbetslöshetsmål för 2020 redan nu kan begravas. Vilket av dessa tre alternativ väljer Stefan Löfven?

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag börjar nu förstå hur Kristdemokraterna tänker. Först säger ni att traineejobben har misslyckats. Där var föreskrifterna klara i november, men ni har redan dömt ut den reformen.

Ni har redan dömt ut ett arbetslöshetsmål som gäller för 2020. Ni tittar på en prognos och ser en siffra där borta, och så tror ni att det blir så. Ja, det blir så om man inget gör, men inte om man fortsätter ihärdigt, och det tänker jag göra.

Vi har en jobbagenda. Den kräver att vi fullföljer den. Vi måste investera i bostäder, så att människor kan flytta dit jobben finns. Vi måste investera i järnväg, så att vi kan ha smidig transport för människor och gods. Vi måste investera i nya produkter och nya och växande företag – framtidens företag. Vi måste investera i utbildning, så att människor kan ta de jobb som skapas. Jag håller fast vid den linjen.
(Applåder)

Anf. 26 ANNA KINBERG BATRA (M):

Herr talman! Bara några hundra meter från riksdagshuset ligger Kungsträdgården. Det är en plats för umgänge och gemenskap, men inte för alla. För många unga tjejer har det nu blivit en plats som förknippas med tafsande händer, kränkningar och övergrepp. Det finns bara ett sätt att beskriva det, nämligen att det är helt oacceptabelt.

Ingen ska behöva riskera att bli utsatt för sexuella övergrepp i folksamlingar eller någon annanstans. Man måste kunna känna sig trygg som tjej eller kille. Allt annat är ett misslyckande för alla.

Alla måste kunna lita på att polisen gör allt den kan. Det får aldrig gå politik i vilka brott som rapporteras eller anmäls. Det är farligt för ett samhälle om människor inte litar på polisen. Sverige ska vara ett samhälle som är tryggt och där tryggheten fungerar för alla. Vi vill inte se en utveckling som den i till exempel Köln, där vissa människor tar till våld. Det är ett misslyckande för hela samhället.

I grunden är det enkelt. I Sverige ska vi aldrig kompromissa med jämställdhet, trygghet eller något så självklart som att man ska kunna gå ut med sina vänner och göra vad man vill utan att någon tafsar eller förgriper sig på en. Och om det oacceptabla ändå skulle ske ska den som gör det straffas och straffas hårt. Det finns inget alternativ till det.

(Applåder)

Herr talman! Vi har lämnat ett 2015 som till stor del kom att präglas av migrationskrisen. Förra året sökte ungefär 163 000 personer asyl i Sverige. Det är en situation som inte går att jämföra med något vi tidigare har upplevt.

Flera delar av samhället har prövats, och i en del fall har förmågan också brustit. Färre kommer nu till Sverige, men det innebär inte att den akuta krisen är över. Bara att behandla alla asylansökningar från dem som kom förra året kan ta uppemot tre år.

Flyktingkrisen kommer att påverka det svenska samhället under lång tid. Det kommer att kräva ledarskap och reformer under flera år framöver. Alla som kommer till Sverige behöver sin första bostad. Vi behöver utbildningssatsningar. Människor behöver få sitt första jobb.

Vi har sedan länge haft sjunkande skolresultat. Vi har sedan länge haft bostadsbrist. Vi har sedan länge haft en arbetsmarknad med för höga trösklar. De utmaningarna har varit kända länge. De har inte blivit mindre, tvärtom. Därför behöver 2016 bli året när vi på allvar rustar Sverige för att vara starkt och sammanhållet framöver.

Herr talman! Det går bra för många i Sverige, men för många i Sverige går det inte alls bra. Även om det finns ett Sverige – en mycket stor del – där ekonomin går bra och framtiden ser ljus ut, finns det också ett Sverige där människor som har drömt om en framtid i frihet har fastnat i känslan av att den friheten inte är för dem.

Fortfarande befinner sig var sjunde person i utanförskap. Många människor har fastnat i bidragsberoende. Det är ett utanförskap som blir allt djupare, och den som har fastnat får allt svårare att ta sig därifrån. Framför allt drabbas unga utan utbildning och utrikes födda. Bortom bnp-statistiken håller Sverige på att bli ett land där människor lever bredvid varandra men inte tillsammans. Den utvecklingen måste vi bryta.

Herr talman! Grunden för att kunna möta de utmaningar som Sverige står inför är starka och hållbara offentliga finanser. Bara så kan man ta ansvar för framtiden. Vi står nu inför svåra prövningar till följd av kraftigt ökade kostnader för bland annat flyktingkrisen men också för till exempel de ökade sjukskrivningarna. Sammantaget bedöms de offentliga finanserna gå med underskott, och det ser ut att mer än fördubblas under de närmaste åren. Det är ett underskott i en storleksordning som snarare hör till en lågkonjunktur – detta trots att Sverige nu är på väg mot högkonjunktur, enligt Konjunkturinstitutet.

Hur trovärdig är regeringens ekonomiska politik? För bara något år sedan talade finansminister Magdalena Andersson om att Sverige var en tom lada. Nu heter det plötsligt att Sverige går lika bra som en nyproducerad Tesla. Före valet lovades det att överskottsålet inte skulle överges. Nu får man leta noga efter löften om ens balans. Ena stunden säger finansministern att reformer ska finansieras krona för krona. Några ögonblick senare längtar hon efter ofinansierade reformer. Det är snabba ryck ibland.

Det är kvartalspolitik. Frågan är hur lång hållbarheten är för regeringens prognoser och löften.

Herr talman! Sverige ska vara ett starkt land som håller ihop. Sverige är det land i EU där skillnaden i sysselsättning mellan inrikes födda och utrikes födda är störst. Vi har *en* arbetsmarknad för den som har god utbildning och kan bra svenska. Den fungerar i allt väsentligt ganska bra. Vi har samtidigt en helt annan arbetsmarknad för den som saknar utbildning eller inte kan språket. Inte ens hälften av alla de flyktingar som är i arbetsför ålder får jobb efter åtta år. Det är varken rimligt, hållbart eller mänskligt. Att bryta detta nya utanförskap kommer att vara vår viktigaste uppgift under lång tid framöver.

Samtidigt måste vi värna svenska företags långsiktiga konkurrenskraft. Vi måste säkra svensk jobbtillväxt, och det kräver att villkoren för företagande förbättras. Då duger det inte med en statsminister som blundar för denna utmaning. Ekonomin är stark, säger han. Det fattas inte jobb, säger han. Flyktingkrisen är snart över, säger han. Det är en attityd som, om inget görs, riskerar att leda till att 90 000 fler blir varaktigt arbetslösa, enligt nya beräkningar från riksdagens utredningstjänst. Det är så många som riskerar att inte ens ges en chans på arbetsmarknaden när regeringen blundar för integrationsutmaningen och när man väljer att höja trösklarna och bygga ut bidragssystemen.

Vi måste korta vägen till det första jobbet. Det måste alltid löna sig att gå från bidrag till arbete. Det måste finnas tydliga krav på att göra sig anställbar. Det måste finnas utbildningsplikt för den som kommer till Sverige utan att ha klarat grundskolan. Arbetsmarknaden måste öppnas upp och fler ges möjligheter att lära sig jobbet på jobbet. Det finns samtidigt ett stort personligt ansvar. Den som inte anstränger sig och gör sitt allra bästa utifrån sin egen förmåga tar sig rätten att kräva att andra gör det åt en.

Herr talman! Förra året var det 14 000 elever som lämnade högstadiet utan att vara behöriga till gymnasiet. Det har vi inte råd med om vi ska konkurrera med kunskap. Vi måste vända utvecklingen i den svenska skolan. Ingen ska behöva känna oro för att det kompromissas med kunskapskraven och ambitionerna i skolan när det är krävande tider – tvärtom. Kunskaperna i svensk skola får inte urholkas. De måste stärkas. Det är därför Moderaterna utvecklar skolpolitiken. Det är därför vi lovar att aldrig spara på skolan. Det är därför det behövs tydligare kunskapskontroller i förberedelseklasserna. Det är därför det behövs möjlighet att lära sig svenska, läsa in grundskolebehörighet och lära sig sitt yrke samtidigt. Det är därför det behövs mer matte i skolan och mer av de kunskaper som efterfrågas på en modern arbetsmarknad. Skolan ska vara en plats som är trygg, där duktiga lärare har rätt förutsättningar att göra sitt jobb.

Herr talman! Sverige är ett fantastiskt land. Sverige är ett starkt land med en stark ekonomi och ett samhälle som håller ihop. Vi har klarat kriser förut. Det kan vi göra igen. Men ingenting blir bättre alldeles av sig självt, och nu är Sverige på väg åt fel håll. Det är en skola som inte ger tillräckliga kunskaper. Det är en arbetsmarknad som lämnar för många utanför. Det är människor som i stället för framtidshopp känner hopplöshet.

Nu behöver Sverige tuffa beslut, rejäla reformer och svåra avvägningar. Vi behöver vilja, mod och ledarskap. Då kan Sverige mer.
(Applåder)

Prot. 2015/16:51
13 januari

Partiledardebatt

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Först får jag be Anna Kinberg Batra att inte lägga citat i min mun som jag aldrig har sagt. Det är inte så att jobben räcker och att vi inte behöver fler jobb. Hela min politiska gärning och hela mitt fokus ligger på jobb, just därför att vi har för få jobb i Sverige. Vi måste ha fler jobb.

Anna Kinberg Batra tog i anförandet upp frågan om skolan. Det gjorde hon också i ett uttalande i december. Då sa hon att Moderaterna lovade att man skulle sluta skära ned på skolan. Jag blev väldigt glad. Sedan gick det mindre än en vecka. Då röstade Moderaterna för nedskärningar i utbildningsbudgeten på mer än 3 miljarder kronor. Moderaterna sa nej till höjda lärarlöner. Man sa nej till satsningar på utveckling av barnens skola och nej till upprustning av skollokaler.

Moderaterna säger en sak men gör någonting helt annat. Under ert regeringsinnehav satsade ni 19 gånger mer på skattesänkningar än ni satsade på skolan. Och i ert förslag till budget för 2016 fortsätter ni uppenbarligen på precis samma sätt. Det finns uppenbarligen ett utrymme för ett sjätte jobbskatteavdrag men inte för en satsning på barnens skola.

När ska ni sätta barnens skola och barnens och ungdomarnas utbildning före skattesänkningar, Anna Kinberg Batra?
(Applåder)

Anf. 28 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Om statsministern menar allvar med att hålla sig till sanningen kan han börja med att erkänna för denna kammare och alla som lyssnar att vi ökar satsningarna på utbildning med 2,6 miljarder – det går att ta reda på – i vår budgetmotion. Håll dig till sanningen, statsministern, och låt oss tala allvar om kunskap i skolan!

Sveriges högstadieelever hade kunnat ha mer matte på schemat redan nu, om vi hade fått igenom våra förslag. Vi genomförde de största skolreformerna sedan folkskolan infördes, brukar det sägas, under Alliansens sista år. Jag tror inte att det räcker, utan mer behövs. Men då är det kunskaper som behövs. Stefan Löfven och hans partivänner röstade nej till våra förslag om till exempel utbyggda karriärlärartjänster och mer matte i skolan.

Sluta undanhålla sanningen, statsministern! Håll dig till sanningen och svara på vad din regering gör för att stärka kunskaperna i skolan.
(Applåder)

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Moderaterna säger en sak och gör en annan. Det står att läsa svart på vitt i ert budgetförslag för i år. När det gäller lärarlöner är det minus 1 280 miljoner kronor. När det gäller skolutveckling är det minus 1 248 miljoner kronor. När det gäller upprustning av skollokaler är det minus 830 miljoner kronor. Så ser ert budgetförslag ut. Det finns fler minusposter. Jag har en lång lista – vi kan ta den sedan.

Ser inte Moderaterna behovet av att investera i skolan? Är det fortfarande viktigare med en skattesänkning än en rejäl investering i skolan? Är det fortfarande moderat politik?
(Applåder)

Anf. 30 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! När man förbereder sig för sådana här debatter skriver man ibland replikerna i förväg. Jag tror att statsministern har skrivit ”skatt” på sina lappar. Men nu talar vi om skolan, tror jag. Nu talar vi om sanningen, hoppas jag. Då är det ett faktum att vi fortsätter satsningen på skolan, som inleddes under Alliansens tid och som Sverige skulle behöva.

Vi skulle till exempel behöva fler karriärtjänster, inte minst i utanförskapsområden, där vikten av en duktig lärare som lockar att lära och som kan hjälpa den som kanske har tuffa hemförutsättningar är som allra störst.

Det är några av de förslag som vi framförde, men som Socialdemokraterna och Vänstern röstade nej till. Jag är övertygad om att fler satsningar på skolan behövs. Då handlar det om fler satsningar på duktiga lärare, på kunskap i skolan och på att mäta kunskap tidigare i skolan. Jag ser fram emot att återkomma till det i denna kammare, och då tycker jag att vi båda ska hålla oss till fakta.

(Applåder)

Anf. 31 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Sverige styrs av en historiskt svag socialistisk regering. Moderaterna och Anna Kinberg Batra tar varje tillfälle att påpeka detta, påpeka hur illa det är för Sverige och påpeka hur dålig och skadlig denna socialistiska regerings politik är för Sverige. Samtidigt har de inte gjort ett dugg för att förändra detta faktum – tvärtom.

Vi har gett Anna Kinberg Batra och Moderaterna chans på chans att förändra. De har inte tagit dessa chanser – tvärtom faktiskt. De har, tillsammans med de övriga borgerliga partierna, ingått en maktkartell med denna socialistiska regering för att Sverige ska kunna styras utan att vi får något inflytande.

Herr talman! Nu visar ett ganska stort antal opinionsundersökningar att Moderaternas väljare vill att Anna Kinberg Batra och Moderaterna ska börja samarbeta med SD. Så sent som i går gick det moderata ungdomsförbundet ut och krävde en alliansregering med stöd av SD.

Då är min fråga: Tänker Anna Kinberg Batra lyssna på sina väljare och sitt eget ungdomsförbund? Vill Anna Kinberg Batra och Moderaterna ha en annan budget och en annan regering?

(Applåder)

Anf. 32 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Sverige skulle behöva en bättre regering än den som Stefan Löfven leder nu. Det är därför jag vill leda en alliansregering, och det är därför jag vill utveckla och leda en stark, hållbar och trovärdig ekonomisk politik som håller, som är seriös, som inkluderar hela samhället och som har en agenda för att bryta det nya utanförskapet, för att nämna några av de frågor som Sverigedemokraterna inte har svar på. Man måste ta ansvar för den regering som man vill bilda, och det är därför jag vill bilda en regering med Alliansen.

(Applåder)

Anf. 33 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Man kan säga att man vill någonting. Men det räknas sällan i politiken vad man säger. När politiken sedan ska utvärderas i efterhand är det vad man faktiskt gör som har betydelse, och det som Anna Kinberg Batra nu säger stämmer inte överens med vad hon gör – tvärtom. Anna Kinberg Batra säger att hon vill ha en annan budget och att hon vill ha en annan regering, men hon verkar inte för att få en annan budget eller en annan regering. Jag skulle vilja säga att det är värsta sortens hyckleri.

Herr talman! Som jag ser det har Anna Kinberg Batra två val. Hon talar om att hon vill ha en alliansregering. Men om det ska kunna bli en annan regering handlar det om att Anna Kinberg Batra också måste samarbeta med antingen Socialdemokraterna eller Sverigedemokraterna. Så ser verkligheten ut i dag. Det är bara att läsa vilken opinionsmätning som helst. Så kommer det sannolikt att bli.

Då är min fråga: Vilka väljer Anna Kinberg Batra?
(Applåder)

I detta anförande instämde Tony Wiklander (SD).

Anf. 34 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Det som Jimmie Åkesson har gemensamt med Stefan Löfven är att det är makten framför allt. Men jag vill leda en ny regering med en agenda som bygger Sverige starkare och en agenda som kan lösa Sveriges integrationsproblem i stället för att, som Jimmie Åkessons parti, ta avstånd från integrationspolitik.

Sverige blir inte starkare av att vi delar upp människor i vi och de eller att vi riskerar instabilitet och kriser, utan vi behöver en bättre, trovärdig och hållbar ekonomisk politik. För det tänker jag ta fram förslag, för det tänker jag bilda opinion och för det söker jag väljarstöd. Då vill jag också kunna genomföra det med ett gott resultat för Sverige. Det måste man ta ansvar för, och det är Alliansen beredd att göra.

(Applåder)

Anf. 35 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Anna Kinberg Batra för att hon liksom statsministern inledde sitt anförande här med att uttrycka sin avsky för den oacceptabla situation som vi har i Sverige med att så många kvinnor och tjejer utsätts för sexuella trakasserier. Jag är övertygad om att både Anna Kinberg Batra och jag vet att detta tyvärr inte är något nytt problem i Sverige. Det har pågått under lång tid i många olika miljöer, och vi måste verkligen göra någonting åt det.

I en osäker värld som vi upplever nu är det viktigt att samhället styrs mot en så säker och stabil utveckling som möjligt. Att värna en planet i balans och att minska klimatutsläppen är och blir en allt viktigare uppgift för det globala säkerhetsarbetet. År 2015 togs ett viktigt steg internationellt när man enades om det första bindande klimatavtalet globalt. En del i det arbete som Sverige gjorde för att bidra till att detta avtal kunde komma på plats var att visa att tydligt uppsatta och ambitiösa klimatmål tillsammans med bred samverkan i samhället kan minska utsläppen ganska mycket, mycket mer än vad många tror.

Men några dagar före klimattoppmötet gick Moderaternas klimat- och energitalesperson i EU-parlamentet, Christofer Fjellner, ut och varnade för Sveriges och EU:s höga klimatambitioner. Han pekade på detta som ett avskräckande exempel och påstod att framtidsinvesteringar flyr på grund av klimatpolitiken.

Min fråga till Anna Kinberg Batra är: Håller du med om detta? Är det Moderaternas syn att de svenska och europeiska klimatambitioner skulle ha varit lägre inför klimattoppmötet och att framtidsinvesteringar flyr på grund av klimatpolitiken?

Anf. 36 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Jag håller med Åsa Romson om att vi måste stå upp för att Sverige ska vara ett samhälle där alla kan komma till sin rätt och vara säkra på att kunna vara trygga.

Jag är också glad över att klimattmötet i Paris uppnådde en överenskommelse. Nu gäller det att se till att detta också blir verklighet. Då är frågan hur det ska gå till i praktiken. Sverige är ett av de länder som har en energiproduktion med minst fossila utsläpp. Vi är det land i EU som har störst andel förnybar energi i vår energimix. Det är jag stolt över, inte minst efter det riksdagsbeslut som vi kunde fatta 2010.

Mot denna bakgrund vill jag passa på att fråga klimat- och miljöministern, särskilt nu när det är så kallt ute och vi talar om jobben, hur Sverige ska klara en fossilfri energimix med en snabbavveckling av kärnkraften? Ska vi ha kol eller olja i stället? Eller ska vi ersätta det stora bortfallet av elproduktion med någonting annat, och i så fall vad som vi kan använda oss av redan nu?

(Applåder)

Anf. 37 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Jag noterar att jag inte fick något svar på frågan om klimatpolitiken är en fara för framtidsinvesteringar. Regeringen, och faktiskt stora delar av Europa och världen, ser i dag möjligheter till fler investeringar just genom att vi ska ställa om ekonomin till att vara oberoende av fossila bränslen som tär på planetens kapacitet och överlevnad.

När det gäller energipolitiken är jag glad över att vi har en trygg energiförsörjning i Sverige. Vi har otroligt goda möjligheter att ha 100 procent förnybar energi i vårt land. Miljöpartiet har varit tydligt med att detta är möjligt redan till 2030. Jag är också glad över att vi har en energikommission som är bred och som diskuterar flera frågor. Jag känner inte den osäkerhet som Alliansens partier nu vill sprida när det gäller den svenska elproduktionen. Den står säker. Vi har ett stort överskott av el i Sverige, vi planerar att fortsatt ha ett stort överskott och vi får alltmer förnybar energi. Det tycker jag att vi ska vara glada och stolta över.

Anf. 38 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Under Alliansens tid satsade vi enormt mycket på förnybar energi, vilket jag tycker är mycket viktigt. Men nu lever vi alltså i ett land där närmare hälften av elen kommer från kärnkraften. Drömmar, visioner och ambitioner är en sak, men vi har ett samhälle där man måste kunna gå till jobbet på morgnarna nu när det är 10, 20 eller 30 grader kallt ute och där vi är helt beroende av stabil och driftssäker energiförsörjning.

Hur kan vi investera i till exempel en fossilfri fordonsflotta med mycket fler elbilar utan el i den utsträckning som vi har nu?

(Applåder)

Anf. 39 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman och Anna Kinberg Batra! Den 16 juni 2009 var en dålig dag för svensk försvarspolitik. Då beslutade den här kammaren att avskaffa värnplikten. Ditt parti, Anna Kinberg Batra – Moderaterna – var helt avgörande och pådrivande i att avskaffa värnplikten.

När vi nu kan utvärdera detta kan vi se att ni gjorde svenskt försvar svagare. Vi kan se att en värnplikt hade varit bra för försvaret på flera vis. Vi har i dag stor brist på personal i försvaret, och värnplikt är den naturliga lösningen på det. Vi behöver ett försvar som är djupt förankrat i den svenska befolkningen, och vilket försvar är mer förankrat än det som har allmän värnplikt? Det speglar ju det samhälle vi faktiskt är och lever i.

Därför vill Vänsterpartiet att vi ska återinföra värnplikten. Vi vill att det ska utredas snarast. Vi vill att alla män och kvinnor i Sverige ska mönstra och att alla som är lämpliga ska genomföra en kortare militär utbildning. Ingen som inte vill ska dock tvingas till militär tjänstgöring; det ska även finnas ett civilt alternativ. Få reformer skulle stärka det svenska försvaret så mycket som den reformen.

Min fråga till dig, Anna Kinberg Batra, är: Är du beredd att tillsammans med oss stärka Sveriges försvar och återinföra värnplikten?

Anf. 40 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Jonas Sjöstedt frågar mig om jag tillsammans med honom är beredd att utveckla försvaret, och vi kan stanna lite grann där. Det finns en rätt tydlig höger-vänster-konflikt i den frågan, särskilt när det gäller Vänsterpartiet.

Jag hade glädjen att bara häromdagen delta vid Folk och Försvars rikskonferens i Sälen och diskutera vikten av motiverad personal, utbildad personal och personal som har rätt resurser och materiel för att utföra rätt uppgifter i ett omvärldsläge med till exempel ett alltmer aggressivt Ryssland och väldigt starka, stora och skarpa behov som försvaret behöver uppfylla. Det är mot den bakgrunden jag, till skillnad från Jonas Sjöstedt, var med och fick fram en försvarsuppgörelse och nu ett försvarsbeslut som stärker svensk förmåga.

Där ingår en utredning av hur personalförsörjningssystemet fungerar där frivillighet är grunden. Det vi behöver är utbildad personal som också kan göra riktigt skarpa uppgifter, för det behövs i en tyvärr alltmer osäker omvärld. Där brukar det inte vara Vänsterpartiet som är det allra tryggaste att hålla i handen.

(Applåder)

Anf. 41 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Ibland kan jag förstå varför folk på läktaren blir less på våra debatter. Det är när man inte får ett vettigt svar på en enkel fråga man faktiskt ställer, och så tycker jag att det var nu.

Min fråga var väldigt rakt på. Tycker ni att det blev bra att avskaffa värnplikten? Är ni nöjda med hur det blev med personalförsörjningen och folkförankringen i försvaret? Är ni beredda att ompröva denna ståndpunkt?

För att ytterligare grumla glädjebägaren för den moderata försvarspolitiken lite grann: Faktum är att ni inte lägger en krona mer på försvaret än vad Vänsterpartiet gör – inte en krona! Ni är dock inte beredda att återinföra värnplikten. Kan ni inte se att det var ett misstag ni gjorde?

Anf. 42 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Före omställningen från det gamla invasions- till det moderna insatsförsvaret tog det lång tid för dem vi då hade i tjänst att komma på fötter. Det kunde ta över ett år. Nu har vi ett omvärldsläge där säkerhetsläget mycket snabbt kan förändras, och det ställer nya krav på försvaret. Det är mot den bakgrunden det är viktigt att stärka vår operativa förmåga. Det brukar inte Vänsterpartiet vara den bästa vännen till.

Sverige behöver dock ett försvar som snabbt kan komma på fötter och som snabbt har såväl utbildning och materiel som motiverade soldater och sjömän som kan göra jobbet, nämligen försvara fred och frihet i en mycket osäker omvärld. Det kräver skarpa och utveckling där frivillighet är grunden och där det är resultatet som räknas – inte hur många Jonas Sjöstedt kan tvinga, som det var förr.

(Applåder)

Anf. 43 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Hösten 2015 vill jag påstå går till historien som en av de absolut mörkaste perioderna någonsin i det här landet. Vi tvingades bevittna ett totalt asylkaos till följd av att EU:s yttre gräns kollapsade och inte minst till följd av en kolossalt ansvarslös invandringspolitik i Sverige.

Bortsett från de allra värsta extremisterna här verkar vi i den här församlingen nu slutligen ha blivit ganska överens åtminstone om att det inte höll längre. Vi har blivit överens om att situationen blev så allvarlig att till och med övriga partier här i riksdagen, som tidigare har förnekat alla problem som har med den stora invandringen att göra, såg sig tvingade att vidta förhållandevis drastiska åtgärder – åtminstone med svenska mått mätt.

Det som tidigare kallades ”rasism” är nu ”realism”. Det som tidigare ansågs vara fullständigt omöjligt är nu plötsligt helt nödvändigt. Det som tidigare påstods vara inhumant är nu plötsligt att ta ansvar. Det är ganska fantastiskt hur snabbt det kan svänga i politiken ibland, herr talman.

Vilka faktiska effekter den något mer restriktiva politiken får på lite längre sikt är det såklart svårt att säga så mycket om i det här läget. Ska man döma av vad som har hänt på kort sikt tycks det som att asyltrycket på Sverige har minskat en del. Det är dock inte självklart att det har att göra med den politik som drivs, åtminstone inte fullt ut, utan det återstår att se.

Tydligt är att de problem som höstens mer eller mindre okontrollerade invandring medförde är kvar. Det gäller belastningen på mottagningssystemet, kollapsen och påfrestningarna på kommunerna och välfärden. Det gäller tiotusentals barn och ungdomar som ska få plats i skolan, ha lärare och modersmålsundervisning. Det gäller vården – vi kan ta en titt på valfri

akutmottagning i Sverige i dag och arbetsbelastningen där, liksom platsbristen och personalbristen. Vi ser tidigare sällsynta eller rent av okända smittor och infektioner. Vi ser bostadsbrist, arbetslöshet, utanförskap, segregation och kriminalitet.

Jag minns så väl partiledardebatten i *Agenda* den 10 maj förra året, herr talman, när Stefan Löfven talade om att asyltrycket på Sverige skulle innebära det han kallade ”en liten ansträngning”. En liten ansträngning! Jag tyckte att det var anmärkningsvärt då, men nu efter det halvår som har gått och den enorma påfrestning på det svenska samhället vi ser och har sett måste jag säga att det uttalandet går till historien som något av det mest nonchalanta en svensk statsminister någonsin har kläckt ur sig i politiska sammanhang.

Det visar en komplett brist på verklighetsförankring och förståelse för hur det ser ut i samhället. Det visar en total brist på förståelse för hur oroliga människor är och hur drabbade människor är av detta haveri. Det gäller både infödda svenskar och tidigare invandrade människor i vårt land.

Det blev uppenbart för alla att vårt system behöver avlastning i form av en betydligt mindre omfattande invandring. Det räcker dock inte, utan tillfälliga uppehållstillstånd måste vara regel för dem som redan har kommit till Sverige. Man får uppehålla sig här, om man befinner sig här, så länge man har skyddsbehov. Men jag menar dessutom att det måste utredas hur permanenta uppehållstillstånd som redan har utfärdats sedan EU:s yttre gräns kollapsade kan omvandlas till tillfälliga uppehållstillstånd, för situationens allvar kräver en sådan lösning.

Herr talman! Belastningen på välfärden och andra vitala samhällsfunktioner kommer att få konsekvenser för lång tid framöver. I ett längre perspektiv står vi dessutom inför djupare och större problem som eroderar själva grunden för det här samhället. Vi ser det redan. Vi ser att det krävs särskilda bassänger i badhus för män respektive kvinnor för att komma till rätta med sexualbrottslighet. Vi ser hur män som av kulturella skäl vägrar ta sina kvinnliga chefer eller medarbetare i hand ges vidlyftiga skadestånd för att de har utsatts för diskriminering. Vi ser detta redan, herr talman, men vi kommer att se ännu mer av det i framtiden.

De senaste dagarna har debatten till stora delar präglats av ett fenomen med omfattande sexuell brottslighet i samband med större folksamlingar. Det är grupper av utländska män som omringar och ofredar kvinnor i offentliga miljöer. Först uppmärksammades nyårshelgens händelser i Köln och sedan Kungsträdgården i Stockholm. Därefter har det framkommit att det här är någonting som har skett på en lång rad platser i vårt land under den senaste tiden. Det är ett nytt fenomen, åtminstone för oss i Sverige och den här delen av världen, och uppenbarligen också ett mer utbrett fenomen än vad som hittills har anats.

Debatten så här långt har framför allt handlat om hur olika aktörer, polis och medier, har valt att mörka de här händelserna och vilka som ligger bakom dem. Det är givetvis väldigt illa i sig. Myndigheters arbete ska vara konsekvensneutralt. Men vi har ett allvarligt problem om det är så att partipolitiska hänsyn tillåts styra vilken information som olika myndigheter delger allmänheten. Det är helt oacceptabelt.

På samma sätt är det helt oacceptabelt att polisen av politiska eller till och med partipolitiska skäl bortser från brottsoffers intressen. Det är helt oacceptabelt. Det får inte ske. Men att döma av det som har framkommit

de senaste dagarna finns det anledning att befara att det här, tyvärr, inte rör sig om ett isolerat fall. Korten måste upp på bordet, och de som bär ansvaret för det här måste ta konsekvenserna av detta.

Sedan är det, herr talman, en annan del som inte har fått riktigt samma utrymme i debatten, åtminstone inte hittills, och det är det faktum att det här över huvud taget sker och att det sker i Sverige när vi nu skriver år 2016. Det är ett ännu större och mer allvarligt problem.

För en stund sedan frågade jag statsministern om detta med kulturens betydelse. Finns det kulturella skillnader och har de i så fall betydelse för hur människor betar sig? Statsministerns svar på det var egentligen nej. För mig är svaret på frågan tvärtom, ganska självklart, ja. Händelserna i Köln, Kungsträdgården och de andra platser där det som jag nämnde nyss har skett är uttryck för framför allt just sådana kulturella skillnader.

Det här reser en större fråga om integration. Vad innebär integration? När är någon att betrakta som integrerad? Ja, ska vi lyssna på både regeringen och på den borgerliga så kallade oppositionen definieras integration utifrån arbete och sysselsättning. Har man en sysselsättning är man ett exempel på fungerande integrationsprocess. Det betyder i praktiken att de män som förgrep sig på flickor i Kungsträdgården ska ses som integrerade i det svenska samhället, bara de har en sysselsättning. Och, herr talman, jag delar inte den uppfattningen. Jag tycker att det är fel.

Självklart ska så många som möjligt som bor i det här landet ha ett jobb och en egen försörjning, vare sig man är född här eller om man är född i något annat land. Och självklart ska vi i möjligaste mån ta till vara och validera den kompetens som kommer till Sverige från andra länder, men det räcker ju inte för att integrationen ska vara fullbordad.

Vi måste göra upp med vanföreställningen att man är integrerad bara för att man har ett jobb eller för att man över huvud taget har en sysselsättning därför att kultur spelar en avgörande roll. Normer, värderingar och attityder spelar roll. De är också orsaker till vissa beteenden.

Som nämnts här i debatten har vi under det senaste decenniet kommit väldigt långt i arbetet med jämställdhet och i synen på förhållandet mellan män och kvinnor. Jämställdhet, likabehandling, är grundläggande i vårt land. Om man som invandrare i Sverige inte är beredd att respektera en så fundamental del av vårt samhälle utan i stället väljer att agera och bete sig utifrån sina egna kulturella betingelser, då har man, herr talman, ingenting i vårt land att göra över huvud taget.

(Applåder)

I detta anförande instämde Sara-Lena Bjälkö och Tony Wiklander (båda SD).

Anf. 44 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Först när det gäller invandrings- och flyktingfrågan måste rimligen också Jimmie Åkesson ha sett vad som skedde mellan maj och september. Vi hade i fjol en av de värsta flyktingkriserna i historien, åtminstone sedan andra världskriget, med 60 miljoner människor på flykt, många utanför sina egna länder.

Jag är stolt över att Sverige har tagit emot människor som är på flykt eftersom de flyr för sina liv. Då är jag stolt över att vi kan ge det skyddet.

Men regeringen gör också vad som krävs för att vi ska kunna hantera flyktingmottagandet på kort sikt men också de samhällsutmaningar och de möjligheter som ligger på längre sikt. Den här regeringen gör vad som krävs. Vi är inte emot invandring av ideologiska skäl som Sverigedemokraterna är.

Dessutom skär Sverigedemokraterna ned med 90 miljarder på kommunerna. Hur ska det göra att det blir bättre för de människor som finns i vårt land när ni skär ned med 90 miljarder? Varför skär ni på etableringsmöjligheterna? Hur ska det blir bättre när ni skär på möjligheten för människor att komma in i arbete och utbildning?

Låt mig, herr talman, ta upp en annan sak som oroar mig väldigt mycket. Att Sverigedemokraterna är emot invandring vet vi alla, men det behövs en djupare analys av vad Sverigedemokraterna egentligen är. Min fråga är: Varför har ni ett sådant förakt för demokratin? Det visar sig gång på gång bland era både gräsrotter och högt uppsatta företrädare, och låt mig ge några exempel.

Ordföranden för Sverigedemokraterna i Lund vill avsätta polischefer som inte tycker som Sverigedemokraterna. Din partisekreterare framhåller Ungern som ett föredöme när det gäller medie- och yttrandefrihet. Och en av dina talespersoner pratar om att medier ska stoppas i sinom tid. Vad innebär det? Varför detta förakt för demokratin, Jimmie Åkesson?
(Applåder)

Anf. 45 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag föraktar inte demokratin – tvärtom. Jag högaktar demokratin. Jag är oerhört glad och stolt över att jag lever i ett land där demokratin har kunnat utvecklas på ett förhållandevis, åtminstone med internationella mått, bra sätt. Men det finns också demokratiska brister i det svenska samhället.

Det som Stefan Löfven inledde det här replikskiftet med att tala om, invandringspolitiken, har varit ett typiskt exempel på en fråga där demokratiunderskottet har varit kapitalt. Människor har i årtionden gått och varit oroliga för hur det svenska samhället utvecklas, varit oroliga för hur det ska gå med välfärden, med de egna jobben, för barnen i skolan och så vidare. Men de har inte vågat yttra sig, för om de har gjort det har Stefan Löfven och hans kompisar i Socialdemokraterna eller, tyvärr, övriga partier i den här församlingen kommit fram med rasiststämpeln och slagit den i pannan på varenda en som har yttrat sig kritiskt om den ansvarslösa politik som har förts.

Nu har saker och ting förändrats i det svenska samhället, delvis naturligtvis till följd av att verkligheten har hunnit i kapp också Stefan Löfven och de övriga partierna i Sveriges riksdag, och det är bra. Det är synd bara att det var tvunget att ske efter den kollaps som Sverige stod inför och som det svenska mottagningssystemet tyvärr drabbades av. Det är tråkigt att det skulle behöva gå så långt innan Stefan Löfven och övriga partier i den här kammaren började respektera människors oro och respektera människors demokratiska fri- och rättigheter att yttra kritiska åsikter om den förda politiken i Sverige.

(Applåder)

Anf. 46 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag har spenderat ganska många år ute i arbetslivet, Jimmie Åkesson. Jag har tagit del av inte minst den oro som folk ger uttryck för, och jag förstår den mycket väl. Den beror på oro för arbetslöshet och för brist på social trygghet. Den beror inte minst på åtta år av högerpolitik som ditt parti stöder.

Det blir otrött om man inte ser sin chans till nästa arbete, om man inte ser sin chans till bostad, om man inte som ung kan komma ut i arbetslivet. Då föds oro. Det är det vi ska göra någonting åt, men då krävs en riktig jobbagenda. Det krävs inte högerpolitik och skattesänkningar som du stöder.

Det andra när det gäller demokratin är att det krävs en djupare analys av vad Sverigedemokraterna är för parti. Ni ger, som jag sa, alltför ofta uttryck för att poliser som inte har samma uppfattning som ni ska sparkas, och ni ger uttryck för medie- och tryckfrihet på ett sätt som inget annat parti gör.

Stå upp för demokratin, Jimmie Åkesson, eller berätta att du inte gör det!

(Applåder)

Anf. 47 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Detta är nästan lika pinsamt som det förra replikskiftet jag och Stefan Löfven hade där en enskild händelse eller ett enskilt uttalande, i något fall ett lösryckt citat från en inte ens namngiven partimedlem, används som en intäkt för vad vi tycker och vad jag tycker.

Läs vårt principprogram! Där finns ett helt kapitel som berör demokrati. Jag har läst demokratiteori på universitetet. Jag vet mycket väl vad jag tycker om demokrati. Jag står bakom demokrati. Jag högaktar det demokratiska system vi har i detta land. Tydligare än så kan jag inte vara.

Däremot oroar jag mig för demokratiska brister i det svenska samhället, som tyvärr Stefan Löfven och andra i denna församling har ansvar för i praktiken. Det handlar inte om vad någon enskild socialdemokrat har sagt utan om hur det fungerar i praktiken. Att människor i vårt land är rädda för att säga vad de tycker är ett demokratiskt underskott som både jag och Stefan Löfven borde oroa oss för.

(Applåder)

I detta anförande instämde Sara-Lena Bjälkö (SD).

Anf. 48 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Det har talats en del om oron för jobben. Jag tänkte fråga vad Jimmie Åkesson gör åt denna oro.

Finanspolitiska rådet har tydligt visat att den av regeringen genomförda höjningen av a-kassan ökar arbetslösheten med i storleksordningen 27 000 personer. Det motsvarar nästan hela Ronneby kommun eller tre gånger Jimmie Åkessons Sölvesborg. Men det räcker tydligen inte eftersom Sverigedemokraterna vill höja a-kassan ännu mer, vilket kommer att kosta ännu fler jobb.

Hur många jobb tycker Jimmie Åkesson att det är rimligt att hans bidragshöjningar får kosta?

Anf. 49 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det var en roligt ställd fråga.

Jag delar inte den liberala uppfattningen att förbättrade trygghetssystem skapar arbetslöshet, åtminstone inte i det svenska systemet så som det ser ut. Men detta kräver en längre och djupare diskussion som jag gärna tar vid ett annat tillfälle, för en replikrätt på två minuter lämpar sig inte för att förklara detta närmare för Anna Kinberg Batra.

Jag är övertygad om att vi behöver ett väl utbyggt trygghetssystem för människor som av någon anledning hamnar utanför jobb eller är mellan två arbetstillfällen. När vi går in i sämre ekonomiska perioder är det dåligt om människor tappar sin förmåga att konsumera, leva och försörja sig. Det tror jag att även Anna Kinberg Batra förstår. Därför är det viktigt med generösa trygghetssystem.

Anna Kinberg Batra kan kalla det bidrag, men i själva verket handlar det om försäkringssystem som vi gemensamt bygger upp och finansierar för att ingen människa ska hamna på samhällets absoluta botten när man till exempel råkar förlora ett arbete eller liknande.

Det finns andra saker man kan göra för att skapa jobb i detta land. Det kanske allra viktigaste är att byta ut regeringen eftersom den höjer skatter och rent allmänt försämrar tillväxtpotentialer, ja, över huvud taget försämrar vårt samhälle med sin ekonomiska politik.

Anna Kinberg Batra är dock fullständigt ointresserad av att göra något åt detta. Det beklagar jag, för jag tror att det är en betydligt viktigare och tyngre fråga än justeringar i a-kassan.

(Applåder)

Anf. 50 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Förr brukade Sverigedemokraterna hänvisa till Finanspolitiska rådet när de tog fram sin ekonomiska politik. Detta visar varför de kanske har slutat med det.

Jimmie Åkesson argumenterar som om Sverige inte hade trygghetssystem. Men det jag undrar är varför Jimmie Åkesson vill gå längre till vänster än vad den sittande regeringen gör. Det är det min fråga gäller.

Sverige har och ska ha generösa trygghetssystem, men det jag undrar är hur jobbpolitiken ser ut. Varför blir Sverige starkare av att Jimmie Åkesson ställer sig till vänster om Stefan Löfven, går ännu längre än regeringen och höjer bidragen allra mest? Jimmie Åkesson sätter makten och bidragen till dem som inte jobbar före jobben och en trovärdig ekonomisk politik. Det är som Stefan Löfven – fast sämre.

(Applåder)

Anf. 51 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vill minnas att innan vi fick den borgerliga regeringen för lite drygt nio år sedan var ett av vallöften att Sverige skulle ha en allmän, obligatorisk a-kassa. Det fick vi aldrig eftersom Fredrik Reinfeldt av någon anledning ändrade sig.

Men det är så jag ser på denna fråga. Vi måste se detta i ett bredare perspektiv. Jag vill ha en allmän, obligatorisk a-kassa som är skattefinansierad. Jag vill att trygghetssystemen slås samman. Det gäller även sjukförsäkringen. Det gäller Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, som bör bli en gemensam myndighet, och så vidare.

Vi kan diskutera en höjning med någon hundralapp åt ena eller andra hållet i ersättningsnivåer, men det betyder inte något i praktiken. Det som betyder något i praktiken är människors möjlighet till en egen försörjning även den dag de förlorar sitt arbete. Det är viktigt.

(Applåder)

Anf. 52 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Det finns mycket att säga om Sverigedemokraternas förslag i talarstolen om att kasta ut ännu fler människor från Sverige. Den politiken hade Sverigedemokraterna redan när det under ett år kom 30 000 invandrare till Sverige. När vi under förra året hade över 160 000 återkom Sverigedemokraterna med samma förslag. Det är inte bra för Sverige, och det är inte bra för behandlingen av dessa personer.

Det är lustigt att Sverigedemokraterna säger att de i den situation vi har i världen med över 60 miljoner människor på flykt vill hjälpa i närområdet. I praktiken rycker nämligen Sverigedemokraterna undan ännu mer från de fattiga ländernas möjlighet att bli stabilare länder som kan jobba mot terrorism och skapa samhällen som människor inte behöver fly från.

Detta gör de genom att neka flyktingar möjligheten att komma och jobba i Sverige och skicka pengar till hemländerna. Det är den absolut viktigaste ekonomiska transaktionen till de fattigaste länderna i världen, och den vill Sverigedemokraterna rycka undan. Då är det inte seriöst att påstå att de vill hjälpa i närområdet.

Hur får Jimmie Åkesson ihop sin politik?

Anf. 53 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag kan ställa samma fråga tillbaka. Hur får Åsa Romson ihop sin politik?

Åsa Romson talar om människor som flyr hit och arbetar för att skicka tillbaka pengar till sitt hemland. Är Åsa Romson medveten om hur många av de asylsökande som har kommit till Sverige som är arbetslösa och inte har någon sysselsättning? Det är en rätt betydande del.

Det som däremot slår undan benen för att närområdets länder ska kunna stabiliseras och klara av situationen med den största flyktingkatastrofen någonsin är det faktum att Åsa Romsons regering väljer att fokusera på bidrag och bostäder till människor som söker sig till vårt land i stället för att hjälpa till på plats i närområdet, där de allra flesta av dessa 60 miljoner flyktingar finns.

Det var 163 000 asylsökande till Sverige förra året. Det är oerhört många människor för vårt land att ta hand om i välfärdssystem och annat. Det tror jag att vi är ganska överens om. Men det är inte jättemånga människor i förhållande till siffran 60 miljoner; det är ganska få. Ändå väljer Åsa Romson att fokusera på hjälp till dessa 163 000 människor framför de övriga som finns kvar i sina hemländer eller i det omedelbara närområdet.

Orsaken till att dessa länder inte kan stabiliseras och inte klarar av att hantera situationen är att vi prioriterar fel. Svensk flyktingpolitik framför

allt och kanske västerländsk flyktingpolitik i stort är felprioriterad och felriktad. Det måste vi göra något åt om syftet och utgångspunkten är att vi ska hjälpa så många människor på flykt som möjligt. Jag ifrågasätter om detta är Åsa Romsöns utgångspunkt.

(Applåder)

I detta anförande instämde Sara-Lena Bjälkö (SD).

Anf. 54 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSÖN (MP) replik:

Herr talman! Jimmie Åkesson är ju medveten om att Sverige är en av de absolut största bidragsgivarna till exempelvis UNHCR. Vi är en av dem som gör mest för att hjälpa människor i det absoluta närområdet som redan är på flykt.

Vi är också en supermakt i världen vad gäller biståndsarbete och utvecklingsarbete. Men här undandrar Sverigedemokraterna 8 miljarder till långsiktigt utvecklingsarbete och fattigdomsbekämpning från Sidas budget.

Är det inte fattigdom som driver både folk på flykt och terrorism i världen, Jimmie Åkesson? Hur kan du dra undan de pengarna från det arbete som Sverige och många andra länder gör och samtidigt säga det du säger? Är det inte bara en politik för sköt dig själv och skit i andra som Sverigedemokraterna tittar på? Att påstå att den svenska bostadspolitiken skulle göra att vi har en flyktingström i världen på 60 miljoner är ganska magstarkt.

(Applåder)

Anf. 55 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Om man läser vår budget och jämför den med regeringens budget är det ganska tydligt att vi ger mer bistånd än vad regeringen gör. Vi har dessutom ett effektivt bistånd. Vi ger riktigt bistånd.

Stora delar av regeringens bistånd räknas av mot flyktingmottagandet i Sverige. Man lägger alltså biståndspengar på invandring till Sverige, pengar som skulle gå till just katastrofhjälp, flyktinghjälp i närområdet och utveckling i den fattigare delen av världen.

Det räcker inte med att ta pengarna från välfärden och allt annat i det här landet, utan man tar också pengar från biståndet och lägger dem på bidrag och bostäder till människor som söker sig till Sverige. Det är inte en effektiv och human flyktingpolitik, Åsa Romsö – det kan du inte tycka. Det är fullständigt uppåt väggarna. Det är inte en human politik utan en ineffektiv och dålig flyktingpolitik.

(Applåder)

Anf. 56 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Centerpartiet har flera gånger pekat på hur Sverigedemokraterna på den europeiska nivån konsekvent ger Vladimir Putin sitt stöd.

Sedan Sverigedemokraterna gjorde entré i Europaparlamentet har de tillsammans med sina nationalistiska vänner bland annat avstått från att stödja resolutioner som kritiserar Ryssland, sagt nej till associationsavtal med ett antal länder från det forna Sovjetblocket, röstat emot att slopa tullarna för Moldavien och röstat nej till resolutioner om situationen i Ukraina, nej till tullsänkningar för att mildra effekten av ryskt importstopp, nej

till tekniskt och vetenskapligt samarbete med Ukraina och nej till att fördöma Rysslands nedstängning av människorättsorganisationen Memorial.

Vi vet att vi har en väldigt oroväckande utveckling i Ungern, ett land som företrädare för Sverigedemokraterna ständigt lyfter fram som ett föredöme. Vi har en mycket oroande utveckling i Polen, men vi hör inga fördömanden från Sverigedemokraterna.

Strax före jul skulle Europaparlamentet anta den årliga rapporten om mänskliga rättigheter och demokrati. En av de centrala punkterna var att fördöma Vitryssland, som återigen har börjat avrätta människor. Sverigedemokraterna lade ned sina röster.

Fram träder en bild av ett Europa där demokratiska värden utmanas och där partier som Sverigedemokraterna låter detta ske eller ibland till och med välkomnar det. Den naturliga frågan blir då: Hur kommer det sig att Sverigedemokraterna i Europaparlamentet konsekvent ställer sig på den sida som inte står upp för mänskliga rättigheter och inte försvarar fundamentala demokratiska värden?

(Applåder)

Anf. 57 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det är fjärde, femte eller femtioelfte gången som Centerpartiet lyfter upp den frågan i detta sammanhang. Mitt svar har inte förändrats sedan tidigare: Det är en synnerligen skev bild av hur det ser ut.

Det är klart att man kan argumentera på det sättet. Det produceras oerhört mycket text. Det vet Anders W Jonsson. Betänkanden och förslag innehåller oerhört mycket. Ibland håller man med om vissa delar, ibland håller man med om det allra mesta och ibland håller man med om en liten del i något. Det är det som styr hur man väljer att rösta, inte någon enskild formulering i en tjock bibba med text någonstans. Den typen av argumentation blir därför oerhört ohederlig.

Eller är det så att Centerpartiet i till exempel Europaparlamentet eller i parlamentariskt arbete över huvud taget bara köper allting helt okritiskt? Om de håller med om en liten del i ett förslag eller ett betänkande, köper de då allting och röstar för det helt okritiskt? Det borde de i så fall tala om för sina väljare, för det är inte att ta ansvar.

Problemet här, herr talman och Anders W Jonsson, är att vi inte får någon seriös diskussion om detta om man argumenterar på det sätt som Anders W Jonsson gör här i dag. Jag kan fördöma avrättningar i Vitryssland här och nu. Jag fördömer det. Jag fördömer avrättningar över huvud taget i alla länder i hela världen därför att avrättningar är fel. Om Anders W Jonsson tror att jag inte anser det tycker jag att han ska prata med mig, för då har han fullständigt missuppfattat vem jag är och vad jag tycker.

(Applåder)

Anf. 58 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Jimmie Åkesson blir alltid lika upprörd och indignerad när man står här i kammaren och redovisar exakt hur Sverigedemokraterna väljer att rösta i voteringar i Europaparlamentet. Men det är inte enstaka händelser, utan det är ett konsekvent agerande från Sverigedemokraterna i Europaparlamentet.

Jag kan förstå att Jimmie Åkesson blir väldigt upprörd när vi lägger pusslet. Vi har pusselbitarna framför oss. Vi ser konsekvensen i Sverigedemokraternas agerande i Europaparlamentet. Det är klart att vi lägger pusslet, Jimmie Åkesson. Vi ser vartåt ert agerande pekar, och det pekar på något väldigt farligt för Europa, för Sverige och för demokratin i världen.

De demokratiska och mänskliga rättigheterna måste vi slåss för hela tiden, inte minst i Europa och EU, som det ser ut i dag. Men tyvärr tycks dessa värden i praktiken inte ha några vänner bland dem som företräder ditt parti i Bryssel, Jimmie Åkesson.

Anf. 59 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Låt mig förklara hur jag resonerar. I vårt budgetdokument, som vi har presenterat här i riksdagen, finns förslag om bättre villkor för småföretagande. Vi vill till exempel sänka kostnaderna för arbetsgivaravgifter, sjuklön och liknande.

Vi föreslår ganska långtgående åtgärder för att förbättra villkoren på landsbygden. Det är en lång rad förslag som jag är helt övertygad om att Anders W Jonsson håller med om. Men han röstar ändå inte för vårt budgetförslag, för det finns saker i det som han inte håller med om. Det är precis det som sker också i de fall som Anders W Jonsson lyfter fram.

Det är en ohederlig argumentation. Om man inte är insatt i hur en parlamentarisk församling fungerar kanske det som Anders W Jonsson säger låter fullständigt trovärdigt och vettigt, men det är det inte. Det är en ohederlig argumentation för med den argumentationen hoppas jag att Centerpartiet röstar på vårt budgetförslag nästa gång den möjligheten finns.

(Applåder)

Anf. 60 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman och Jimmie Åkesson! Den svenska välfärden är hårt privatiserad. Våra äldre, våra skolbarn och våra sjuka har blivit en guldgruva för privata vinstintressen. Miljarder kronor som vi har betalat i skatt går inte till det de var avsedda för, att ge utbildning och sjukvård, utan de går i stället ned i fickorna på rika företagsägare.

Detta påverkar den svenska välfärdsmodellen i grunden. Vi ser en alltmer ojämlig skola som ger barn olika förutsättningar att få en bra utbildning. Vi ser att sjukvården får störst investeringar i primärvården, där behovet av sjukvården ibland är minst. Det märker de som arbetar i välfärden. När vinstintresset kommer in i äldreomsorgen blir de otrygga anställningarna fler och arbetskamraterna färre.

Häromdagen publicerades en ny opinionsmätning som är gjord just bland dem som arbetar i den privat drivna välfärden. Man frågade Kommunals medlemmar: Vad tycker du om det här? Deras svar är väldigt tydligt. Bland dem som gör jobbet i välfärden, till exempel undersköterskor och barnskötare, säger nästan nio av tio att de vill att kollektivavtal ska vara ett villkor för att få driva företag i välfärden. Kollektivavtal saknas ofta i till exempel privata hemtjänstföretag.

93 procent anser att man ska ställa krav på bemanningen. 84 procent av de som arbetar i de privata företagen tycker att vinsten ska återinvesteras och pengarna användas för det de var avsedda för. Men det tycker inte du, Jimmie Åkesson, och det tycker inte Sverigedemokraterna. Varför är

det viktigare för er att lyssna på riskkapitalbolagens ägare än på undersköterskorna?

Prot. 2015/16:51
13 januari

Partiledardebatt

Anf. 61 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att man som politiker ska lyssna bara på vare sig den ena, den andra eller den tredje sidan, utan jag tror att det är bra att lyssna på alla och sedan bilda sig en uppfattning om vad man själv, utifrån sina värderingar och sin egen analys, tycker är rätt och riktigt.

Det är här jag menar att Jonas Sjöstedt och Vänsterpartiet alltid fastnar därför att man har ideologiska skygglappar på precis allt. I vartenda sammanhang är det ett seende bara rakt fram. Man ser liksom inte nyanser, utan det är bara rakt fram. Det är beklagligt, och det är likadant i den här diskussionen: Allt som är privat är dåligt. Allt som är privat i välfärden drivs av hemska, elaka kapitalister som roffar åt sig så mycket som möjligt av våra gemensamma pengar, avskedar så mycket personal som möjligt, drar ned så mycket som möjligt på kvaliteten, försöker göra det så dåligt som möjligt för alla som är brukare i deras verksamhet och så vidare.

Någonstans håller det inte. Om det vore så att det privata generellt sett var sämre än det som drivs kommunalt vad gäller till exempel kvalitet, om det vore så att det var dyrare än det som drivs kommunalt, om det vore så att personalen var mer missnöjd i de privata sammanhangen än där det drivs kommunalt, då skulle det inte finnas kvar. Men det gör det! Hundratusentals människor i det här landet är i dag brukare av privat driven välfärd, och hundratusentals människor är också berörda på andra sätt, som anhöriga eller inte minst som personal i de här bolagen.

Det som kommer att ske, när Jonas Sjöstedt får inflytande över de här frågorna, är att alla de hundratusentals människorna i vårt land inte längre får välja det som de tycker är bäst och som passar deras situation allra bäst. Det är socialism i sin yttersta grad, och det är något som jag är stark motståndare till.

(Applåder)

Anf. 62 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jimmie Åkesson kommer med en del av de vanliga, medvetna missförstånd som brukar komma från borgerliga debattörer i debatten.

Nej, ingen i Sverige är emot att man får välja vilken vårdcentral man går till, exempelvis. Däremot vill vi att de pengar som ska gå till sjukvård ska gå dit och ingen annanstans.

Nej, det är inte fel med alla privata utförare. Men de ska använda skattepengarna på ett riktigt sätt, och de ska inte sko sig på att ha lägre bemanning och sämre anställningstrygghet. Det är vad den här debatten handlar om.

Jimmie Åkesson säger att man inte ska lyssna på bara en sida. Men, Jimmie Åkesson, vilka är det som har sprungit i era korridorer? Vilka är det som har ätit middagar med er? Vilka är det som skryter med att de har räddat sina miljardvinster och kan gå till börserna därför att de blev så bra polare med Sverigedemokraterna? Det är en sida. Det är riskkapitalbolagen.

Frågan kvarstår. Det är så tydligt vad de anställda som gör jobbet varje dag tycker. De tycker att det här är fel. De tycker att det skulle bli bättre utan vinstintresset. Men dem väljer du att inte lyssna på.

Varför, Jimmie Åkesson, lyssnar ni på riskkapitalisterna men inte på undersköterskorna?

Anf. 63 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Beträffande det här med att lyssna på alla: De nästan enda, vad jag vet, som inte har sprungit i våra korridorer är Vänsterpartiet. Man flyttade ifrån våra korridorer av arbetsmiljöskäl. Man ville nämligen inte umgås med sverigedemokrater.

(Applåder)

Återigen: Nu har vi detta med skyggglapparna, att det är så dåligt, att de där hemskingarna roffar åt sig. Ja, det finns de som gör det. Jag är motståndare till dem, precis som Jonas Sjöstedt. Jag tror att de allra flesta här inne är motståndare till dem som roffar åt sig, som försämrar kvaliteten i välfärden för att roffa åt sig, som avskedar personal för att roffa åt sig så mycket som möjligt, som flyttar pengar till skatteparadis för att få ut så mycket som möjligt av våra skattepengar. Jag är också emot det.

Men det är inte vad det handlar om i praktiken. I praktiken handlar det om hundratusentals människor som är mycket nöjda med det val som de har gjort. Jag vill inte, till skillnad från Jonas Sjöstedt, frånta dem den möjligheten. Där skiljer vi oss åt.

(Applåder)

Anf. 64 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! I stället för att slå varandra i huvudet om hur många som ska få komma till Sverige tänkte jag resonera lite med Jimmie Åkesson om hans syn på integration.

Även med Sverigedemokraternas budget och politik, om den skulle få genomslag i Sverige, skulle det förekomma invandring. Genèvekonventionen skrevs efter andra världskriget därför att länder hade vägrat att ta emot judar. Man skickade tillbaka dem till Tyskland. Förintelsen skedde. Sedan infördes Genèvekonventionen, som innebär en skyldighet för länder att ta emot flyktingar, om ett antal kriterier är uppfyllda.

Ganska många av dem som nu kommer till Sverige – inte alla, men ganska många – uppfyller just de kriterier som finns i de internationella konventioner som Sverige har åtagit sig att följa. Inte ens Sverigedemokraterna skulle kunna säga att de inte får komma. Då blir det en fråga hur integrationen ska fungera.

Jag ser att Sverigedemokraterna i sitt budgetförslag drar in nästan hela anslaget för integration. Det anslaget går till exempelvis svenskundervisning. Det är svenskundervisning för invandrare, för vuxna invandrare, och det är för att barn i skolan ska lära sig svenska språket. I princip slår ni sönder hela svenskundervisningen för dem som kommer hit. Det skulle ske redan från den 1 januari, för två veckor sedan, om er budget hade gått igenom. Då skulle svenskundervisningen läggas ned totalt för dem som har kommit under förra året.

Jag lyssnade tidigare på Jimmie Åkessons argumentation om integration, och jag håller med om att det inte bara är jobb i fråga om integration

utan att det är mycket annat. Men en förutsättning för nästan allt är att man förr eller senare lär sig svenska för att kunna bli integrerad.

Jimmie Åkesson! Hur ska integrationen i Sverige bli bättre av att man helt lägger ned svenskundervisningen?
(Applåder)

Prot. 2015/16:51
13 januari

Partiledardebatt

Anf. 65 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Om Jan Björklund läser lite mer noggrant i vårt budgetdokument noterar han säkert att vi lägger mer pengar på svenskundervisning än jag tror något annat parti i den här församlingen gör relativt sett, det vill säga i förhållande till hur många vi beräknar ska komma – väsentligt mer pengar.

Jag håller med om att svenskundervisning är viktigt. Framför allt håller jag med om att svenska språket är viktigt för integrationen, kanske den absolut viktigaste nyckeln, åtminstone initialt. Språket är ju nyckeln till inte bara att vi ska kunna prata med varandra. Det är en sak att man kan lära sig ord och meningar. Men det är också nyckeln till att vi ska kunna förstå varandra, och det är kanske allra viktigast. Det handlar om att förstå varandra, förstå det svenska samhället och förstå den svenska kulturen för att kunna bli en del av den. Det krävs ganska djupgående kunskaper i det svenska språket för att kunna förstå den svenska kulturen, förstå sociala koder i Sverige och liknande.

Därför tycker vi att det är viktigt, och därför satsar vi relativt sett ganska mycket på svenskundervisning. Men vi fokuserar också på andra saker som är viktiga. Det var lite det jag försökte lyfta fram i mitt anförande. Det handlar om saker som samhällsorientering, saker som undervisning i hur det svenska samhället fungerar, saker som vi arbetar med. Framför allt förstår vi att många av dem som kommer kommer från en helt annan del av världen inte bara rent fysiskt utan också mentalt. De kommer till Sverige och befinner sig rent fysiskt i Sverige, men mentalt finns de någon helt annanstans i en helt annan kultur med helt andra normer, värderingar, attityder och uppfattningar om vad som är rätt och fel.

Det är det vi måste arbeta med framför allt. Det är anmärkningsvärt att Jan Björklund nu säger att han också tycker att annat än jobb är viktigt. I åtta år har före detta Folkpartiet, numera Liberalerna, haft ansvaret för integrationspolitiken i det här landet, och det enda man har tjatat om är jobb. Grattis till att ni äntligen har kommit till insikt! Tyvärr är det alldeles för sent.

(Applåder)

Anf. 66 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Var det pinsamt som Jimmie Åkesson använde som ord i sin tidigare replik? Jag säger så här: Svenskundervisning är viktigt, och därför måste man satsa. Jag frågar Jimmie Åkesson varför han skär ned på det. Då svarar Jimmie Åkesson, säger att det är viktigt, berättar hur viktigt det är och går helt förbi nedskärningarna.

Du säger att ni skär ned därför att det kommer färre, Jimmie Åkesson. Ja, men de som nu går i svenskundervisning och som började terminen förra veckan, de kom hit för ett år sedan. De är redan här. Det hjälper väl inte om du skär ned invandringen i framtiden. De som går i svenskundervisning nu är ju redan här. Och det var inte de som kom i höstas, för de är

i asylsystemet. Detta är personer som kom för ett, två eller tre år sedan. De är redan här. De har uppehållstillstånd. De måste lära sig svenska. Men där skär du ned två tredjedelar.

Stå och prata om att svenskundervisning är viktigt! Sanningen är ju att ni lägger ned den! Det skulle skapa en katastrof ur integrationssynpunkt om man genomför den politiken.

Och tänk, jag tror att det är detta ni är ute efter. Ni vill att integrationen ska misslyckas, för det är ur situationen att migrationen misslyckas som Sverigedemokraterna hämtar sin näring.

(Applåder)

Anf. 67 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Vi vill att integrationen ska misslyckas, säger Jan Björklund. Nej, men jag tror inte att den kommer att fungera så länge vi inte sköter invandringspolitiken.

Däremot kan man undra om Liberalerna vill att integrationen ska misslyckas, för det är trots allt de i det här landet som under allra längst sammanhängande period har haft ansvaret för integrationspolitiken men inte producerat något annat än kompletta misslyckanden, till en kostnad av tiotals miljarder kronor. Jag tror att det är Liberalerna som vill att integrationen ska misslyckas.

(Applåder)

Anf. 68 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Jimmie Åkesson brukar tala om att hjälpa till i närområdet. I höstas röstade vi här i riksdagen för att knyta närmare band mellan Europeiska unionen och tre europeiska länder i vårt närområde som länge led under Sovjetkommunismen och fortfarande lider av sviterna av den. Jag talar om Ukraina, Moldavien och Georgien. De är tre nationer i gränsområdet mellan Europa och Ryssland som gång på gång genom historien har fått se sig kuvade och kränkta av sin stora granne i öst och som alltför sällan har fått välja sin väg.

I höstas kunde vi här inne tillsammans med övriga Europa erbjuda dem en annan, bättre framtid. Genom så kallade associationsavtal med EU är målet att dessa nationers oberoende ska stärkas så att deras framtid inte längre är beroende av Putinyrsslands åthävor. Avtalen kommer att medföra mer och friare handel, demokratiska reformer, kapitalinvesteringar och steg mot en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, alltså allt det som behövs för att bygga de här länderna inte bara starkare utan också friare. Men Sverigedemokraterna röstade emot.

Jag vill veta, Jimmie Åkesson: Tycker Sverigedemokraterna att väst har nog med vänner och Europa nog med allierade? Anser du att de här länderna i vårt närområde inte har något med oss att göra och att vi lika gärna kan utlämna dem till Putin?

Anf. 69 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Den här frågan är mer komplex än vad Andreas Carlson försöker ge sken av. Det är riktigt i sak att vi har varit motståndare till de här associationsavtalen. Det har i grunden att göra med vår syn på det europeiska samarbetet.

Andreas Carlson nämner här att målet är att länderna ska bli mindre beroende av Ryssland, och det är säkert ett mål, men det yttersta målet med de här avtalen är en ytterligare utvidgning av Europeiska unionen. Den har vi varit emot hela tiden, och vi är fortfarande emot fortsatt utvidgning av Europeiska unionen därför att den redan är alldeles för stor och rymmer alldeles för stora kulturella, sociala och ekonomiska skillnader för att den långsiktigt ska kunna fungera.

De problemen ser vi redan i dag, och jag är alldeles övertygad om att de skulle förvärras ännu mer om vi släppte in länder som de Andreas Carlson nämner som medlemmar i Europeiska unionen. Det är det som är syftet här, och jag är inte beredd att gå den vägen. Det är det som är vår utgångspunkt.

Jag förstår att om man är vän av europeisk federalism och överstatlighet i Europa – Kristdemokraterna är det ibland; när det är populärt att inte vara det är man det inte, men i grunden är man positiv till det här – röstar man på ett annat sätt än vi. Jag har respekt för det. Det har egentligen ingenting med Putin att göra. Man kan understödja de här länderna, handla med dem och stödja dem på andra sätt. Det har egentligen ingenting med EU:s utvidgning att göra.

(Applåder)

Anf. 70 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! På de här två minuterna hör jag mycket om vad Jimmie Åkesson inte tycker om med Europeiska unionen. Jag hör inte någonting om vad Sverigedemokraterna vill göra för befolkningarna i Ukraina, Moldavien och Georgien.

De här avtalen är inte avtal för medlemskap i EU. Det är många år och många omröstningar kvar innan vi är där. Här handlar det om att inte lämna de här tre länderna och deras befolkningar i händerna på Putin. Därför vill jag upprepa mina frågor: Vad vill Jimmie Åkesson göra för befolkningarna i Ukraina, Moldavien och Georgien, när ni nu har röstat nej till associationsavtalen? Har de någonting med oss att göra, eller ska vi bara lämna dem till Putin?

Anf. 71 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Nej, vi ska inte lämna någon till Putin. Jag tycker inte att det är vår sak att göra det, och jag tror inte att vi har makten att göra det heller. Däremot kan vi på olika sätt understödja länder som har behov av det genom att handla med dem och på olika sätt bidra till deras utveckling. Det ska vi naturligtvis göra även med de här länderna.

Jag reagerar på det Andreas Carlson säger om att det är lång tid innan vi är där, alltså innan de här länderna är medlemmar av Europeiska unionen. Det säger någonting om att det faktiskt är det som är målet även för Andreas Carlson. Det är precis det jag menar här. Varje sådant här steg är ytterligare ett steg mot den utvecklingen och det slutliga målet, och jag vill inte ta något steg i den riktningen. Jag gör hellre andra saker för att understödja de här länderna, till exempel att handla med dem och bidra till deras utveckling på olika sätt.

Jag tycker att det är ganska självklart. Så ska vi göra med alla länder i vårt närområde.

(Applåder)

Anf. 72 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP):

Herr talman! I en värld full av utmaningar går Sverige in i 2016 som ett land som växer och blir starkare. Vi blir fler människor, vi har en stark utveckling av ekonomin och vi har en tillväxt i medborgerligt engagemang. Vi har sällan sett så mycket volontärarbete som under den gångna hösten och julhelgen. Det visar en kraft i det svenska samhället som det länge har talats tyst om. I takt med att behovet av konkreta insatser vuxit, som att ge flyktingar tillfälligt tak över huvudet och mat för dagen men också svenskstudier och idrott, har volontärerna visat sin kraft. Miljöpartiet välkomnar de nya samarbeten som med detta vuxit fram och utvecklats mellan civilsamhället och kommuner och myndigheter. Sverige blir starkare när vi hjälps åt.

Det var som att solen gick upp. Så sa en 36-årig man vid namn Bassel när han efter sex månaders sfi-utbildning tog på sig den vita läkarrocken och klev in i sitt nya arbete på Helsingborgs lasarett. Bassel växte upp i ett palestinskt flyktingläger i Damaskus men hade skaffat sig en specialistläkarutbildning, bildat familj och hade lägenhet och sommarhus i sitt hemland Syrien. När kriget kom var de tvungna att fly. Familjen blev dödsdotad efter att Bassel hade följt sin princip som läkare om att behandla alla patienter lika. Familjen flydde över Medelhavet och kom till Skåne, och nu har de hittat en ny framtid.

Herr talman! I en värld med 60 miljoner människor på flykt behöver vi fler solskenshistorier som den om Bassel.

År 2015 tog Sverige emot över 160 000 människor som flytt från våld, krig och terror. Vi som är ett litet land gör en enorm insats. De människor som kommer hit har drivkrafter att bygga sina liv och kompetenser som tillför vårt samhälle kraft. Det är därför uppenbart att ett humant och effektivt flyktingmottagande som ger snabb etablering också är en investering och en möjlighet för Sverige att växa och utvecklas.

Vi såg under hösten tydligt att det fanns brister i de svenska mottagnings- och etableringsprocesserna. Sverige klarade inte det mottagande som då behövdes och som krävdes. Trots att kommuner, myndigheter och volontärer gjorde enorma insatser hänvisades flyktingar till att sova i busar och tält eller till och med på gatan. Socialtjänsten i flera kommuner larmade om att de inte hann med.

Vi politiker borde tidigare ha sett till att alla kommuner i Sverige måste ta ansvar, och nu finns det förslag om ny lagstiftning för detta. Vi borde tidigare ha sett och förebyggt problemen i socialtjänsten. För det är jag självkritisk. Det är tydligt att det finns mer kraft i Sverige. Vi klarar ett bra flyktingmottagande.

Att korta tiden för etablering är en av de viktigaste uppgifterna för Sverige 2016. Utbildning och matchning är grunden, men vi ska heller inte vara rädda för att se möjligheten att stimulera till fler enkla jobb. Det är jobb för människor, inte bara robotar, och de kräver inte lika många år i skolbänken. Miljöpartiet ser goda möjligheter att stimulera entreprenörskap och fler tjänster för hushåll som flytt- och reparationstjänster.

Ett stärkt mottagande och en kortare etablering är en förutsättning för att få en human flyktingpolitik och fler Bassel som berikar Sverige.

Herr talman! I en värld full av utmaningar står Sverige starkt och växer när 2016 börjar. Lärarna i svenska skolor blir fler, och ungdomsarbetslösheten har äntligen sjunkit. Sverige har alla förutsättningar att bli ett ännu

bättre land för våra barn och unga att växa upp i. Men det kräver att vi nu gör investeringar i det som bygger Sverige starkt: i bostäder, i modern infrastruktur som minskar klimatutsläppen och i våra barns lärare och skolor.

Oppositionens iver att fortsätta med stora skattesänkningar och fler jobbskatteavdrag är oroväckande. Miljöpartiets svar är tydligt: Sverige växer och behöver investeringar. Vi kan inte klara detta med nedskärningar. Vi måste göra gemensamma investeringar.

Herr talman! En global ljusglimt förra året var att världens länder enades om och antog ett första globalt bindande klimatavtal. Kampen mot klimatförändringarna är ett globalt säkerhetsarbete för en tryggare framtid. I avtalet slås det fast att den globala uppvärmningen måste hållas så långt under två grader som möjligt; ja, helst ska den stanna redan vid en och en halv grad.

En extra ljuspunkt förra året var därför att de globala investeringarna i klimatsmarta lösningar växte starkt. Bara under klimattoppmötet annonserades bland annat från en grupp av världens rikaste företagare – Bill Gates, Mark Zuckerberg, Amazons Jeff Bezos med flera – gigantiska planer på investeringar i förnybar energi.

Flera stora pensionsfonder visade också att de redan ser ett långsiktigt bättre ekonomiskt utfall från klimatinvesteringar. Och några dagar efter att Parismötet hade avslutats fick Trollhättan ett positivt besked när bilföretaget Nevs beställde 150 000 elbilar.

Nu finns det stora möjligheter att investera i svenska innovationer, i företag och i jobb. Många svenska företag ligger långt framme. De var faktiskt själva delaktiga i att driva på för ett globalt klimatavtal. Ericssons digitala lösningar, ABB:s utveckling av smarta elnät, Ikeas egenproduktion av förnybar energi och Volvogruppens målmedvetna arbete för effektivare motorer – det arbetet gör skillnad, inte bara i Sverige utan också internationellt.

Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Vi tar ansvar för klimatet, inte bara för att det är rätt. Det är också ekonomiskt smart.

Ingen kan minska klimatutsläppen på egen hand. Samarbete krävs, både globalt och nationellt. Den breda samverkan mellan kommuner och företag som regeringen initierade i Fossilfritt Sverige inför klimattoppmötet kommer därför att fortsätta. Och regeringens investeringsstöd, Klimatklivet, bygger på att aktörerna själva går in med engagemang och mer än hälften av finansieringen. Ansökningar som bedöms nu bedöms just utifrån klimatnytta så att det blir ett effektivt och mycket kraftfullt verktyg för minskade utsläpp genom till exempel laddstolpar och mer biogas, i både små och stora städer i Sverige.

Klimatklivet är ett av regeringens svar på klimattoppmötet och det nya klimatavtalet. Men jag ser att oppositionen, med sitt motstånd mot Klimatklivet, fortfarande är svaret skyldig när det gäller hur vi med deras politik ska minska utsläppen i Sverige.

Herr talman! I framtiden ska vi ha fossilfria resor och transporter. Därför investerar Sverige just nu i elbussar och rena elbilar. Ny kollektivtrafik byggs, och välbehövlig upprustning av järnvägen förstärks.

I framtiden ska vi ha 100 procent förnybar energi. Investeringarna mångdubblas i egenproducerad el, på ladugårds- och villatak och i utvecklingen för smarta elnät. Detta är att investera i framtiden.

Sverige går in i 2016 som ett land som växer och blir starkare. Men det bygger på goda politiska samtal och beslut. Jag vill därför avslutningsvis önska alla i den här kammaren och politiker i Sveriges alla kommuner, regioner och landsting välkomna till ett riktigt gott nytt 2016. Under det här året behöver många viktiga beslut fattas för människor i vårt land.

Herr talman! Det politiska uppdraget är ansvarsfyllt och svårt. Det behöver utövas med både förnuft och känsla. Jag vill understryka att vi måste tillåta att vi politiker har med sig känslor när vi diskuterar och debatterar politik. Det är naturligt. Man ska kunna dra på smilbanden i bemötandet av andra debattörer men också kunna blinka bort en tår när man talar om riktigt svåra frågor. Annars kanske också vi i den här sektorn och den här kammaren drabbas av en automatisering och robotisering och, Gud förbjude, avvecklar hela vår egen bransch. Det vore olyckligt.
(Applåder)

Anf. 73 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! Åsa Romson avslutade sitt anförande med och har också uttalat i Dagens Nyheter att hon är beredd att ta ansvar.

I dag har vi lite till mans konstaterat att Sverige behöver fortsätta hantera den fortfarande akuta flyktingkrisen. Jag är stolt över att Sverige har ett humant och rättssäkert asylsystem. Det är det som nu prövas. I det ingår också att rätten att söka asyl och rätten att få stanna inte är samma sak. Ett ja är ett ja, och då måste också ett nej vara ett nej.

I dag finns det ungefär 20 000 ärenden hos polisen som rör utvisning av människor som har fått ett nej. Vad vill Åsa Romson göra för att avvisningarna ska bli mer effektiva?

Anf. 74 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Miljöpartiet står bakom en reglerad invandring. Det betyder att ett ja är ett ja och ett nej är ett nej. Men det innebär också en human asylpolitik och att verkställighet av myndigheternas beslut, som polisen i det här fallet har att utöva, ska vara i enlighet med både nationella och internationella normer.

Det betyder att alla som får ett avslag i Sverige faktiskt inte är möjliga att avvisa. Det finns något som heter verkställighetshinder. Det är regler som polisen ska hålla sig till. Om vi bryter mot dem skulle vi skicka tillbaka människor till en situation som inte är tillfredsställande enligt internationella regler eller våra egna nationella regler. Jag förutsätter att Moderaterna, precis som när de satt i regeringen, står bakom att de reglerna finns. Samtidigt finns det naturligtvis ett arbete att göra när det gäller att personer som har fått ett nej ska åka tillbaka.

Nu står vi dock inför en asylpolitik som vi tillfälligt gör mindre human. Vi begränsar bland annat familjeåterförening. Det är en oerhört drastisk och oerhört beklaglig åtgärd som vi ska försöka ta bort så fort som möjligt. En anledning är att det försämrar etableringen. Det försämrar möjligheterna för Sverige att dra fördel av och bygga på de möjligheter som invandring innebär. Det har också under lång tid varit en ståndpunkt som den tidigare alliansregeringen liksom en majoritet av partierna här i kammaren har haft.

Står Moderaterna bakom att det ska vara en högst tillfällig förändring i svensk asylpolitik?

Anf. 75 ANNA KINBERG BATRA (M) replik:

Herr talman! År 2016 har börjat med att olika företrädare för regeringen har gett uttryck för flera olika personliga uppfattningar. Men nu frågade jag Åsa Romson hur avvísningarna ska bli mer effektiva. Jag uppfattade inte riktigt att jag fick svar på det.

Jag tog med mig regleringsbrevet för Polismyndigheten och regleringsbrevet för Migrationsverket som regeringen, i vilken Åsa Romson sitter, har utfärdat. Där står det tydligt att ett uppdrag är att ”ytterligare förstärka arbetet med att verkställa avvísnings- och utvisningsbeslut i syfte att avsevärt öka andelen verkställda beslut”. Det är att upprätthålla och genomföra ett rättssäkert och humant asylsystem och se till att det fungerar.

Min fråga var: Vad är Åsa Romson beredd att göra för att se till att fler sådana avvísningar verkställs?

Anf. 76 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag svarade ganska ingående på den frågan. Anna Kinberg Batra visar dessutom vilka uppdrag och tydliga direktiv regeringen, där Miljöpartiet ingår, har gett till myndigheterna.

Jag problematiserar däremot frågan. På Anna Kinberg Batra låter det ibland, när frågan nu tas upp på det här sättet, som att det är självklart att alla som får ett nej ska åka med vändande post tillbaka till sina hemländer. Så var det inte under alliansregeringen. Så är det inte nu heller på grund av att det finns sådant som kallas verkställighetshinder.

Är ni beredda att ändra reglerna för att polisen ska medverka till att sända tillbaka personer även när dessa verkställighetshinder finns, Anna Kinberg Batra? Det måste bli min följdfråga eftersom du uppenbarligen inte tyckte att jag svarade den första gången.

Anf. 77 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! 2015 kallades med rätta ett ödesår för klimatet. I Paris ställde sig världen bakom ett avtal som begränsar den globala uppvärmningen till max två grader, helst en och en halv grad. Att avtalet blev verklighet var ju en mycket god nyhet från förra året. Jag uppskattar Miljöpartiets arbete i regeringsställning och inte minst miljöministerns insatser.

Däremot är avtalet formulerat på ett sådant sätt att det beror väldigt mycket på vad varje enskilt land väljer att göra. Här blir jag mer orolig. Den stora frågan för svensk del är: Hur ska vi kunna fortsätta att minska utsläppen samtidigt som det ska ske en förstärkt tillväxt och dessutom en större livskraft i hela landet?

För oss i Centerpartiet är det uppenbart att det viktigaste att använda i det läget är ekonomiska styrmedel, det som vi kallar grön skatteväxling. Det innebär att man höjer skatten på sådant som är dåligt, det vill säga miljöförstörande, och sänker skatten på sådant som vi vill ha, det vill säga det som skapar tillväxt, jobb och företagande. Den här principen har ju också Miljöpartiet stått bakom, åtminstone i ord.

Man kan fortfarande på Miljöpartiets hemsida läsa att skatterna ska höjas på det som smutsar ned miljön och sänkas på det som skapar nya jobb. Tyvärr ser vi inget resultat av detta. Vi har sett massiva skattehöjningar på jobb och företagande. Dessutom har vi sett skattehöjningar på biodrivmedel, solskatt, vinds katt och skatt på förnybar energi. Några skattehöjningar har vi över huvud taget inte sett röken av.

Min fråga till Åsa Romson blir då: Var löftena om grön skatteväxling som i stället blev röda skattehöjningar i valrörelsen bara en läpparnas be-
kännelse? Eller när kommer man i regeringsställning att leverera en verk-
ligt grön skatteväxling?

Anf. 78 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Sverige har haft bara en officiell grön skatteväxling i mo-
dern tid, och det var under 90-talet när Miljöpartiet och Socialdemokra-
terna genomdrev 30 miljarder i skatteväxling under en tioårsperiod. När
Alliansen tog makten 2006 avslutades den genom att man i budgeten stop-
pade den gröna skatteväxlingen. Det gjorde man tillsammans med Centern
i regeringsställning.

Det är riktigt att båda våra partier företräder linjen att det vore bra att
ha en grön skatteväxling, det vill säga att öka skatterna på det som är dåligt
för miljön och att sänka skatterna på arbete.

Men Anders W Jonsson är också medveten om att Miljöpartiet har satt
sig i en regering tillsammans med Socialdemokraterna efter åtta år av alli-
anspolitik som har sänkt skatterna i Sverige med över 130 miljarder. Vi i
regeringen höjer nu skatterna med omkring 30 miljarder, varav 5 miljarder
är miljöskatter. Det är inte ett tecken på ett motstånd mot grön skatteväx-
ling utan ett tecken på att sedan 90-talet har partierna tyvärr inte kunnat
enas om skattetrycket, alltså hur mycket skatter som man behöver ta in för
att klara utgifterna.

Jag och Miljöpartiet välkomnar breda skattesamtal där vi tar upp höjda
och mer styrande miljöskatter. Det driver den här regeringen redan nu.

Anf. 79 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Det är det här som gör så många väljare förvånade. Mil-
jöpartiet, precis som Centerpartiet, har drivit på för grön skatteväxling.
Grön skatteväxling betyder att man sänker skatten på sådant som är bra,
det vill säga på jobb och företagande. Sedan höjer man skatten på sådant
som är dåligt, det vill säga miljöförstöring. Det var det som vi tillämpade
under vår regeringstid. Men nu när Miljöpartiet har kommit i regerings-
ställning får vi oerhört kraftiga skattehöjningar på just jobb och företa-
gande. Dessutom får vi skattehöjningar på sådant som är väldigt bra, näm-
ligen biodrivmedel, solskatt, skatt på vindkraft, skatt på förnybar energi.
Det är ju detta som är så förvånande att förstå för många miljöengagerade
väljare.

Så min fråga kvarstår: När kommer de verkliga förslagen från reger-
ingen som innebär sänkningar av skatten på jobb och företagande och höj-
ningar av skatten på det som är miljöförstörande, det vill säga det som vi i
Centerpartiet i höstas redovisade i vårt budgetförslag?

Anf. 80 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Centerpartiet gick ju emot en av de största skattehöjning-
arna som genomfördes av miljöskäl, det vill säga energi-, bensin och die-
selskatten. Det har de flesta ekonomer pekat på som det mest breda eko-
nomiska styrmedlet för att få till stånd det som vi pratar om, nämligen en
ökad skatt på fossilt bränsle. Det är riktigt att det ger möjligheter till intäk-
ter så att man kan sänka bland annat skatten på arbete.

Det är riktigt att den här regeringen inte har levererat skattesänkningar på arbete i någon större utsträckning. Vi har tillsammans med bland annat Centerpartiet diskuterat en utvidgning av RUT-avdragen. Det är ett sätt att ge skattesubventioner till arbete och entreprenörskap i små företag. Jag hoppas att Centern fortfarande tycker att det är bra.

Men förvånningen är något konstig eftersom det var Centerpartiet som satt med i regeringen den enda gången som man i svensk politik officiellt har avskaffat grön skatteväxling i statsbudgeten. Det gjorde man 2006. Nu är ni förvånade över att det inte finns grön skatteväxling, men det var ni som avskaffade den.

Anf. 81 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Vice statsminister Åsa Romson! Den regering som Miljöpartiet ingår i har genomfört historiska åtstramningar i asylpolitiken. Strax före jul kom beslutet om att införa id-kontroller för att förhindra att asylsökande ens ska kunna ta sig till gränsen för att ansöka om asyl.

Det uttalade syftet var att begränsa möjligheten för asylsökande att ta sig till Sverige, och det verkar som att ni har lyckats. Antalet asylsökande faller kraftigt.

Det här har inte bara haft effekter i Sverige utan det har också påverkat våra grannländer. Sedan beslutet aviserades har Norge skärpt sin lagstiftning. Finland har gjort detsamma. Danmark har inrättat begränsade gränskontroller vid gränsen mot Tyskland. Det beror direkt på det svenska beslutet. Just nu rapporterar Sveriges Television att Tyskland ökar avvisningarna till Österrike med hänvisning till det svenska beslutet om id-kontroller. Österrikiska förbundskanslern talar om att skärpa gränsbevakningen, sannolikt mot Slovenien. Det verkar som att regeringens asylpolitik nu slår omkull dominobrickorna genom Europa.

Det uttalade målet med förslaget om id-kontroller var ju att andra länder skulle ta mer ansvar – ett mycket sympatiskt mål, tycker jag. Hur tycker du att det går med det, Åsa Romson?

Anf. 82 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Det är ju inget beslut som jag tror att någon av dem här i kammaren som var med och fattade det hade med i sitt valmanifest och valprogram. Det handlade om att agera i en situation där det krävs åtgärder.

Av ordningsskäl infördes det id-kontroller på färjorna från Tyskland redan i samband med den svenska inre gränskontrollen. Av samma skäl har man infört dessa id-kontroller på tåg, bussar och färjor vid Öresund. Det är försvårande för regionen, och precis som Sverige tydligt har redogjort i EU är detta någonting som den svenska regeringen hoppas kunna avskaffa så fort som möjligt. Men det behövs ordning och reda i den trafiken så att man känner sig mer trygg med den.

Det större paketet som jag vet att Jonas Sjöstedt vill ta upp är naturligtvis de restriktivare asylreglerna. Att de ska gälla tillfälligt är ett viktigt budskap för att säkra att det blir en diskussion i Europa som handlar om att Europa måste ta ett humant ansvar och skapa legala vägar.

Det är redan svårt att komma till Europa som flykting. Det är lite magstarkt att säga att allt handlar om id-kontrollerna mellan Danmark och Sverige. I denna globala situation är det redan för svårt att komma till Europa

som flykting. Där måste Europa ta ett större ansvar, och samtalen måste gå vidare.

Vi från regeringen har inlett sådana samtal. Jag kan inte i dag göra någon utvärdering av dem, men samtalen i Europa måste gå åt det hållet att vi kan samarbeta och vara humana i den situation som världen står inför.

Anf. 83 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag diskuterar gärna hur vi kan skapa en mer human flyktingpolitik, fler lagliga vägar och ett gemensamt europeiskt ansvar. Allt detta är nödvändigt.

Problemet är att den politik som nu genomförs med id-kontrollerna stänger lagliga vägar. Den tvingar flyktingar i händerna på flyktmugglare och ökar de desperata flyktförsöken. Det bidrar också till en dominoeffekt när land efter land försöker hålla borta asylsökande. Det är det som är den faktiska konsekvensen av den politik som Miljöpartiet driver just nu, och den beklagar jag verkligen. Det är motsatsen till gemensamt ansvar, till lagliga vägar och till rättssäkerhet.

Morgan Johansson uttalade sig i den danska tidningen Politiken i söndags. Han sa tvärt emot det som regeringen har sagt förut. Han sa att vi i Sverige vill att Danmark skärper gränskontrollen mot Tyskland, att Danmark ytterligare försvårar för flyktingar att ta sig in i Danmark. Det säger den svenska justitieministern till ett grannland, tvärt emot intentionerna att man vill att andra länder ska ta större ansvar. Delar Miljöpartiet den uppfattningen? Bör Danmark skärpa sin gränskontroll för att det ska komma färre asylsökande?

Anf. 84 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Danmark bör, precis som flera andra europeiska och nordiska länder, ha en mer human flyktingpolitik och säkra att deras mottagnings- och etableringssystem klarar en större flyktingström – vilket vi behöver jobba med även i Sverige – nu när världen ser ut som den gör. Det är ett ansvar vi har som länder, och det är det jag diskuterar med mina partikamrater och med de ministerkollegor från de andra nordiska och europeiska länderna som jag träffar. Det är vårt gemensamma ansvar.

När det gäller gränskontroller kan det också handla om att kontrollera strömmen. När Sverige införde den inre gränskontrollen betydde det i ett första steg att vi tog emot fler asylansökningar, då människor som hade tänkt sig att åka vidare och ville använda Sverige som transitland till Finland eller Norge fick svårare att göra detta och därför i stället sökte asyl i Sverige.

Jag förutsätter att vi får en framtid där Danmark, precis som andra nordiska och europeiska länder, tar ett större ansvar i asylmottagandet.

Anf. 85 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag och Liberalerna delar Miljöpartiets och regeringens uppfattning att Sverige ska vara fossilfritt i framtiden. I torsdags kom dock en mycket stark varning för det som jag tror är det största hotet mot den målsättningen, i alla fall under överskådlig tid. Vattenfall uttalade nämligen i Dagens Industri att även de sex kärnkraftsreaktorer som återstår om de fyra äldsta eventuellt stängs kan komma att stängas inom en mycket nära framtid på grund av effektskatten.

Man talar om året 2020. Det är bara några år dit. Det handlar om reaktorer som sannolikt skulle kunna drivas fram till 2040-talet med uppfyllda säkerhetskrav och leverera mycket fossilfri elektricitet i Sverige. Skulle de stängas ned tappar Sverige en betydande del av sin elförsörjning, och det kommer att leda till ett stort elunderskott i Sverige. Det kan man alltid täcka med import, men då måste man förstå att det man importerar är rysk gas och tysk kolkraft – möjligen kan man även tänka sig den utbyggda finska kärnkraften.

Det skulle innebära en starkt förändrad situation. Sverige har varit självförsörjande på elektricitet och till och med exporterat elektricitet, vilket vi också gör just nu. Det skulle vara en dramatisk förändring som på ett dramatiskt sätt skulle hota målet om ett fossilfritt Sverige.

Man pekar ut just effektskatten. Det är väldigt tydligt. Det är den som får det att tippa över. Sedan beror det även på en lång rad andra effekter, med sjunkande elpriser i världen, amerikansk skiffergas och allt vad det nu är, men det vi skulle kunna påverka själva är effektskatten.

Är regeringen beredd att diskutera ett avskaffande av effektskatten?

Anf. 86 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Effektskatten har funnits under en längre tid och har förordats av flera partier i den här kammaren. Man har sett den som rimlig, om än med lite olika argument. Den har setts som en skatt på övervinster från en sektor som producerade när elpriset var väldigt högt, men även som en kompensation för att kärnkraften till exempel inte bär sina fulla försäkringskostnader.

Hur det var med rubriksättningen i Dagens Industri vet jag inte, men alla analytiker pekar på förhållandena mellan effektskatten och de andra små faktorer som Jan Björklund tar upp. Det är i själva verket ganska stora faktorer, får vi nog säga. Elpriset är nog den faktor som gör att omställningstankarna är högst påtagliga inom elsektorn. Det är i dag svårt för alla producenter av el att finna lönsamhet.

Det här är naturligtvis ett läge som bör diskuteras brett, precis som andra lägen inom energibranschen. Som jag sa i en tidigare replik välkomnar jag att vi har en bred energikommission på plats med ett brett mandat att diskutera energipolitiska frågor. Jag tror att vi har en stark enighet om att vi ska ha en energiproduktion i Sverige som säkrar god tillgång till el i Sverige och om att elproduktionen dessutom ska vara fossilfri.

Anf. 87 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja att klimatministern preciserade svaret på frågan, för det var otydligt för mig.

Det är ingen tvekan om att de sjunkande elpriserna i världen är huvudorsaken. Inga kraftföretag i hela Europa går med vinst. Nästan ingenting lönar sig om det inte subventioneras. Inga kraftverk lönar sig att bygga i dag om de inte subventioneras, vilka kraftslag det än vara månne. Det är helt klart. Det är bara det att vi inte kan påverka elpriserna i världen, medan vi kan påverka effektskatten genom beslut av oss som sitter i den här kammaren. Det är den vi kan ändra på, och det skulle förändra läget drastiskt. Vattenfall pekar ju på det. Förändras detta ändras förutsättningarna helt.

Jag upprepar frågan och hoppas på ett tydligt och konkret svar. Är regeringen beredd att diskutera ett avskaffande av effektskatten?

Anf. 88 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Vi har en bred energikommission med ett brett mandat att diskutera de frågor som krävs. Jag står inte här i talarstolen och budgetförhandlar i dag. I praktiken samtliga partier här i kammaren har lagt fram budgetförslag. Ni gör något slags skatteväxling med andra skatter, vilket gör att det här har en finansiell påverkan på statsbudgeten.

Självklart kommer det att komma fler analyser av effektskatten inför framtiden men också av kostnadslägena för olika andra energislag, skulle jag säga. Det Vattenfall säger är inte att effektskatten är den enda avgörande faktorn, utan de pekar på en rad faktorer. Jag tror att elprisets konsekvenser vida överstiger effektskattens. Senast – före den här regeringen – höjdes denna av alliansregeringen, så det är inte heller något nytt under solen på den punkten.

Jag tror på fossilfritt i framtiden. Det kan gå snabbt, men det ska också göras varsamt.

Anf. 89 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Under hösten såg vi en kraftig omläggning av migrationspolitiken från regeringen. Miljöpartiet var med och fattade beslut om att lägga det svenska mottagandet på EU:s miniminivå och införa id-kontroller.

Kristdemokraterna har tidigare lagt fram förslag för att minska kostnaderna för flyktningmottagandet och minska trycket i det svenska asylmottagningssystemet. Vår dåvarande partiledare Göran Hägglund lade redan i december 2014 fram förslag, bland annat om att införa tillfälliga uppehållstillstånd.

Så sent som i partiledardebatten här i riksdagen i oktober kritiserade Åsa Romsons språkrörskollega Gustav Fridolin Kristdemokraterna för vår omläggning av migrationspolitiken. Det har hänt ganska mycket på kort tid sedan dess. De åtgärder som regeringen har presenterat har haft till syfte att kraftigt minska antalet asylsökande. Åtgärderna är tillfälliga och ska gälla i tre år.

Min fråga, herr talman, till Åsa Romson är: Hur många kommer Sverige att klara av att hjälpa och ta emot om tre år, och vilka insatser ser Åsa Romson krävs för att Sverige ska klara det?

Anf. 90 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Jag pekade i mitt anförande på arbetet med att snabba tiderna för etablering i Sverige. Jag tror att det enskilt viktigaste är hur någon kan gå från att vara flyktning enligt vårt begrepp till att vara den lärare, student, murare, rörmokare eller ingenjör som samhället behöver och som den personen känner en värdighet i att vara.

Detta arbete behöver bedrivas med många åtgärder. Regeringen aviserade redan tidigt i höstas väldigt stora och omfattande omläggningar av mottagningssystem och etablering, men vi har också varit tydliga med att det här kommer att behöva fortsätta arbetas med. Jag gör gärna det i bred diskussion med övriga partier. Ska detta bli varaktigt och stabilt behöver vi vara någorlunda överens om att vi har en möjlighet när Sverige växer. Det är en utmaning, för vi är ett litet land. Men den globala kris som vi ser för flyktingsituationen påminner oss snarare om att vi måste vara beredda till fortsatta stordåd i Sverige. För detta ska vi stärka vårt samhälle.

Anf. 91 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Kristdemokraterna för en politik för att klara ett hållbart mottagande både i dag och i morgon. Det är en moralisk skyldighet att hjälpa, men för att klara det krävs det mer än vad regeringen har presenterat. Åsa Romson ger inga trovärdiga svar på hur vi ska klara av att hjälpa och öka vårt mottagande om tre år. Här önskar jag tydligare svar från vice statsministern.

Det är också märkligt och rent av stötande att Miljöpartiet – nu när behoven är som störst i vår omvärld – är med och avskaffar skattereduktionen för gåvor till ideella verksamheter. Trots fina ord i anförandet från vice statsministern om den ideella sektorns betydande insatser för att vi ska klara av att hjälpa fler verkar Åsa Romson inte uppskatta de ideella hjälpverksamheter som gör så storartade insatser utan vill snarare beskatta dem. Det är märkligt att Miljöpartiet tycker så här. Eller är detta också en fråga där ni egentligen är emot en förändring men röstar för på regerings- sammanträden?

Anf. 92 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Det är väldigt viktigt att se den kraft som finns i det svenska civila samhället. Samarbetsmöjligheterna mellan kommuner och myndigheter och det civila samhället kan utvecklas och förstärkas. Det har vi sett under hösten. Det är någonting vi här i kammaren och i regeringen fortsatt kommer att ha ögonen på.

När det gäller partiernas inställning till skatteavdrag är det tydligt att Miljöpartiet redan i opposition inte tyckte att konstruktionen av skatteavdraget för gåvor var det mest lyckade. När vi tittar på etablerings- och mottagningsinsatser är det viktigt med alla de förändringar vi gör. Statsministern beskrev dem väldigt tydligt i sitt anförande. Det gäller både bostadsbyggande och skolschabloner.

Vi ökar tydligt schablonen och ser till att det är de skolor som tar störst ansvar och behöver resurserna mest som får mer del av resurserna. Det är en ändring av schablonen från den som alliansregeringen hade och flera andra viktiga åtgärder som vi gör. Det ändrar och stärker Sverige i flyktingmottagande och etablering.

Anf. 93 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! För 13 dagar sedan ringde nyårsklockorna över Sverige. De ringde för ett land som har att hantera fler asylsökande än någonsin tidigare. Klockorna ringde för ett land som har fått omvärdera hotet från terrorism och extremism efter allvarliga händelser i vår omvärld. De ringde för ett land som drabbats av otrygghet, mordbränder, våld och främlingsfientlighet.

Nyårsklockorna ringde med en klang av allvar, en allvarsam ton i en allvarlig tid. Mycket av det som hänt under det gångna året har påverkat det svenska samhället i grunden. Men nyårsklockorna ringde också för ett land där det mitt i allvaret finns skäl att känna hopp för ett Sverige med stora möjligheter, ett Sverige i starkt behov av en regering som visar ledarskap och ansvarstagande.

När 2015 blev 2016 var det nionde gången i följd som nyårsklockorna ringde i ett land som regerats med en alliansbudget. Det är en av orsakerna

till att det nu ser mycket ljus ut. I nio år har Sverige styrts med Alliansens ekonomiska politik.

I regeringsställning förde vi en politik som tror på människor. Vi sänkte kostnaderna för jobb och företagande. Vi tog ansvar för ordning och reda i statens finanser. Det är sådant som lägger grunden för tillväxt och utveckling. Det är den typen av politik som ger resultat.

Läser man december månads sammanställningar av indikatorer från Statistiska centralbyrån blir det tydligt att tillväxten i svensk ekonomi nu är stark. Trenden på arbetsmarknaden är positiv, och sysselsättningsgraden ökar från redan höga nivåer.

Industriproduktionen har också ökat. Handeln visar positiva siffror. Hushållens konsumtion har vänt uppåt. Visst finns det mindre positiva siffror också, till exempel när det gäller utvecklingen i tjänstesektorn. Men överlag ser det nu ljus ut.

Strax före jul presenterade Långtidsutredningen sitt betänkande. Också den är glädjande läsning. Utredningen förutspår att välståndet i vårt land fram till år 2060 kommer att fördubblas och kanske mer därtill. Sverige har, som man skriver, goda förutsättningar att framgångsrikt möta framtida utmaningar.

Herr talman! I dessa tider när läget på många sätt är allvarligt både i vår omvärld och på flera håll också här i Sverige är det särskilt viktigt att vi ser hela bilden. Vi behöver också se allt som är positivt, se det som är hoppfullt.

Ser vi hela bilden, både ljus och mörker, både utmaningar och möjligheter, ser vi också en bild av samhället och omvärlden som manar till eftertanke. Den visar på behovet av att ta ansvar, inte bara på kort sikt utan också på lång sikt.

Långtidsutredningen talar sitt tydliga språk. Den talar också i stora drag Centerpartiets språk. Den delar vår bild av ett Sverige med stark ekonomi och goda förutsättningar. Men den ser också de långsiktiga utmaningar som vi sedan lång tid har pekat på.

Behovet av ökad rörlighet på arbetsmarknaden blir alltmer uppenbart. De stelbenta regelverken på arbetsmarknaden är helt otidsenliga. Den illa fungerande bostadsmarknaden är både ett problem för bostadsförsörjningen och ytterligare ett hinder för jobben.

När det kommer till bostadsmarknaden har problemen uppmärksamats av såväl EU-kommissionen som Internationella valutafonden och OECD. Rösterna för reformer blir allt fler. Behovet av långsiktig ansvarsstagande är stort. Det är större än på länge.

Sverige står inför stora utmaningar när det gäller att åstadkomma ett väl fungerande mottagande av asylsökande. Genom den överenskommelse som regeringen slöt tillsammans med Alliansen i oktober har Centerpartiet varit med och tagit ansvar. Men mer måste göras.

Inte minst behöver förutsättningarna för att komma i arbete och hitta en bostad för alla dem som redan har sökt sig till Sverige förbättras rejält. Vi i Centerpartiet har presenterat en lång rad förslag som ytterligare kan effektivisera mottagandet och dessutom reformer som gör det möjligt att skapa en tydlig väg från krig och flykt till jobb och bostad.

Herr talman! Misslyckas vi med dessa utmaningar kommer Sverige inom en snar framtid att stå inför mycket stora problem. En ansvarsfull regering skulle med den här bakgrunden inleda reformer för bättre integration. En ansvarsfull regering skulle ta utmaningarna på allvar genom att öppna arbetsmarknaden och bostadsmarknaden för fler. En ansvarsfull regering skulle fortsätta att sänka kostnaderna på jobb och företagande.

Herr talman! Sverige har tyvärr inte en regering som lägger fram reformförslag på de här områdena. Regeringen väljer i stället rakt motsatt väg. Den höjer skatten på jobb och företagande. Den försvårar den ekonomiska utvecklingen i Öresundsregionen. Den vägrar att se att den svenska arbetsmarknaden behöver reformeras.

Jag är den första att beklaga att regeringen på punkt efter punkt, än så länge, vägrar att lyfta på alla stenar och väljer att behålla de hinder som finns för ett effektivare mottagande, en bättre integration och en snabbare etablering på arbetsmarknaden.

Men jag beklagar också att mer inte skett på kort sikt. Det senaste året har Centerpartiet presenterat en lång rad förslag, mer än 30, för förbättrad integration. Flera av dem handlar om att göra det möjligt för asylsökande att snabbare börja arbeta, att underlätta spårbyte till arbetskraftsinvandring och att bättre utnyttja potentialen till jobbintegration genom RUT-avdragen.

Sveriges ekonomi är nämligen, bland annat till följd av alliansregeringens ansvarsfulla ekonomiska politik, väldigt stark. Det gör att vi faktiskt har goda möjligheter i detta land att skapa jobb och ge fler en väg in till det första jobbet.

Herr talman! Också nästa år kommer nyårsklockorna att ringa över Sverige. De kommer att ringa över ett land med fler invånare. De kommer att ringa för människor som kommit hit på flykt från krig och förföljelser, för människor som förtjänar en chans att integrera sig och bli en del av det svenska samhället.

Sverige har goda förutsättningar att klara den uppgiften. Men vi måste också se att det behövs reformer för att klara det. Det behövs långsiktiga reformer som gör att fler lättare kan få det första jobbet och som gör att fler snabbare kan få sin första bostad. Men det behövs också åtgärder som underlättar mottagandet av asylsökande och behandlingen av deras asylärenden, åtgärder som gör att kommunernas situation blir hanterbar.

Sverige behöver de här reformerna nu, inte sedan. Det kräver ledarskap och ansvarstagande för framtiden, för kommande generationer och för både nya och gamla svenskar.

(Applåder)

Anf. 94 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det håller på att bli så här för de fyra borgerliga partierna: Ju längre de satt vid regeringsmakten, desto mindre ansvar hade de för vad som hände. Och ju längre de inte sitter vid regeringsmakten, desto större ansvar har de för det positiva som händer. Det är en mycket konstig logik.

Jag får återigen påminna om att vår regering lade fram en vårändringsbudget i fjol våras. Vi har aldrig någonsin en enda dag fört en borgerlig arbetsmarknadspolitik. Vi har sett till att styra om den till mer aktivitet.

Låt mig ta upp just byggnationerna och behovet av fler bostäder, för det är det ämne som vi gärna vill prioritera nu. Det har byggts för lite för Sverige. Om den förra alliansregeringen hade så mycket ansvar för det goda som skedde i ekonomin kanske den också hade något ansvar för att det har byggts för lite under för lång tid.

Det är en underinvestering som har skett under lång tid, även under före detta socialdemokratiska regeringar. Det är jag den förste att erkänna. Men nu måste vi ta oss an denna uppgift. Vi har en gigantisk samhällsuppgift, men också en stor möjlighet att se till att bygga mer. När nu Boverket bedömer att vi fram till 2025 behöver mer än 700 000 fler lägenheter har vi politiker en uppgift i att samla oss och se till att detta blir av.

Vår regering har redan påbörjat detta med en stor satsning på investeringsstöd. Vi gör den största bostadssatsningen sedan början av 90-talet, men vi måste göra mer. Vi har precis i dag presenterat de åtgärder som vi anser vara viktiga: Vi måste korta tiden från idé till hem, vi måste höja kapaciteten i bostadsbyggandet, vi måste se över finansieringen och vi måste få en bättre rörlighet. Där ligger vår prioritering.

Är Anders W Jonsson och Centerpartiet beredda att också sätta sig i de här samtalen och se hur vi kan få till ett ökat bostadsbyggande i Sverige?

Anf. 95 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Från Centerpartiets sida har vi policyn att vi alltid är beredda att komma när regeringen bjuder in till samtal. Jag är den förste att välkomna att regeringen nu går in och tittar mer på just bostadspolitik. Det här är ett problem för Sverige, och det har det varit under lång tid.

Alliansregeringen vidtog en lång rad åtgärder på området. En del av dem levererades hit till kammaren så att vi kunde fatta beslut om dem. Tyvärr var det när dessa beslut fattades ofta Stefan Löfvens parti, Socialdemokraterna, som röstade nej till förslagen. Därför är jag nöjd när jag nu ser att regeringen i den debattartikel som har publicerats pekar på att man är beredd att gå vidare med flera av de åtgärder som alliansregeringen har tagit fram för att få lagstiftning om dem. Det kunde ha skett tidigare, men det är bra att det kommer nu.

Att däremot gå vidare med bostadssubventioner och att pumpa in ytterligare miljarder i den svenska bostadsmarknaden är inte det som kommer att lösa problemet. Detta är någonting som är känt sedan länge och som framför allt internationella bedömare har pekat på när det gäller vad som är orsaken till att vi i Sverige har en bostadsbrist och att det i Sverige byggs alldeles för lite. Det är ingen av dem, vare sig Valutafonden, OECD eller EU som säger: Ni har alldeles för lite bostadssubventioner i Sverige. Det de säger är att vi har en totalt sonderreglerad bostadsmarknad. Vi har tillämpat planhushållning alldeles för länge. Detta är någonting som även svenska bedömare är helt överens om.

När vi kommer till dessa samtal, som jag hoppas att vi får en inbjudan till ganska snart, kommer vi från Centerpartiet sida att ha med oss ett antal förslag på hur vi ska skapa mer av marknad på bostadsmarknaden, hur vi ska komma åt den hårda hyresregleringen och hur vi ska kunna riva regler för att göra det enklare och billigare att bygga. Det är där åtgärderna krävs, inte för mer av bostadssubventioner.

(Applåder)

Anf. 96 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Anders W Jonsson för ett positivt svar. Det är bra; då kan vi påbörja samtalet. Vårt gemensamma uppdrag och den övergripande uppgiften är att se till att det byggs bostäder i vårt land så att ungdomar kommer ut i vuxenlivet och inte behöver ha andrahandsbostad efter andrahandsbostad utan kan få starta sitt vuxenliv på riktigt. Arbetsgivare ska kunna anställa, och det ska finnas bostäder över hela Sverige. Det är en viktig uppgift för både Centerpartiet och Socialdemokraterna, så jag tackar för detta svar.

Vi kommer att vara ganska förutsättningslösa, men vi måste rikta in oss på det som gör skillnad på riktigt. Det är både att hantera och förenkla regler och att få upp kapaciteten på riktigt. Länsstyrelserna har gjort en sammanställning av det som kommunerna har svarat i Boverkets rapport. Det visar sig där att det är i produktionskostnader och lånemöjligheter som de stora problemen ligger. Då måste man också vara beredd att titta på finansiering. Det är en viktig uppgift.

Anf. 97 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tror att dessa samtal säkert kommer att kunna resultera i något. Vi är överens om ett antal steg som man ytterligare kan ta – mycket baserat på den bostadspolitik som alliansregeringen satte igång.

Men om man ska kunna uppnå ett riktigt stort resultat vad gäller bostadsmarknaden i Sverige tror jag att vi måste lyssna på de råd vi får från OECD, EU, Internationella valutafonden och en lång rad framstående nationalekonomer i Sverige: Vi måste våga ifrågasätta den totalt sönderreglerade svenska bostadsmarknaden, där hyresregleringen är en viktig del.

Jag hoppas att det statsministern nu har sagt är ett tecken på att regeringen vad gäller dessa delar inte kommer att försvara gamla socialdemokratiska dogmer utan vågar titta på den stora utmaning vi har i Sverige just nu, det vill säga: Hur kan vi se till att få bostäder och tak över huvudet inte bara för de nyanlända utan också för många ungdomar?

(Applåder)

Anf. 98 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Jag känner Centerpartiet som ett parti som är engagerat i miljö- och klimatfrågor. Jag ser i det kraftfulla klimatarbete som regeringen har satt igång att de centerpartistiska kommunalråden och kommunerna också är starkt med på banan. Jag har haft ett gott samarbete med många kommuner och företag, såklart, runt om i Sverige i det arbete vi gjorde inför de internationella klimatförhandlingarna.

I det svenska arbetet är investeringsstödet Klimatklivet ett sätt att stärka och skala upp lokalt förankrade och genomtänkta klimatprojekt runt om i Sverige i både stora och små städer. Jag ser att centerstyrda kommuner som Aneby, Leksand och Rättvik alla har gått in tillsammans med kommunala producenter men också lokalt förankrade företag och sökt en medfinansiering just för att kunna skala upp sitt klimatarbete. Dessa ansökningar bedöms främst utifrån klimatnyttan, så detta är någonting vi tydligt kan mäta från en nationell nivå. Här är vi med och samarbetar. Vi samarbetar i Sverige om att minska utsläppen.

Min tydliga fråga till Anders W Jonsson blir naturligtvis varför Centerpartiet här i kammaren säger nej till ett sådant arbete samtidigt som dina kommunalråd runt om i Sverige säger ja och vill skala upp klimatarbetet.

Anf. 99 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Det finns mycket som förenar Miljöpartiet och Centerpartiet vad gäller synen på miljöpolitiken. Vi har många gemensamma mål, men däremot skiljer sig den väg vi ska nå målen på väldigt mycket. Vi ser att vi ska skapa ett klimatsmart Sverige – ett Sverige där vi inte använder gifter – och samtidigt kombinera det med en stark tillväxt i landet. Det är just tillväxten i företagen som gör att vi får kraften att vidta miljöarbete. Vi ser också att det är viktigt att man kan förena detta med att hela landet ska leva. Det är därför vi säger nej till kraftiga höjningar på bensinskatten.

För oss handlar miljöarbetet, och inte minst klimatarbetet, om att använda mycket av de ekonomiska styrmedlen. Det är därför vi så hårt har drivit grön skatteväxling, och det är också därför vi kan se att resultatet av våra åtta år vid makten är tydligt vad gäller en stark ökning av vindkraften i landet och starka framgångar för bioenergin.

För oss är miljöpolitik och klimatpolitik väldigt mycket mer än Miljödepartementets budget. Vi ser att det är viktigt att få resurser till landet, och det gör vi genom att se till att svenska företag får bra möjlighet att konkurrera. Det är också det som gör att vi har sagt nej till ett antal av förslagen på små ytterligare budgetposter som skulle förstärka olika departement, inklusive det som Åsa Romson pekar på. Miljöpolitik är för oss mycket mer än storleken på Miljödepartementets budget.

Anf. 100 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Nu är ju kanske inte Klimatklivet någon liten post som man säger nej till i Miljödepartementets budget. Det är en stor reform för att Sverige tillsammans med företag och kommuner levererar när det gäller att minska klimatutsläppen.

Alliansregeringen lämnade en statistik efter sig som sa att vi har ett gap på 4 miljoner ton koldioxid bara till vårt mål 2020. Efter Parismötet ser vi att alla länder kommer att behöva kavla upp ärmarna ännu mer. Vårt ansvar globalt är stort när det gäller att minska utsläppen. Som jag säger är jag väldigt glad att de centerpartistiska kommunalråden i flera kommuner nu jobbar aktivt och skalar upp sitt arbete med hjälp av de stöd som vi ger från statens budget. Det är närmare 2 miljarder över mandatperioden som detta handlar om.

När Centerpartiet säger nej här i kammaren försvåras detta, och det gör att Anders W Jonsson blir svaret skyldig: Hur ska du minska utsläppen? Du säger nej till ökade miljöskatter, som regeringen föreslår, och du säger nej till reformer.

Anf. 101 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Centerpartiets svar på hur vi ska ställa om Sverige till ett klimatsmart land handlar om att använda de ekonomiska styrmedlen och fortsätta med grön skatteväxling. Det är där de viktiga styråtgärderna finns, och i detta har vi också i stort sett en enig forskarvärld bakom oss. Det är dessa åtgärder som är de viktiga, inte enskilda statsbidrag.

Det är också därför som vi kan se tillbaka på väldigt framgångsrika år, och det är på den vägen vi vill fortsätta: Se till att sänka skatten på sådant som vi vill ha, och se till att höja skatten på sådant som vi inte vill ha.

Det är också där besvikelsen från vår sida ligger, eftersom det kommer så få förslag från Miljöpartiet. Skattehöjningar får man lätt igenom tillsammans med Socialdemokraterna men däremot inte de viktiga gröna skattesänkningarna. Det är där Centerpartiet vill arbeta vidare.
(Applåder)

Anf. 102 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag har med intresse lyssnat på Anders W Jonssons och Åsa Romsons replikskifte om klimatpolitiken. Den överenskommelse som slöts i Paris ställer stora krav på oss. Ska vi klara tvågradersmålet och gå ned emot 1,5 grader måste vi minska utsläppen snabbt. Vi måste höja våra klimatmål för de svenska utsläppen, för de är för lågt satta om vi ska klara detta.

Då är det så att några av de saker man kan göra har stor effekt. Andra har liten effekt. Vi måste göra många olika saker förstås. Att införa RUT-avdrag för cykelreparationer har väldigt liten klimateffekt. Men att sälja Vattenfalls kolgruvor så att någon annan kan bryta upp allt kol, öppna de nya gruvor som Vattenfall har rätt att öppna och elda upp alltsammans har en enorm klimateffekt. Det motsvarar 24 gånger Sveriges utsläpp som nation på ett år.

Då är det märkliga här att detta vill Centerpartiet göra. Centerpartiet tycker att det är helt okej att sälja Vattenfalls kolgruvor i stället för att avveckla dem på ett ansvarsfullt sätt. Hur hänger det ihop, Anders W Jonsson?

Anf. 103 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Klimatavtalet från Paris ställer väldigt höga krav på Sverige. Vi måste vidta en lång rad åtgärder. Den stora utmaningen vi har handlar om hur vi ska kunna styra om den svenska fordonsflottan mot ett fossiloberoende.

Här har vi kommit med förslag. Det handlar om bonus-malus-systemet, som innebär att det ska bli dyrare för den som köper en bil med stora utsläpp och billigare för den som väljer en bil med mindre utsläpp. Det är ett av de viktigaste förslagen för att ställa om, för det handlar om att styra i inköpsögonblicket och där få konsumenten att faktiskt välja den miljösmarta bilen framför den som inte är miljösmart.

Det krävs också stora satsningar på kollektivtrafik. Det krävs att vi vänder om Sverige på ett sådant sätt att vi klarar väldigt mycket transporter i vårt långa land. Där ligger den stora utmaningen för Sverige. Vad gäller elproduktionen har vi nått väldigt långt.

Frågan om Vattenfall ska sälja eller inte sälja kolgruvor är däremot en fråga som Vattenfall har att hantera, och därefter kan regeringen återkomma med förslag.

Anf. 104 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Men det här håller ju inte, Anders. Man kan inte säga att den största klimatfrågan Sverige har att göra med – 24 gånger Sveriges årliga utsläpp – nja, den har vi ingen riktig åsikt om, utan där får man göra

lite grann som man vill. Sedan ska vi greja på med lite andra saker som har mindre påverkan.

Jag håller med om bonus–malus. Jag håller med om ett konverteringsstöd. Jag håller med om kollektivtrafik. Där finns ingen oenighet. Men det finns en enda fråga som har större klimateffekt än alla andra frågor vi står inför, och det är vad vi ska göra med Vattenfalls kolgruvor.

Där gör Centerpartiet fel. Ni gjorde inte bara fel när ni köpte på er Nuon – en idiotisk affär, om herr talman ursäktar – utan ni ska dessutom göra fel en gång till och se till att allt det här kolet kan eldas upp av någon annan som inte tar miljöansvar. Då försvinner trovärdigheten på något sätt. Om ni gör fel i det stora för att sedan försöka göra rätt i det lilla, då kan ni prata hur länge som helst om de andra sakerna.

Hur mycket klimatansvar är det att låta någon elda upp allt det här kolet i Tyskland, Anders W Jonsson?

Anf. 105 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! Från Centerpartiets sida är vi helt inriktade på åtgärder som gör att vi i Sverige kan åstadkomma förändring. Kolgruvorna i Tyskland som ägs av Vattenfall efter inköp som gjordes tidigare är en fråga som har att hanteras först av Vattenfalls styrelse och därefter av den svenska regeringen. Slutligen kommer den eventuellt hit till riksdagen att ta ställning till. Men vi har i dagsläget ingen intention att ingripa för att förhindra att Vattenfall säljer sina kolgruvor.

Anf. 106 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman, ledamöter och åhörare! För några dagar sedan började mina två yngsta barn i en ny skola. Att byta skola är lite nervöst, inte bara för barnen utan också för föräldrarna som funderar över hur det ska bli.

De blev dock väldigt väl mottagna i den nya skolan av sina nya klasskamrater. Läraren hade förberett klassen på att det skulle komma nya barn, och två faddrar stod och väntade på att visa dem runt i den nya skolan. Jag önskar att alla skolbarn skulle ha det lika tryggt och bra, att de kände ett pirr av förväntan inför skolstarten.

Men så ser ju inte verkligheten ut riktigt. Många barn har under jullovet gått med en klump i magen som har växt alltmer ju närmare skolstarten har kommit. För dem betyder en ny termin ny rädsla – rädsla för att bli mulad på skolgården, rädsla för att bli sexuellt ofredad i skolkorridoren.

Så här såg det ut även när jag gick i skolan. Jag minns det mycket väl. Vuxenvärlden valde väldigt ofta att titta bort, valde att ursäkta förövarna och bortförklara övergreppen. Väldigt mycket bra har hänt sedan dess, men på just det här området känns det ibland som om tiden har stått still.

Så kan vi inte ha det. Vi måste våga se vad våra barn råkar ut för och utsätts för. Jag vill inte att min son ska fostras in i en trist och stereotyp manlighet där man ser ned på tjejer. Jag vill inte finna mig i att min dotter som så många flickor före henne ska få höra att pojkar ger sig på tjejerna för att pojkar är sådana.

När mina föräldrar var unga förbjöd vi lärare att slå sina elever. När jag gick i skolan blev det förbjudet för föräldrar att slå sina barn. Nu är det hög tid att ta nästa steg. Det är dags för oss vuxna att se till att freda barn från misshandel och sexuella övergrepp, oavsett var i samhället de befinner sig.

Vid nyår blev mediciner för barn avgiftsfria, och grundnivån i föräldraförsäkringen höjdes. Det är fina reformer – ett bra samarbete med regeringen. Det är välkomna välfärdsreformer som gör barns liv tryggare.

Men trygghet handlar inte bara om pengar. Trygghet är också att en 13-årig tjej ska kunna gå till skolan eller besöka en musikfestival utan att behöva vara rädd för sexuella övergrepp. Vi vuxna måste tillsammans stå upp för den tryggheten. Tillsammans måste vi bekämpa den vidriga kvinnosyn som döljer sig bakom dessa brott.

Den tryggheten kräver inte bara polis som gör sitt arbete och rapporterar om det som sker. Mest av allt kräver det att ingen av oss vänder bort blicken när vi verkligen behöver se och ingripa, för vi vet att feministiskt arbete ger resultat och förändrar verkligheten.

I den här kammaren är vi helt överens om att de övergrepp mot kvinnor som rapporterats från Köln, Stockholm och andra ställen är helt oacceptabla och måste stoppas. Men den som lyssnar kan också höra skillnaderna.

Som feminist bekämpar jag alla former av kvinnoförtryck, oavsett vem som utför det och oavsett vem som drabbas. Det finns ingen ursäkt. Det finns dock de som bara uppmärksammar kvinnoförtryck när förövaren kommer från ett annat land. Samma personer och partier är ofta rätt ointresserade av kvinnoförtryck om förövaren är en blond svensk.

Sverigedemokraterna motarbetar kvinnors rättigheter och jämställdhet, och de föraktar feminismen. För dem är kvinnors rätt bara intressant om den kan användas som ett redskap mot människor med utländsk bakgrund.

Detta är inte feminism – det är rasism.

Ibland finns det vissa likheter mellan politik och barnuppfostran. I båda rollerna handlar det om att med olika medel försöka förmå andra att ändra sitt beteende och också sitt eget beteende. I båda fallen gäller samma regel: Ingen gör som du säger; de gör som du gör.

När regeringen nyligen införde id-kontroller vid Sveriges gränser motiverades beslutet med att det skulle sända en uppmaning till andra länder i Europa, en signal som skulle få dem att ta större ansvar för människor på flykt.

Resultatet har blivit det motsatta. Finland, Norge, Danmark, Tyskland och Österrike gör inte som Sverige sa. De gör som vi gjorde. De senaste veckorna har vi sett hur land efter land har följt Sveriges exempel. Det har blivit en kapplöpning mot botten där Nordens och Europas länder tävlar om att ha den mest omänskliga flyktingpolitiken.

En av de regler regeringen har infört är att den som är under 18 år bara får komma in i Sverige utan id-handling om den reser i vuxens sällskap. Denna regel är direkt riktad mot ensamkommande flyktingbarn. När Sveriges läkare inte vill utföra ålderskontroller, för att det strider mot deras yrkesetik, tvingar Stefan Löfven och Åsa Romson i stället busschaufförer och väktare att göra detta. Det är allt annat än en rättssäker hantering av rätten att söka skydd undan krig och förföljelse.

När nu land efter land bygger stängsel fastnar allt fler flyktingar på sin färd genom ett kallt och ogästvänligt Europa. Andra sitter fast i sina länder och hindras från att sätta sig i säkerhet av minfält och krypskyttar. Ingen har väl missat bilderna på de utmärglade barnen i den belägrade syriska staden Madaya, där invånarna länge har fått livnära sig på löv, gräs och insekter.

Nu i dagarna tändes ett hopp för dem som hade spärrats in. En karavan av lastbilar med hjälp från Röda Korset nådde äntligen fram till Madaya. Det var först när oppositionen i Syrien hotade med att vägra delta i fredssamtalen som Asadregimen – denna ohyggliga regim – gav med sig och gick med på att släppa fram hjälpen. Isoleringen var möjlig att bryta.

På samma sätt kan vi undsätta flyktingar som nu sitter fast på vägen från svältens och oljefatsbombernas Syrien till tryggheten i Europa. Det är inte för sent att ta gemensamt ansvar för en human flyktingpolitik i Europa. Genom att hålla inne den svenska EU-avgiften kan vi tvinga andra EU-länder att ta sin del av ansvaret.

Men EU väljer nu en annan väg, och det sker med Sveriges aktiva stöd. EU betalar Turkiet för att agera som unionens gränspolis. Turkiets alltmer auktoritära styre ser detta som en stor framgång. Nu får de inte bara pengar från EU:s styrande för att stoppa människor på flykt, de räknar också med att ha vunnit EU:s tystnad.

Den turkiska statens besinningslösa våld mot landets kurder eskalerar till något som alltmer liknar inbördeskrig. I stället för att bekämpa IS bekämpar Turkiet de kurder som vill få sina rättigheter erkända. Det är samma kurder som bekämpar IS. Tystnaden från EU:s ledare inför de turkiska övergreppen är pinsam.

I takt med att Sverige har tagit emot fler asylsökande hör vi allt högre krav på att flyktingar ska ha lägre löner och sämre trygghet, som om klyftorna i Sverige inte var stora nog. De bäst betalda direktörerna i svenskt näringsliv har i år redan hunnit tjäna ihop mer i lön än vad en vanlig arbetare kommer att få ut i lön under hela året. Direktören kan alltså ta ledigt från nu till nyår och ändå tjäna mer än arbetaren. Trots det är det inte direktörens utan arbetarens lön som Folkpartiet och Centerpartiet vill sänka.

Men det är inte okvalificerade jobb med låga löner som saknas. Det vi saknar är människor som har rätt utbildning. Det vi saknar är rejäla investeringar i yrkesutbildningar, i svenskstudier, i bostadsbyggande och i infrastruktur. Det är sådant som vi vill samtala med regeringen om inför den kommande budgeten; det som faktiskt gör Sverige starkare och det som gör att det kommer att behövas fler i arbete och fler som kan ta de arbetena. Det är vägen framåt.

Fler låglönejobb är en återvändsgränd som bara leder till att människor måste ha mer än ett arbete för att kunna försörja sig. Fler låglönejobb betyder därför inte nödvändigtvis färre arbetslösa. Däremot betyder det att lönerna pressas nedåt för alla som utsätts för låglönekonkurrensen.

Det behövs fler trygga jobb. Därför var det ett stort steg bakåt när Socialdemokraterna i migrationsuppgörelsen gick med på yrkesintroduktionsanställningar utan kollektivavtal. Jag är inte så förvånad över att moderater, centerpartister och kristdemokrater föreslår detta steg mot ett otryggare arbetsliv. Jag är inte så förvånad över Miljöpartiet heller, om jag ska vara ärlig, men jag är förvånad över att Socialdemokraterna gick med på denna uppgörelse. Problemet är att arbetsgivare i dag utan någon följd kan svika de löften och villkor som de har ställt ut till arbetskraftsinvandrare. Problemet är att arbetsgivare kan stapla visstidsanställningar på varandra utan att behöva erbjuda en tillsvidareanställning. Problemet är att alltför många inte vet på förhand om de kommer att få ihop tillräckligt många arbetstimmar för att kunna försörja sig. Problemet är inte att det finns för få otrygga jobb i Sverige.

Anf. 107 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Det är något härligt med Jonas Sjöstedt i alla fall; det är raka rör.

När alla bedömare av svensk arbetsmarknad och svensk migrationspolitik anser att trösklarna på svensk arbetsmarknad är för höga och att det skapar ett utanförskap kan man lita på Jonas Sjöstedt. Han vill höja trösklarna ännu mer. Trösklarna är för låga och ska höjas ännu mer. Det ska bli ännu svårare för personer med låg utbildningsnivå och som inte är så attraktiva på arbetsmarknaden att få riktiga jobb. Det är pålitligt. Men om den politiken skulle genomföras i verkligheten skulle den naturligtvis vara förödande.

Socialdemokraterna i regeringen gick till val på delvis samma retorik, men nu svänger man helt. Från att vilja avskaffa RUT vill man nu utvidga RUT. När man hamnade på taburetterna förstod man. Man kanske förstod innan men låtsades att man inte gjorde det. Jonas Sjöstedt lever kvar i att höja trösklarna och att det ska bli ännu svårare att komma in på arbetsmarknaden.

Det skulle kunna funka om man genomförde Jimmie Åkessons invandringspolitik. Om få tillåts komma hit går det att ha höga trösklar och säga att alla ska ta svensk studentexamen och att alla ska bli högskolebehöriga. Det lyckas ändå inte eftersom ganska många svenska ungdomar tyvärr också misslyckas i skolan.

Problemet är att det nu kommer en mycket stor grupp med invandrare med låg utbildningsnivå. Det kommer också personer med hög utbildning. De kommer säkert att få jobb efter ett tag, men det kommer många personer med låg utbildning. Om de ska komma in i det svenska samhället måste trösklarna sänkas. Med en låg tröskel för att komma in i Sverige, Jonas Sjöstedt, men en hög tröskel för att komma in på arbetsmarknaden bildas mellan båda dessa trösklar ett mycket stort utanförskap. Det kan Jonas Sjöstedt strunta i eftersom hans politik aldrig kommer att genomföras i verkligheten. Men sanningen är att om den skulle genomföras skulle den innebära en social katastrof.

Anf. 108 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag får väl returnera de raka rören till Jan Björklund.

Många människor kommer till Sverige, och många har inte den utbildning som krävs. Samtidigt behövs många människor. Hundratusentals nya arbeten kommer att skapas i både privat och offentlig sektor. I välfärden kommer hundratusentals människor att behövas.

Då finns två vägar. Antingen måste vi se till att människor utbildas så att de kan ta de arbeten som det svenska samhället behöver. Eller så kan vi säga att vi inte tror på att utbilda människor, satsa på språkkunskaper och yrkesutbildningar som kommer att behövas på arbetsmarknaden. Vi ska försöka subventionera fram låglönejobb, som gör att villkoren försämrats och att lönerna sänks för alla i vissa segment av arbetsmarknaden.

Jag menar att den vägen är sämre för dem som har kommit hit och behöver arbete. Den är sämre för svensk ekonomi och gör att vi tappar mycket av omvandlingstryck och innovationskraft i vårt samhälle, som till stor del bygger på utbildning och kunskap. Jan Björklund har en pessimistisk syn på utbildningens möjligheter.

Liberalerna har en förkärlek för sänkta löner och höjda hyror. Det är er modell. Men någon ska försörja sig, och någon ska betala hyran. Det handlar om marknadshyrorna som sticker iväg mot taket och om de sänkta lönerna. Där finns er svaghet. Ni lämnar låginkomsttagarna i sticket.

Vilka är dessa? Om lönerna sänks för några, om otryggheten ökas för några, görs det för många på arbetsmarknaden. Majoriteten av dem som skulle drabbas av er lönesänkarpolitik är de som redan har låga löner, och de är kvinnor. Det skulle öka lönegapet mellan män och kvinnor och vara direkt kontraproduktivt i fråga om jämställdhet. Ser inte Jan Björklund den risken?

Anf. 109 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jo, jag ser den risken. Därför måste det här ske klokt och intelligent. Alternativet är att kvinnan lämnas i arbetslöshet. Det är Jonas Sjöstedts alternativ.

Jonas Sjöstedt säger att man måste välja mellan antingen en låglöne-sektor eller att satsa på utbildning. Ursäkta! Det är väl inget land i hela världen som väljer mellan dessa. Det måste finnas jobb med olika kvalifikationsgrad, och många saker måste göras.

Sverige har ett ambitiöst utbildningsväsen. Det finns mer vuxenutbildning än i något annat land. I alla fall var det så för några år sedan, och jag tror att det är så fortfarande. Sverige satsar mycket på utbildning för dem som kommer hit.

Men det är ju inte så att alla som kommer hit, kanske mitt i livet, klarar av att läsa sig till en svensk studentexamen. En del har inte ens gått i grundskolan. Ska det funka med integration måste vi ge även de människorna möjligheter.

Jonas Sjöstedt väljer att bara se dem som redan har ett jobb. Vi måste se att de som är outsiders, de som är i utanförskap, måste få möjlighet att få jobb. Då kommer vi också att kräva att vi breddar den svenska arbetsmarknaden.

Anf. 110 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag har sett många fina exempel på att kvinnor som står långt från arbetsmarknaden läser till exempelvis undersköterska och lär sig svenska samtidigt. Alla går ut i arbete.

Vi kommer att behöva hundratusentals personer som gör de viktiga jobben i välfärden. Under hela den här debatten har jag hört er borgerliga säga gång på gång: otrygghet, sänkta löner, dumpade villkor. Ni har faktiskt inte förrän nu en enda gång nämnt behovet av att storsatsa på att de här människorna ska få utbildning. Vi behöver vvs-montörer, vi behöver byggnadsarbetare och vi behöver undersköterskor. Vi behöver en hel rad olika yrken. Men ni är helt ointresserade. Ni talar aldrig om det.

Jag har faktiskt inte hört ett enda ord från hela den borgerliga sidan om den stora utmaningen och möjligheten som finns: att snabbt ge människor svenskutbildning och yrkesutbildning i de yrken som man vet i regionerna att de behövs. Det skapar ett mycket bättre och mer jämlikt samhälle och en mycket bättre väg in i Sverige än att tycka att man ska behandla människor som kommit hit som ett B-lag på arbetsmarknaden.

Anf. 111 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Den säkerhetspolitiska situationen runt Östersjön är instabil, och skälet är skrämmande och otvetydigt: Ryssland har bestämt sig för att rusta sin militär och med våld tvinga igenom sina önskemål. Vi har sett det på Krim. Vi ser det i östra Ukraina. Vi ser föraningar av vad som kan hända med våra baltiska grannländer.

Hur Sverige agerar i denna nya situation är av största vikt för norra Europas gemensamma säkerhet. Om vi inte tar ansvar för oss själva och för vårt territorium destabiliserar det hela Östersjöområdet.

Vi kristdemokrater har genom vår medverkan i försvarsuppgörelsen sett till att försvaret fått åtskilliga fler miljarder. Vår uppfattning är att det tillsammans med ett medlemskap i Nato skulle skapa en säkerhetspolitisk helhet.

Men inför detta sätter sig Vänsterpartiet på tvären. I sitt senaste egna budgetförslag ville Vänstern skära ned försvaret med mer än 3 miljarder kronor. Du, Jonas Sjöstedt, ställde försvaret mot välfärden i dina kommentarer till försvarsöverenskommelsen, och ni säger nej till Nato.

Jag undrar, Jonas Sjöstedt: Om försvaret inte ska få de resurser som behövs och om Sverige ska stå utanför Nato, hur ska vi då kunna ta vårt ansvar för Östersjöområdet?

Anf. 112 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det är en tillfällighet att Andreas Carlson inte nämmer vårt senaste budgetförslag, nämligen Sveriges statsbudget som gäller i dag. I den budgeten finns det inte en krona i skillnad mellan det som KD var för i Försvarsberedningen och den budget som faktiskt styr politiken. Så ser verkligheten ut.

Skillnaden finns på andra områden. Ni var med och avskaffade värnplikten. Vi tycker att det var ett misstag att göra det. Vi ser de stora fördelarna med den militära alliansfriheten och hur äventyrlig Natopolitiken är. Inte ens Natoanhängarna tror ju på Nato.

Andreas Carlson! Vill du ha de 2 procent av bnp i militära utgifter som Nato förväntar sig? Tror du på Natos kärnvapenpolitik, inklusive rätten att slå till först? Kan du tänka dig kärnvapen på svenskt territorium? Och varför vill du så gärna vara med i en militär allians med Erdoğan i Turkiet, som släpper loss sin del av Natomilitären i terror mot den kurdiska befolkningen i sydöstra Turkiet? Vill du ha Nato vill du ha de här sakerna. Vill du ha Erdoğan, kärnvapnen, upprustningen?

Anf. 113 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Herr talman! Jonas Sjöstedt är mycket väl medveten om att ett svenskt Natomedlemskap inte per automatik skulle innebära kärnvapen på svenskt territorium.

Har ni svängt nu, Jonas Sjöstedt? Är ni beredda att ge svenska folket besked om att Vänsterpartiet framöver kommer att verka för ytterligare anslag till försvaret? Det är ganska stor skillnad att ni har höjt era ambitioner med 3 miljarder på ett år.

Sverige behöver bli medlem i Nato. I den komplexa situationen kring Östersjön fungerar bara samarbete. Vi har alltid förlitat oss på allianser för

att bevara vår nationella självständighet. Ett litet land som vårt, Jonas Sjöstedt, måste sluta sig samman med andra. Ensam är inte stark, inte heller inom säkerhetspolitiken.

Anf. 114 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Nej, Sverige har inte alltid litat på militära allianser för sin säkerhet. Vi har haft 200 år av olika former av militär alliansfrihet. Det är också 200 år utan indragning i storkrig.

Före det var Sverige ofta med i militära allianser och deltog också mycket oftare i krig i Europa på olika sätt, med stor negativ påverkan på vårt land och även på många grannländer.

Ja, vi har lagt om vår försvarspolitik. Det gjorde vi för några år sedan. Vi är inte beredda att skära i förbandsverksamheten i Sverige. Vi ser tvärtom att den kan behöva ökade resurser. Vi tror att värnplikt är nödvändig. Vi står bakom statsbudgeten med de satsningar på försvaret som finns där. Vi tror att det är nödvändigt också för alliansfrihetens skull.

Frågan är: Står ni för Natomedlemskapet? Man kan tacka nej till kärnvapen i fredstid, men hur är det i krigstid? Vilka garantier har ni då? Om Nato vill ha 2 procent i militärutgifter, varför föreslår ni inte det? Och det här med Turkiet – varför vill ni aldrig prata om det Natoland som har näst störst militär och vad det gör med den militären? Ska de vara våra allierade? Nej tack, säger vi.

Anf. 115 JAN BJÖRKLUND (L):

Herr talman! Europeiska unionen med en halv miljard människor är världens största integrationsprojekt och världens mest framgångsrika fredsprojekt. För oss liberaler är Europatanken en berättelse om en kontinent som vann sin fred, sin frihet och sitt välstånd genom samarbete och gemensamt ansvarstagande.

Men 2015 var ett prövningens år för det europeiska samarbetet. På migrationsområdet är glappet mellan tanken om hur EU skulle fungera och hur det faktiskt fungerar större än någonsin.

Jag tycker att vi ska vara stolta över det ansvar som vårt land har tagit för människor på flykt. Men vi i Sverige är ju rätt ensamma om det ansvarstagandet. Vi har ställts inför många utmaningar, tuffa beslut och svåra avvägningar som en följd av flyktingkrisen. Jag är övertygad om att gemensamt ansvarstagande aldrig är så viktigt som i tider av kris. Från Liberalernas sida värnar vi asylrätten, och vi tänker inte medverka till en politik som riskerar att splittra barnfamiljer. Men andra länder måste ta ett större ansvar i Europa för att inströmningen till Sverige ska kunna minska från de höga nivåer vi hade i höstas.

Hoten mot liberala värderingar har inte varit större i Europa i modern tid. Vi ser populisterna som vinner mark i Nordeuropa, i Västeuropa, i Sydeuropa och i Östeuropa. Främlingsfientliga partier utnyttjar människors rädsla. Utvecklingen i Polen och Ungern är mycket oroväckande med censur, antisemitism, förföljelse av oliktankande och auktoritära styren som leder tankarna till utvecklingen i Putins Ryssland.

Herr talman! Det skulle vara ett historiskt bakslag för Europa om Storbritannien, den liberala demokratins vagga, skulle välja att träda ut ur det europeiska samarbetet i den här situationen. Det europeiska samarbetet behövs mer nu än på generationer.

Herr talman! Rasha kommer från Syrien och är 16 år gammal. Rasha har lämnat sitt land och förlorat sitt hem och sin skolgång. Hon säger så här i en intervju med en journalist: ”När jag föreställer mig min framtid ser jag ingenting.” Hennes ord är en viktig påminnelse om det ansvar vi har att se till att de som får en fristad i Sverige också får en framtid här. Det handlar om jobb, bostäder och skola.

Jag är oroad över regeringens politik, som handlar mer om att bevaka intressen för dem som redan är inne på arbetsmarknaden eller som redan har en bostad än om att se till att de som står utanför också kommer in.

Det är höga trösklar in i det svenska folkhemmet. Utanförskapet cementeras. LO och Hyresgästföreningen är två organisationer i den socialdemokratiska maktstrukturen som har en enorm makt över både lönebildning och hyressättning i Sverige. De representerar och tar till vara sina medlemmars intressen. Men de som ännu inte har ett jobb eller ännu inte har en bostad är inte heller medlemmar, och ingen tar till vara deras intressen.

Vi liberaler tycker att det är bättre med enklare jobb med en lägre första ingångslön än utanförskap med ännu lägre bidrag. Jag hoppas att också regeringen så småningom kommer till den insikten.

Sverige behöver en kunskapsskola, men från Utbildningsdepartementet är det tyst. Där uppfyller man vallöftet från Gustav Fridolin om reformstopp. Ändå hör jag Gustav Fridolin uttala sig om att trendbrottet i skolan står för dörren. Efter åtta år i regering kan jag lova att det är reformer som kan åstadkomma trendbrott, inte reformstopp.

Herr talman! Ett av liberalismens kärnvärden är tolerans, och tolerans är en förutsättning för ett öppet samhälle, för ett liberalt samhälle med demokrati och individuell frihet. Men även toleransen måste ha gränser.

Under hösten har jag gjort upprepade besök hos organisationer som arbetar mot hedersrelaterat våld och mot hedersförtryck. Det handlar om kvinnor som lever i vårt land och som inte får välja vem de ska gifta sig med, som inte får delta i det svenska samhället och som inte får klä sig som de vill eller umgås med vem de vill. Deras liv är regisserat av någon annan. Det kallas hederskultur, men det saknar både heder och kultur. Det är inte acceptabelt i vårt land.

Det är en fråga om jämställdhet och mänskliga rättigheter men också om integration. När flyktingströmmarna till Sverige ökar måste vi våga säga att vi vet att många kommer från ofria länder där synen på jämställdhet är en helt annan än den vi har i Sverige.

Enda gången som Sverigedemokraterna är intresserade av jämställdhet är när det går att använda som tillhygge i invandringsdebatten. Samtidigt vill jag säga att det naturligtvis är helt oacceptabelt om polisen eller andra offentliga institutioner i Sverige inte är öppna med brottslighet och annat av politiska hänsyn.

Jag är dessutom innerligt trött på dessa så kallade vänsterfeminister, som inte törs tala klartext om hedersvåld av rädsla för att peka ut vissa grupper som är invandrare. De kallar sig vänsterfeminister, men när det kommer till kritan är de mycket mer vänster än feminister. Feminismen behövs inte bara på Södermalm. Den behövs också i Rinkeby, i Biskopsgården och i Rosengård.

Herr talman! För ett år sedan sa Magdalena Andersson att ladorna var tomma. Nu säger hon i stället att svensk ekonomi är urstark, att den går

lika bra och snabbt som en nyproducerad Tesla. Möjligen har hon missat att den senaste kvartalsrapporten för Tesla visar på miljardförluster. Skillnaden i verklighetsbeskrivning kan inte bli större vid ingången av 2015 och vid slutet av 2015. I så fall var det tur att Alliansens budget vann.

Att Sveriges ekonomi är urstark beror dock på den politik som har förts i Sverige under ett antal år. Att vi försöker säga att det beror på att vi vann budgeten förra året eller att de rödgröna försöker säga att det beror på vårpropositionen är uppriktigt sagt löjligt; det gäller båda parter. Sanningen är att det beror på åtta år av en mycket ansvarstagande politik från alliansregeringen. Det är därför Sveriges ekonomi nu är urstark.

Det är en ryckig och vilsen regering som vi ser. När regeringen inte har en aning om hur fler bostäder ska byggas eller hur energin ska produceras bjuder man in oppositionen till överläggningar för att be oss komma med idéerna eller för att lösa regeringens interna konflikter.

Jag har sagt det tidigare, och jag säger det igen: Vi liberaler ser till Sveriges bästa. Vi är beredda att samtala om olika beslut för att föra Sverige framåt, men det bygger på att regeringen samlat vet vad den vill.

Sverige står inför stora utmaningar. När man lyssnar på debatten verkar vi vara ungefär överens om vilka de utmaningarna är. Svaret, Stefan Löfven och Åsa Romson, på många av utmaningarna är mer av liberaliseringar. Jag förstår att det inte var för att få sitta här och driva igenom liberaliseringar som Stefan Löfven en gång i tiden gick med i SSU och Åsa Romson i Grön Ungdom. Det var något annat man gick med för.

Nu är tiden inne, för svaret på många av utmaningarna med arbetsmarknaden och med bostadsmarknaden, inte minst, är mer av liberala lösningar och mindre av socialistisk reglering. Det är vi liberaler beredda att medverka till, också i breda överenskommelser i denna riksdag.

Vi, herr statsminister, är beredda. Är ni?
(Applåder)

Anf. 116 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jan Björklund ger i sitt anförande sken av att socialdemokratin och arbetarrörelsen i allmänhet mest är besjälade av att skydda dem som finns på arbetsmarknaden. Ingenting kan vara mer fel. Det är bara att titta på verkligheten. Vad gör vår regering nu? Jo, den ser till att tillsammans med arbetsmarknadens parter skapa ett snabbspår så att de som kommer till vårt land ska komma i arbete så snabbt som möjligt. Där sitter arbetsgivare och de fackliga organisationerna, och de har allt stöd från vår regering.

När Jan Björklund klev in i regeringen ärvde han ett överskott på ungefär 68 miljarder kronor. När han klev ut ur regeringen hösten 2014 lämnade han efter sig ett underskott på 65 miljarder kronor. Vad värre är, under den tiden hade arbetslösheten ökat, långtidsarbetslösheten och ungdomsarbetslösheten, och skolresultaten föll mest i hela västvärlden.

Ändå föreslår Jan Björklund ännu mer nedskärningar och ännu fler skattesänkningar. Jag tror inte riktigt att det är av politisk övertygelse. Jag förstår det så att Jan Björklund har goda avsikter, vill åstadkomma någonting. Under hösten visade Jan Björklund prov på omprövning och ansvarstagande i en svår tid för Sverige.

Jag ser fram emot samtalen vad gäller våra bostäder. När vi nu ser de utmaningar som vi har, inte minst på bostadssidan, är det väl inte mer av

skattesänkningar och nedskärningar som krävs. Vi ser behoven i skolan, behovet av ett starkare försvar och allt annat som finns framför oss. Är det då fortfarande skattesänkningar och nedskärningar som är Liberalernas huvudstrategi? Är det inte dags för mer av investeringar?

Prot. 2015/16:51
13 januari

Partiledardebatt

Anf. 117 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! De snabbspår för nyanlända som regeringen jobbar med är bra, men de riktas enbart till dem som redan har en utbildning. Det är akademiska yrken, välutbildade, man är intresserad av. Där är det bra med snabbspår, det är absolut inget fel, men det är inte där den stora utmaningen finns. Den stora utmaningen är att en stor del av dem som nu kommer till Sverige har en mycket låg utbildningsnivå. Arbetsmarknaden för den typen av personer har vi i princip avskaffat i Sverige. Vi har prisat ut den. Vi har de högsta trösklarna, de högsta ingångslönerna, bland jämförbara länder. Det gör att den typen av jobb, som finns i andra länder, har försvunnit här.

Vi har gemensamt bidragit till det. Vi avskaffade vårdbiträdena i sjukvården. Man kunde med mycket låg utbildningsnivå ha tagit anställning som vårdbiträde. Alla ska vara sköterskor och alla ska vara utbildade. Vi har avskaffat mycket av den typen av jobb och krävt att alla ska ha hög utbildning.

Problematiken ligger i att det kommer en stor grupp till Sverige som har en låg utbildningsnivå. Då säger regeringen: Låt oss utbilda dem! Statsministern inser att det är naivt att tro att alla ska kunna utbildas till nivån för en svensk studentexamen. Det kommer inte att vara möjligt. Det är där utmaningen ligger.

Jag tror att för att kunna lösa detta måste ni, Stefan Löfven, förstå att trösklarna in på den svenska arbetsmarknaden behöver sänkas. Ni har satt upp målet att vi ska ha Europas lägsta arbetslöshet 2020. Man kan diskutera det målet hur länge som helst, men ni har satt upp det. Om ni inte förstår att det har med trösklar att göra är risken att regeringen går mot ett historiskt misslyckande.

(Applåder)

Anf. 118 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det är just trösklar som måste tas ned. Då krävs det investeringar också i utbildning. Jan Björklund säger att många kommer hit utan utbildning. Vad blir slutsatsen? Skattesänkningar och nedskärningar.

Min slutsats är att vi måste investera mer i utbildning. Vi måste samarbeta med företagen, men inte bara om snabbspår. När företag vill erbjuda praktik så låt dem göra det. Det är många som vill göra det. Det ska kompletteras med utbildning utifrån den enskilda individens behov.

En sak är säker: Skattesänkningar kommer icke att ge dessa människor utbildning. Däremot kommer en utbildningssatsning som vi ska investera i att göra det. Det är skillnaden.

Sedan återstår för alla som säger att lägre löner är det som hjälper att visa hur lönerna ska sänkas, hur mycket de ska sänkas, om det ska gå att försörja sig på sitt arbete eller inte och hur det kommer att påverka Sveriges inhemska konsumtion. Där är ni, Jan Björklund, svaret skyldiga.

Anf. 119 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Det är bättre med ett första jobb i Sverige, även om lönen är lite lägre, än utanförskap med bidrag under mycket lång tid. Det har varit och är alternativet. Nu säger Stefan Löfven nej och skakar på huvudet. Vi har ett jätteutanförskap i Sverige! Ser inte Stefan Löfven risken med att vi bygger ett ännu större utanförskap genom kombinationen av den migrationspolitik vi har och den oförmåga att reformera arbetsmarknaden som nu finns hos regeringen? Vi bygger ett ännu större utanförskap inför framtiden.

Jag är helt medveten om att skattesänkningar på jobb och företagande, som måste göras, sannolikt måste finansieras med höjningar av andra skatter. Det finns inget utrymme för stora ofinansierade skattesänkningar under överskådlig tid, bland annat beroende på de behov vi har på olika områden, till exempel utbildning och försvar. Men vi måste reformera arbetsmarknaden, annars bygger vi en social katastrof.

Det kommer många nyanlända, många med låg utbildningsnivå. Visst, en del ska utbildas, men vi kommer inte att kunna kräva att alla ska bli högskolebehöriga enligt svensk modell. Det kommer inte att fungera.

(Applåder)

Anf. 120 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Jag ska försöka ställa en fråga till Jan Björklund om klimat- och miljöteknik utan att det blir ytterligare en debatt om kärnkraft.

Björklund nämnde i sitt anförande den viktiga utvecklingen med elbilar. Han nämnde i och för sig bara Tesla och sa att han inte höll med om att det fanns en tydlig utveckling där. Det är det dock många svenskar som gör. Det kom in många fler elbilar på den svenska marknaden under förra året, även om vi ännu inte ser den kraftfulla övergång till elbilar eller andra fossilfria bilar som skulle behövas för att vi på allvar ska klara att minska klimatutsläppen från transportsektorn så mycket och så snabbt som vi behöver.

Jag noterar att Liberalerna i sin budget tar ett nytt grepp. De skriver i och för sig i en motion tillsammans med de andra allianspartierna att de är för bonus–malus, alltså både bonus och malus, i transporthänseende, men i sin egen budget är de tydliga med att de inte längre är för bonus. Från den 1 januari ville man ta bort hela supermiljöbilspremien. Det var den premie som alliansregeringen införde och som var det enda systemet för att visa att man vill hjälpa marknaden in i ett nytt miljötekniskt läge, ett läge som är bättre för hela samhället eftersom man minskar utsläppen.

Nu tar man i sin budget bort supermiljöbilspremien helt. Jag undrar hur tillverkare ska ges förutsättningar att satsa på nya miljötekniker när spelreglerna görs om så ofta som Liberalerna uppenbarligen vill.

Anf. 121 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! De rödgröna gör också om reglerna. De görs ju om hela tiden.

Vi är nog väldigt överens om att den fossilt drivna bilen är en utvecklingsfas som vi ska vara ifrån inom en framtid. Vi har försökt under 15 år. Först skulle biodrivna bilar subventioneras på olika sätt – det var etanol och annat. Det drevs i mycket fram av jord- och skogsbruksbranschen, som ville tjäna pengar på det. Det har varit ett stickspår, måste man nog säga.

Sedan blev det någon annan och någon tredje teknik som skulle subventioneras, för det var vad man trodde på för stunden.

I dag är det väl elbilar som man ser som det som kommer att ersätta den bensindrivna bilen i stort. Det är fantastiskt. Men det är inte bra att låsa fast sig vid en viss teknik i detta – ska det vara batterier med vätgas eller inte, och så vidare. Det finns så mycket åsikter om detta, och efter några år kan det visa sig att man subventionerat fel teknik.

Generella spelregler är det viktiga. Självklart är vi beredda att i Energitkommissionen och i andra sammanhang diskutera alla möjliga lösningar. Men att nu peka ut exakt vilken teknik som ska gälla och sedan hårdsubventionera den har visat sig inte funka. Vi ska ha en övergång till eldrift, men vi ska försöka vara teknikneutrala från riksdagens sida.

Anf. 122 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Jan Björklund är medveten om att supermiljöbilspremien – som inte alls var ett förslag från Miljöpartiet utan just från alliansregeringen – är baserad på koldioxidutsläpp och inget annat. Står Liberalerna fortfarande bakom en sådan teknikreglering?

Nu vid nyåret vill man alltså göra de minst utsläppande bilarna – man har 0 grams utsläpp av koldioxid per kilometer från rena elbilar och 45 gram per kilometer från laddhybrider – i ett slag 40 000 kronor dyrare. Det skulle rimligen få en kraftigt negativ utveckling på marknaden.

Det är lite skrämmande att se att Liberalerna inte under tio år har nämnt ordet miljöteknik i sina motioner. Man har stått här i kammaren och diskuterat kärnkraft och inget annat. Men jag välkomnar om Liberalerna nu vill börja diskutera också transportsektorns klimatansvar.

Anf. 123 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Absolut, det är detta som är den stora utmaningen. Regeringen och Miljöpartiet har varit helt fokuserade på den svenska elförsörjningen, som ju redan är fossilfri, men det är när det gäller hur vi driver våra bilar som Sverige kan göra skillnad. Det är ju där vi har våra fossila utsläpp.

Elförsörjningen är fossilfri. Det är ni som har varit helt fokuserade vid elförsörjningen för att ni mest av allt avskyr kärnkraft. Att nu genomföra ett generationsskifte från den bensindrivna bilen till elbilar är naturligtvis utmaningen framöver.

Elförsörjningen är en nationell fråga. Vi kan diskutera hur många reaktorer Sverige ska ha. Men så är det inte med bilar. De är internationella. Samma bilmärken säljs över hela världen. Vi kan inte konstruera helt egna skattesystem i Sverige och tro att det ska åstadkomma en egen utveckling av bilar här. Samma regler måste gälla i Europa och världen, som driver på samma utveckling.

(Applåder)

Anf. 124 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Sverige har infört id-kontroller för att förhindra asylsökande att söka asyl i Sverige. Om jag förstår Liberalernas position rätt är man i princip för id-kontroller, även om man har haft invändningar mot hur de genomförs och hur de har förberetts.

Id-kontrollerna är ett effektivt sätt att hindra asylsökande från att ens ansöka om asyl. De får som effekt att andra länder följer efter och också stänger sina gränser. Vi bidrar alltså till en dominoeffekt i Europa.

Den som i praktiken ställs inför en människa och under ett kort ögonblick, kanske sekunder, ska avgöra om den människan får chansen att söka asyl eller inte kan vara en väktare som hyrs in. Det kan vara en tågvärd som arbetar på ett tåg. Det kan vara en busschaufför med en kö av människor som ska kliva på bussen. Denna människa, som inte har vare sig kunskap eller utbildning att avgöra en flyktings öde eller om hon är berättigad att söka asyl eller inte, ska avgöra ett människoöde under några korta sekunder. Den människan är väl medveten om att om han är för human och låter någon åka med som egentligen inte får det kan hans företag och kanske också han själv straffas med dryga böter. Är det en rimlig, rättssäker asylhantering? Är det ett bra sätt att bedriva asylpolitik att lämna till busschaufförer, tågvärdar och väktare att avgöra människors öde i framtiden?

Anf. 125 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Flyktingkrisen i Europa har ställt Sverige inför väldigt svåra avvägningar. Jag tycker att Jonas Sjöstedt har fel i själva verklighetsbeskrivningen – att Sverige först vidtar åtgärder, och sedan följer resten av Europa efter. Verkligheten är väl tvärtom? Mängder av andra länder i Europa, i princip alla, har vidtagit en lång rad åtgärder som till sist gjort att trycket på enbart Sverige blivit alldeles för stort.

Visst, Jonas Sjöstedt kan säga att vi ska låta alla komma hit. Men ska vi ha ett rimligt mottagande i Sverige under värdiga former och omständigheter, så att integrationen fungerar i nästa steg, är nivåerna i de prognoser som vi såg – uppemot 200 000 personer per år – alldeles för höga. Jag delar på den punkten regeringens bedömning att vi inte klarar detta med ett värdigt omhändertagande. Det är också orimligt att resten av Europa ska kunna skicka alla asylsökande vidare till Sverige för att själva slippa ta emot några.

Resten av Europa har efter hand stängt sitt mottagande och vidtagit restriktiva åtgärder, och det har tvingat även Sverige att göra likadant. Det är inga lätta beslut. Jag säger som Åsa Romson sa: Detta är inget som jag egentligen ville göra eller som jag gick till val på, men situationen blev sådan att vi blev tvungna att ta det här ansvaret.

Sedan är jag kritisk mot en del i regeringens handläggning, men det är en annan historia. Jag är beredd att i huvudsak försvara de åtgärder som har vidtagits.

Det är inte väktare som avgör vilka som ska få asyl. Asyl prövas i Sverige för dem som har id-kort, och har man inte id-kort kommer man inte till Sverige. Men jag delar inte Jonas Sjöstedts verklighetsbeskrivning. I ett tidigare inlägg sa han: Nu stänger Sverige, och alla andra följer efter. Ursäkta mig, men det är faktiskt precis tvärtom: Resten av Europa har successivt stramat upp sin flyktingpolitik, vilket gjorde att Sverige stod ensamt och trycket här blev för stort.

Det är en beklaglig utveckling, men ibland måste man ta ansvar för beslut som man kanske från början inte hade velat ta.

(Applåder)

Anf. 126 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det enda rimliga svaret på den flyktingtragedi vi ser är gemensamt ansvar i Europa och i Norden. Det som nu sker är ett stort nederlag för det nordiska samarbetet.

Du, Jan Björklund, går lite lätt förbi det här med id-kontrollerna och säger: Det avgör inte asylförfarandet, för personen får kanske aldrig söka asyl. Då är det avgjort. Om man inte får söka asyl får man inte ens sin sak prövad. Det är väl ändå att upphäva någonting helt grundläggande och kanske liberalt. Det handlar om att stå för asylrätten och om att det ska vara möjligt att pröva om en människa har asylskäl eller inte.

Ja, Sverige har gjort mer än andra. Det är jag stolt över. Det ska vi vara väl medvetna om. Men faktum är att Danmark följde efter direkt med gränskontroll. Tyskland skärper nu kontrollen när det gäller Österrike, med hänvisning till de svenska kontrollerna. Österrike gör detsamma. Det är väl alldeles orimligt att säga att det här inte har någon dominoeffekt.

Men huvudfrågan är: Vilket ansvar lägger du på den här busschauffören, på den här tågvärden och på den här väktaren? Är det rimligt att den personen de facto avgör en människas öde?

Anf. 127 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Det är vi i denna kammare som avgör de reglerna. Vi har avgjort här att den som inte har id-kort inte kommer in i Sverige. Det är inte väktaren som avgör det. Det är inte väktarens ansvar att fatta det beslutet. Det beslutet har vi fattat. Väktarens uppgift är att kontrollera om det finns ett id-kort eller inte.

Men detta gäller ju allting. Det gäller enskilda passpoliser. Det gäller precis alla beslut som vi fattar. Ytterst är det någon tjänsteman som ska göra detta någonstans. Det här skiljer sig inte från någonting annat.

Men Jonas Sjöstedt försöker utmåla en situation där vi säger att de inte får komma in i Sverige – alltså hänvisas de till krigets Syrien. Men så är det inte. Man kan söka asyl i Danmark. Man kan söka asyl i Tyskland. När man är i Danmark eller i Tyskland och inte kommer in i Sverige är man inte i en krigszon. Det är inte så. Man är faktiskt i ett land där det är ungefär samma välfärdsnivå som här. Det är lika lite krig där som här, så att säga. Det är inte så att någon lämnas kvar i Syrien på grund av de svenska besluten.

Jag menar: Den som nu säger att vi inte ska vidta några åtgärder för att påverka inströmningen – vi har en inströmningsprognos på uppåt 200 000 per år framöver – har inte en realistisk syn på vad Sverige klarar av.
(Applåder)

Anf. 128 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Händelserna på nyårsafton är nu på de flestas läppar. En dag att fira framtidstro blev i stället en dag då systematiska och i förväg planerade trakasserier och sexuella övergrepp skedde på flera platser runt om i Europa. Vi har fått rapporter inte bara från Köln i Tyskland utan också från svenska städer som Kalmar och Karlstad.

Våld och kränkningar får aldrig ursäktas eller urskuldade. Många kvinnor bär med sig erfarenheter av övergrepp genom hela livet. Många unga tjejer känner obehag, olust och rädsla över att gå till skolan. Mammor och

pappor oroar sig och vill skydda sina döttrar från trakasserier och ofredanden.

Herr talman! Det ska råda nolltolerans mot sexualbrott, oavsett om övergreppen begås av män från Sverige eller av män från något annat land. Enligt flera uppgifter har förövarna på nyårsnatten pekats ut som asylsökande män. De har kommit hit och begärt vår hjälp och vår gästfrihet. Deras agerande blir därför en provokation. Vi bygger vår civilisation på en fast värdegrund, på personlig frihet, på västerländsk humanism och på kristen etik. Dessa värden måste inte bara upprätthållas. De måste också försvaras.

Herr talman! Utöver nyårshelgens övergrepp kommer nu rapporter om mörkläggning eller nedtystning av tidigare problem. Bland annat i Stockholm berättar poliser att de inte talat öppet om saker som skett på grund av förövarnas ursprung – detta eftersom de har tagit hänsyn till eventuella politiska konsekvenser. Om de uppgifterna stämmer undrar jag: Hur ska vi i denna kammare kunna fatta faktabaserade beslut om den information som vi bygger våra beslut på är färgad? Här måste alla kort upp på bordet.

Jag har ställt en interpellation till inrikesministern med anledning av detta. Jag ser fram emot hans och regeringens svar på hur förtroendet ska återupprättas.

Herr talman! Vi kristdemokrater vill skärpa straffen för alla sexualbrott. Och vi anser att de asylsökande som döms för sexual- och kvinnofridsbrott ska utvisas.

(Applåder)

Sverige ska ta och Sverige tar sitt ansvar för att välkomna människor i behov av skydd. Men i vårt land gäller våra lagar och våra värderingar. Den som vill göra Sverige till sitt hem ska vara förvissad om vilka rättigheter och vilka skyldigheter som gäller. Den som inte accepterar det borde inte kunna få göra Sverige till sitt hem.

Herr talman! Kristdemokraten och Tysklands förbundskansler Angela Merkel kommenterade händelsen i Köln häromdagen. Hon sa: Om en flykting inte följer reglerna måste det få konsekvenser. Det innebär att de kan förlora sitt uppehållstillstånd oavsett om de får en villkorlig dom eller en fängelsestraff.

En del kanske tycker att det är hårt att sätta handling bakom orden, att det handlar om att visa sig tuff. Men i verkligheten är det precis tvärtom. Att vara tydlig med regler och deras konsekvenser handlar om att värna det mjuka i vårt samhälle och om att skapa miljöer där vi som människor får möjlighet att möta varandra och träffas i gemenskap utan rädsla och utan en röst i bakhuvudet som påminner oss om att vi ska vara vaksamma. Det är bara inom ett ramverk av god etik, där vi värnar människans värdighet, som vi kan skapa ett medmänskligt och varmt samhälle.

Herr talman! Årsskiftet är av symbolisk betydelse. Det nya året inger ett löfte om att saker kan förändras och att vi får en ny chans att ställa saker till rätta och kanske bättra oss på något område. Är det några som är i behov av en nystart så är det svensk socialdemokrati, regeringen och statsminister Stefan Löfven.

Statsministern gick till val på att Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet år 2020. Det var ett mål som dömdes ut redan när det sattes. Unga människor lovades jobb och just en nystart. Huvudnumret i denna löftespolitik var traineejobben. Jag tog upp detta i ett replikskifte med Stefan

Löfven tidigare i debatten. Han lovade 32 000 jobb. I dag har han backat och talar i stället om att nå en tredjedel av detta, kanske 10 000 jobb, men först 2017.

Medan reformerna, som skulle ge jobb, försvinner inträder med full kraft jobbfientliga skattechöjningar. 80 procent av regeringens skattechöjningar slår direkt och distinkt mot jobb och företagande. Så gör Socialdemokraterna Sverige svagare.

Men det är inte bara inom jobbpolitiken som Stefan Löfven skulle behöva göra ett omtag. Statsministern talar gärna om civilsamhället – i alla fall när det hjälper till att täcka hål i regeringens politik. Men det är bara tomma ord. Han säger att han uppskattar civilsamhällets krafter, men i verkligheten beskattar han dem genom slopade gåvoskatteavdrag.

En parallell kan dras till regeringens behandling av familjen, det viktigaste vi har, där våra värderingar byggs och tillit växer fram. Familjen motarbetas av regeringen genom kvoterad föräldraförsäkring och avskaffat vårdnadsbidrag.

Regeringen borde även börja om från början när det gäller försvarspolitiken. Det som den ena ministern säger ena dagen dementerar den andra ministern dagen efter. I detta tuffa säkerhetspolitiska läge är uppenbarligen inte utrikesministern och försvarsministern överens om hur Sveriges försvar ska rekryteras. Om de inte är överens om något så grundläggande undrar jag: Är de oense i andra frågor också? Är det på grund av interna oenigheter som Stefan Löfven duckar för ett svenskt Natomedlemskap?

Inte är det bättre inom migrationspolitiken. Där fördömer det ena partiet i regeringen sin egen politik. Man kan få uppfattningen att Miljöpartiet leker opposition samtidigt som de sitter på kabinetsposter i regeringen. Morgan Johansson tar fram en politik för att antalet asylsökande ska ned under 1 000 personer i veckan, medan Miljöpartiet talar om att vi ska förberedas för att inom bara några år ta emot 200 000–300 000 asylsökande om året.

Vilken linje är det som gäller i din regering, Stefan Löfven?

Herr talman! Det är lätt att se tillbaka på 2015 som ett år då oron tilltog. Det var ett rekordsvagt förtroende för regeringen, en flyktingkris som först och främst är en kris för alla de miljoner människor som är på flykt och ett alltmer aggressivt Ryssland. Det var ett år präglat av besinningslösa terrordåd i Europa och runt om i världen.

I dagarna är det ett år sedan den fasansfulla attacken mot den franska satirtidningen Charlie Hebdo och den efterföljande gisslantagningen i en judisk livsmedelsbutik. Men vi minns även dåden i Danmark och alla de som dog i Paris i november. Samtliga dessa terrordåd har haft vår frihetliga civilisation som måltavla, ofta sammankopplat med stark antisemitism.

Trots grymheterna, eller kanske just på grund av dem, fortsätter rekryteringarna till den islamistiska terrorismen. Runt om i Europa värvar terrorceller människor för attacker här eller för jihadism i Syrien. De islamistiska terroristerna vill skapa rädsla, de vill tvinga oss att ändra vårt sätt att leva, de vill skapa osäkerhet och de vill att vårt samhälle ska sluta sig. De vill helt enkelt att vi ska dansa efter deras pipa. Just därför måste vi visa att vi inte viker från de värden som är vår civilisation, det vill säga personlig frihet, västerländsk humanism och kristen etik. Vi måste värna yttrandefriheten och visa att vi står upp för människovärdet. Detta är vår

tids viktigaste ställningstagande, herr talman. Vår värdegrund ligger fast.
Vi viker oss inte.
(Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollen för den 10 och 11 december justerades.

§ 3 Avsägelse

Talmannen meddelade att *Said Abdu* (L) avsåg sig uppdraget som ledamot i trafikutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Centerpartiets riksdagsgrupp anmält Peter Helander som suppleant i finansutskottet och näringsutskottet.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i finansutskottet
Peter Helander (C)

suppleant i näringsutskottet
Peter Helander (C)

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:270

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:270 Flygets gröna omställning
av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 januari 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 12 januari 2016

Näringsdepartementet

Anna Johansson (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:272 Byggandet av Norrbotniabanan
av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 januari 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 12 januari 2016

Näringsdepartementet

Anna Johansson (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2015/16:273

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:273 Skydd för offer för hämndporrbrott
av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 28 januari 2016.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 15 december 2015

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2015/16:278

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:278 Åtgärder för att minska utflaggningen av
flygplan

av Edward Riedl (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 januari 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 12 januari 2016

Näringsdepartementet

Anna Johansson (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2015/16:279

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:279 Kilometerskattens effekter på tillgången på
biodrivmedel

av Erik Ottoson (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 22 januari 2016.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 11 januari 2016
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

§ 6 Anmälan om faktapromemorior

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2015/16:FPM32 Förlängd tidsperiod för normalskattesatsen (mervärdesskattedirektivet) *KOM(2015) 646* till skatteutskottet

2015/16:FPM33 Direktiv om bekämpande av terrorism *KOM(2015) 625* till justitieutskottet

2015/16:FPM34 En flygstrategi för Europa *KOM(2015) 598* till trafikutskottet

2015/16:FPM35 Reviderad förordning om gemensamma regler om civil luftfartssäkerhet och EU-byrån för flygsäkerhet *KOM(2015) 613* till trafikutskottet

2015/16:FPM36 Direktiv om avtal för tillhandahållande av digitalt innehåll *KOM(2015) 634*, *SWD(2015) 274*, *SWD(2015) 275* till civilutskottet

2015/16:FPM37 Direktiv om försäljning av varor på nätet eller annars på distans *KOM(2015) 633*, *KOM(2015) 635*, *SWD(2015) 274*, *SWD(2015) 275* till civilutskottet

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2015/16:72 och 73 till trafikutskottet
2015/16:77 till utbildningsutskottet
2015/16:81 till justitieutskottet

Skrivelser

2015/16:61 till finansutskottet
2015/16:74 till justitieutskottet

EU-dokument

KOM(2015) 583 och *KOM(2015) 586* till finansutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 16 februari*.
KOM(2015) 613 till trafikutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 2 mars*.

KOM(2015) 625 till justitieutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
17 februari.

KOM(2015) 634 och KOM(2015) 635 till civilutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
8 mars.

Prot. 2015/16:51
13 januari

§ 8 Assisterad befruktning för ensamstående kvinnor

*Assisterad befruktning
för ensamstående
kvinnor*

Socialutskottets betänkande 2015/16:SoU3
Assisterad befruktning för ensamstående kvinnor (prop. 2014/15:127)
föredrogs.

Anf. 129 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Vi ska nu debattera det lagförslag om assisterad befruktning för ensamstående kvinnor som regeringen har lagt fram.

Det är viktigt att i inledningen av debatten påpeka att detta *inte* är en debatt om ensamstående föräldrar. Det är *inte* en debatt om huruvida en ensamstående förälder kan vara en bra förälder. En ensamstående förälder kan självklart vara en helt enastående förälder. Det handlar inte heller om vad som är en fullvärdig familj. Det är självklart så att en familj med en ensamstående förälder med barn också kan vara en fullvärdig familj, en familj som ska behandlas med samma respekt och ges samma stöd av samhället som en familj med två närvarande föräldrar. Detta handlar i stället om vilken lagstiftning som vi ska ha och vilka intressen som vi som statens företrädare ska värna.

När det gäller alla frågor som rör barn är det för oss kristdemokrater helt självklart att vi utgår från barnets perspektiv. Vad är barnets intressen? Vad är det som vi har att försvara?

Beträffande barnfrågor har vi ett mycket gott stöd i barnkonventionen, och barnkonventionen är otvetydig vad gäller barns rättigheter till föräldrar. Där slås det fast att barn så långt som möjligt ska ha kännedom om sina föräldrar och få möjlighet att växa upp tillsammans med dem och att fostras av dem. Och det är vi som stat, som har skrivit under barnkonventionen, som är skyldiga att se till att det så långt som möjligt blir så. Det är inte alltid möjligt. Ibland kan barn inte leva tillsammans med sina föräldrar, och då är det vårt ansvar att se till att barn får det så tryggt som möjligt.

Men i dag har vi att ta ställning till ett lagförslag som har till syfte att från början frånta barn en pappa. För oss kristdemokrater är det mycket svårt att förstå hur detta lagförslag kan läggas på riksdagens bord i dag när vi i alla andra sammanhang när vi debatterar familjepolitik och föräldrar talar om hur viktiga pappor är. Då talar vi om att pappor behövs i sina barns liv, att pappor ska vara mer närvarande och att pappor borde ta ut mer föräldraförsäkring, prata mer med sina barn och ta ett större ansvar i barnens vardagsliv. Samtidigt är flera partier i denna kammare beredda att gå fram med ett lagförslag där det sägs att pappan över huvud taget inte behövs.

Denna lag sätter vuxnas längtan efter barn framför barns rätt till föräldrar. Redan i den utredning som ligger till grund för lagförslaget slår

man också fast detta. Man konstaterar att detta inte handlar om barns rättigheter eller om barns intressen. Det handlar om vuxnas intressen. Det är beklagligt.

Regeringen är till och med så ivrig med att gå fram med förslaget att man inte är beredd att vänta på slutbetänkandet, trots att flera remissinstanser, bland annat Barnombudsmannen, pekar på att det finns stora brister när det gäller att skydda barnens rättigheter i fråga om bland annat kännedom till sitt ursprung, som inte är belysta i detta lagförslag.

I februari, om en månad, kommer slutbetänkandet. Men regeringen är inte beredd att invänta det utan är beredd att redan nu gå fram med ett lagförslag där barnens rättigheter inte är tillräckligt belysta.

Herr talman! Kristdemokraterna är emot förslaget om att medverka till att ensamstående kvinnor ska kunna insemineras därför att vi sätter barns rättigheter framför vuxnas längtan.

Anf. 130 CHRISTINA ÖSTBERG (SD):

Herr talman! Dagens debatt handlar om regeringens förslag i propositionen om assisterad befruktning för ensamstående kvinnor.

Frågan handlar om, anser vi, om staten ska stimulera och främja att barn kommer till världen med endast en förälder redan från dag ett i sitt liv.

Lagförslaget avser att undanröja en påstådd diskriminering av ensamstående kvinnor som i nuläget inte kan få assisterad befruktning i Sverige.

Vi i Sverigedemokraterna har väckt en motion i vilken vi föreslår att man ska avslå regeringens proposition. Utgångspunkten för Sverigedemokraternas familjepolitik är att barnets bästa ska beaktas i alla situationer inom familjepolitikens område.

Dagens debatt handlar absolut inte om att ensamstående kvinnor eller män på något sätt skulle vara dåliga föräldrar. Många par skiljer sig eller separerar, varför det i vårt samhälle redan i dag finns många barn som lever med endast en mamma eller en pappa. Ofta finns dock båda föräldrarna med i bilden som ett stöd, även om det kan vara en av föräldrarna som tar ett större ansvar. Detta är något vi från samhällets sida inte kan undvika. Även om vi med parterapi och annat stöd för att skapa trygga familjer kan hjälpa, och genom politiska beslut bidra till att lösa livspusslet för föräldrarna och ge goda förutsättningar för en god familjerelation, kan vi aldrig undvika att par separerar.

Ett av de främsta skälen är att vi anser att ett barn har rätt till två vårdnadshavare. Det är en av flera anledningar. Ett av de viktigaste argumenten för detta är den ekonomiska och sociala tryggheten för barnet. Det är en trygghet som i större utsträckning kan garanteras om det finns två vårdnadshavare. I nästan alla andra sammanhang när frågan om barn och deras vårdnadshavare diskuteras betonas vikten av en pappa. Föräldrar är de viktigaste personerna under ett barns första levnadsår, och vi anser att alla barn behöver och har rätt till både en mamma och en pappa.

Det är viktigt att betona att en ensam vårdnadshavare inte behöver vara sämre än två vårdnadshavare. Däremot ökar sårbarheten om något skulle hända den ensamstående föräldern, i detta fall mamman. Två föräldrar ger helt enkelt barnet en större trygghet i ekonomiskt, rättsligt och socialt hänseende om en förälder skulle bli sjuk eller avlida. I det fall två föräldrar skiljer sig finns ändå den andra föräldern där och kan rycka in om något

skulle hända. Släktingar kan ha en viktig roll men kan vid en förälders bortgång inte helt ersätta föräldern, oavsett hur bra relationen till barnet är.

Vi utgår helt enkelt från barnets bästa och barnets villkor. Därför vill vi inte medverka till att förringa pappans betydelse eller barnets rätt till båda sina föräldrar. I målkonflikten mellan att ge en barnlös kvinna rätten att få ett barn och barnets behov av två vårdnadshavare, både en mamma och en pappa, väljer vi att ställa oss på barnets sida.

Barnets rätt till sina föräldrar deklarerar också tydligt i barnkonventionen. Det kan ifrågasättas om inte förslaget att ge ensamstående kvinnor möjlighet att skaffa barn via assisterad befruktning kan tänkas strida mot barnkonventionen. I konventionens artikel 3 framgår att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som berör barn. Det framhålls också i flera artiklar i barnkonventionen att det är centralt att ett barn har två föräldrar. Bland annat i barnkonventionens sjunde artikel framhålls att ett barn så långt det är möjligt har rätt att få vetskap om sina föräldrar och få sin omvårdnad av dem.

Herr talman! Sammanfattningsvis anser vi att det vore djupt olyckligt om lagförslaget godkändes, då det skulle innebära att svensk sjukvård bidrar till att det föds barn som saknar pappor redan från livets början. Man kan inte råda över livets utveckling och över dödsfall och andra orsaker som gör att en förälder försvinner från barns liv, men vi ska inte stimulera och bidra till en utveckling där barn redan från början bara har en förälder. Hur stor barnlängtan en ensamstående kvinna än har är det vår fasta övertygelse att barn har rätt till båda sina föräldrar.

Det är för oss sverigedemokrater helt självklart att barnets bästa och barnperspektivet, det vill säga rätten till två föräldrar, ska väga tyngre än kvinnans önskan om barn. Riksdagen bör därför avslå propositionen om att tillåta assisterad befruktning av ensamstående kvinnor.

Anf. 131 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Äntligen kommer vi i dag att klubba beslutet att även ensamstående kvinnor ska ges rätt till assisterad befruktning. År 2016 är det hög tid att förstå att familjer ser ut på andra sätt än för decennier sedan. Det är också dags för en harmonisering med de övriga nordiska länderna. Ensamstående kvinnor kan i dag få tillgång till assisterad befruktning i alla övriga nordiska länder, förutom Norge.

Det har varit en lång resa och en lång kamp, och jag vill passa på att tacka Barbro Westerholm från Liberalerna som har kämpat i frågan väldigt länge. Jag vill också tacka mitt eget parti – Lasse Werner väckte en motion om detta redan 1985. Det är 31 år sedan. Det är alltså ingen ny fråga, utan den har debatterats i decennier.

Barn som växer upp formas av sin miljö och av den kärlek, omvårdnad, kontinuitet och respekt barnet får från en mamma, en pappa, en ensamstående mamma, två mammor eller två pappor – av de människor som omger barnet och som ser barnet och barnets behov. Det avgörande för ett barn är inte att det finns en mamma och en pappa, alltså en traditionell kärnfamilj, utan det avgörande för ett barn är att växa upp i kärlek och respekt och att få den omvårdnad varje barn har rätt att få.

Nu ska samma villkor gälla för ensamstående kvinnor som för par vid assisterad befruktning. En läkare ska pröva om både par och ensamstående barn har medicinska, psykologiska och sociala förhållanden som är lämpliga. Frågan är: Fixar jag att vara en god förälder, och kommer barnet att växa upp i en god miljö?

I Sverigedemokraternas reservation lyfts de ekonomiska och sociala aspekterna in, och barnkonventionen lyfts fram. Traditionella familjer är ingen garanti för lycka och välgång, utan det som betyder något är det nätverk som finns runt ett barn. Vad gäller barnkonventionen skulle jag önska att Sverigedemokraterna tittade på just barnkonventionen även när det gäller flyktingar. Det vore väl fint.

Kristdemokraterna hänvisar i sitt motstånd mot olika typer av familjepolitiska reformer ofta till barnperspektivet och barnkonventionen. Man översätter i det här fallet barnperspektivet till rätten att känna till sitt genetiska ursprung. Det gör det kristdemokratiska motståndet i frågan om ensamstående kvinnors tillgång till assisterad befruktning extra intressant.

Det har nämligen varit så att svenska ensamstående kvinnor i decennier har åkt till andra länder för att få just assisterad befruktning. Då får barnen inte kunskap om sitt genetiska ursprung eftersom spermadonatorer i många av dessa länder, till skillnad från i Sverige, får vara anonyma. Svensk lagstiftning ger barn rätt att få denna information. Om ensamstående kvinnor nu ges möjlighet till assisterad befruktning i Sverige skulle det alltså stärka dessa barns rätt till kunskap om deras genetiska ursprung. Det borde ju vara positivt vad gäller barnperspektivet.

En människas relationsstatus säger ingenting om det sociala nätverket. Ensamstående personer kan leva i ett rikt socialt nätverk, och familjen kan vara mycket mer än mamma, pappa, barn.

Den lag som snart ska klubbas innebär att det är läkaren som ska avgöra om en speciell donators spermier ska användas. Kvinnan eller paret kan ha önskemål, med det är läkaren som ska avgöra detta. Vi inom Vänstern hade gärna gått ett steg till. Vi vill att man oavsett om man lever som par eller är ensamstående ska ha rätt att välja donator. Det skapar en större trygghet för alla inblandande parter, och vi kommer i dag att yrka bifall till reservation nr 1 under punkt 3.

Vänstern vill också utvidga rätten att utföra insemination utanför universitetssjukhusen till att även gälla barnmorskemottagningarna. Specifikt för dem som inte har problem med infertilitet skulle det betyda att man kortade köerna ganska raskt.

Det som behövs nu är en modern familjepolitik à la 2016 som inkluderar alla i stället för att ifrågasätta människors olika val för hur de lever sina liv. Nu får vi en jämställd och jämlik lag. Det är en seger för alla oss som vet att familjer ser olika ut och som vill att lagstiftningen ska hänga med i det som sker i samhället. Längre leve det samhälle som framhärdat i att det avgörande för ett barn är att växa upp i kärlek och respekt och att få den omvårdnad som varje barn ska få – i olika typer av familjer!

Jag yrkar bifall till propositionen med undantag av vår reservation nr 3.

Anf. 132 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 2, vilket jag glömde när jag höll mitt huvudanförande.

Till Karin Rågsjö och Vänsterpartiet har jag en fråga. Jag skulle egentligen kunna formulera den så kort som: Är pappor viktiga för sina barn? Men innan jag ger Karin Rågsjö möjlighet att svara på frågan vill jag säga att jag är glad att vi har kommit så långt i Sverige i synen på föräldraskap att vi i väldigt stora delar behandlar och ser på mammor och pappor som lika mycket föräldrar. Det har tagit ganska lång tid. Även om vi har en föräldraförsäkring som är unik i världen och som, från att den infördes på 70-talet, har gjort att mammor och pappor har lika rätt att vara föräldraleliga. Lagstiftningen är i huvudsak helt lika, därför att vi ser mammor och pappor som lika mycket föräldrar.

När vi debatterar mycket av familjepolitiken pratar vi om föräldrar och menar då både mammor och pappor på lika villkor. Vi vet att det finns ojämställdhet. Vi vet att det ser olika ut. Och vi debatterar många gånger hur vi ska förmå mammor och pappor att ta lika stort ansvar.

Vår utgångspunkt från Kristdemokraterna, när vi pratar utifrån att pappor och mammor är lika viktiga för sina barn, är att barnen behöver båda föräldrarna. Barnen behöver sin pappa lika mycket som sin mamma. Barnen mår bra av att pappor ta ut mer föräldraledighet. Vuxenrelationen mår också bra av det. Framför allt mår barnen bra av att ha en nära och tät relation med båda sina föräldrar. Men här är Vänsterpartiet berett att säga att pappor över huvud taget inte behövs. Därför frågan: Är pappor viktiga för sina barn?

Anf. 133 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Emma Henriksson! Ibland undrar jag om inte samhällsutvecklingen har sprungit ifrån KD eller att någonting har hänt.

I dag har vi olika typer av familjer. Vi har kärnfamiljer. Vi har familjer med två mammor och med två pappor. Pappor är viktiga. Mammor är viktiga. Farmödrar kan vara viktiga. Det är många runt ett barn som kan vara viktiga. Det är väldigt många som kan stötta ett barn under hela dess uppväxt.

I dag ser det väldigt olika ut i samhället. I min närkrets kan jag säga att jag har alla typer av familjer, så kallade stjärnfamiljer. Det viktiga för mig, för Vänstern och för oss som jag tror kommer att klubba det här i dag är att barnen får den kärlek och den omsorg i de familjekonstellationer som finns.

Ensamstående kvinnor som önskar få barn, och som inte kan befruktas här genom assisterad befruktning, åker till andra länder, Emma. De åker exempelvis till Danmark där man har anonyma spermagivare. Om vi nu klubbar det här i dag, vilket vi kommer att göra ungefär kl. 16, innebär det att de här barnen får tillgång till sina genetiska pappor.

Av olika utredningar framgår det att det går alldeles utmärkt för de barn som växer upp i olika typer av familjer. Vad ni gör är att ni exkluderar vissa typer av familjekonstellationer och säger: Men så här vill inte vi ha det. Vi vill att det ska vara en kärnfamilj. Och finns det inte en kärnfamilj ska inte den ensamstående kvinnan få hjälp med att bli befruktad.

Ni väljer på det sättet exakt hur en familj ska se ut. Det tycker jag är ganska märkligt när vi nu pratar om människors lika rätt att välja sina liv.

Jag tycker att 2016 är det dags att klubba det här. Det är bara att titta på vår omvärld.

Prot. 2015/16:51
13 januari

*Assisterad befruktning
för ensamstående
kvinnor*

Anf. 134 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag får nog be Karin Rågsjö att gå in och lyssna på mitt anförande igen. Det var ju inte så många minuter sedan som jag höll det, men du tycks redan helt och hållet ha bortsett från, glömt bort eller inte hört vad jag sa. Jag inledde mitt anförande med att säga att det här inte handlar om huruvida ensamstående kan vara bra föräldrar eller inte eller huruvida en familj med en ensamstående förälder med barn är en fullvärdig familj eller inte, för det är de. Det råder ingen tvekan om det. Ensamstående föräldrar kan vara helt utmärkta som föräldrar. En familj med en ensamstående med barn är en fullvärdig familj. Den ska ha samma respekt. Men det är inte det som den här lagstiftningen handlar om.

Den här lagstiftningen handlar om barn som från början fråntas rätten att få en pappa, inte om huruvida en familj där ett barn har blivit av med en förälder är en fullvärdig familj, om den förälder som är kvar fortfarande är en bra förälder. Det kan den absolut vara. Det här handlar om huruvida barn har rätt till sin pappa eller inte.

Barnkonventionen är tydlig. Vänsterpartiet och Kristdemokraterna är överens om att barnkonventionen ska vara svensk lag. Barnkonventionen säger att barn ska få vetskap om vilka som är deras föräldrar och få omvårdnad av dessa. Barn har alltså rätt till det, men med lagstiftningen vill ni nu frånta barnen den rättigheten. Jag gissar att skyndsamheten handlar om att man vill införa barnkonventionen som lag. Om man skulle ha gjort det först skulle man inte ha kunnat införa den här lagstiftningen, för den strider mot barnkonventionen och fråntar barnen möjligheten att få en pappa.

Vänsterpartiet säger att det är bättre att man får assisterad befruktning i Sverige, för då får barnen tillgång till den andra föräldern. Nej, det får de inte. Under hela uppväxten, från 0–18 år, blir man utan rätten till en förälder. När man blivit vuxen kan man få veta vem som var ursprunget till ens genetiska ursprung, men man fråntas rätten att ha en pappa. Så frågan kvarstår, för den svarade du inte på: Är pappor viktiga för sina barn?

Anf. 135 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Emma Henriksson! Ja, pappor kan vara bra men de kan också vara dåliga. Mammor kan också vara dåliga.

Det viktiga tycker jag är att vi står här 2016 och diskuterar en lagstiftning som man har genomfört i andra länder. Det du säger, även om du säger att du tycker att ensamstående föräldrar kan vara jättebra, är att det inte är riktigt bra, att det inte är riktigt okej att kvinnor nu kan välja att få assisterad befruktning i Sverige, för ni saknar ju pappan.

Ni i KD säger: Vi vill ha familjen med mamma, pappa och barn. Det är precis vad du säger och den signal som du skickar till kvinnor som adopterar, ensamstående kvinnor, pappor och pappor samt mammor och mammor som lever med sina barn, vilka det går alldeles utmärkt för och som får den kärlek, omvårdnad och respekt de ska ha. Det är det som är det viktiga 2016.

Anf. 136 YASMINE LARSSON (S):

Herr talman! I dag kommer riksdagen med all sannolikhet att rösta igenom ett bra och oerhört efterlängtat förslag.

För tio år sedan fick kvinnor som lever i samkönade par i Sverige rätt till assisterad befruktning. Det var ett viktigt beslut då. Och många barn växer i dag upp med två mammor, där den ena är biologisk mamma och där paret har fått hjälp med insemination. Nu är det dock hög tid att vi tar nästa steg.

I propositionen som regeringen nu lägger fram föreslås att ensamstående kvinnor ska ges samma möjlighet till assisterad befruktning inom svensk hälso- och sjukvård som i dag finns för gifta par, registrerade partner och sambor. En ensamstående kvinna som genomgår en assisterad befruktning i Sverige blir barnets enda rättsliga förälder – en lagändring som föreslås träda i kraft den 1 april i år.

Herr talman! Ofrivillig barnlöshet är en stor sorg för väldigt många. I takt med kunskapsutvecklingen har hälso- och sjukvården kunnat hjälpa många av dem. Genom insemination och IVF-behandlingar har tusentals barn kommit till världen. Men möjligheten till denna hjälp att bli gravid har fram till nu bara getts till de som är gifta, de som bor tillsammans eller de som är registrerade partner.

Ungefär 10–15 procent av dem som önskar få barn är ofrivilligt barnlösa. I dagsläget tillåter inte svensk lag ensamstående kvinnor assisterad befruktning, vilket har resulterat i att ca 800 svenska kvinnor årligen åker utomlands för att få hjälp med assisterad befruktning.

Dagens lagstiftning förhindrar alltså inte det barnafödande som kritikererna vill avstyra genom att motsätta sig en lagändring. Däremot komplicerar den livet oerhört för många kvinnor som är ofrivilligt barnlösa och ensamstående. Den kan också komma att komplicera livet för barnen.

Dagens regler skickar en signal att dessa barn egentligen inte är önskvärda, att om samhället är inblandat ska det finnas två föräldrar som uppfostrar barnet – detta trots att verkligheten många gånger ser ut på ett helt annat sätt med många olika former av familjekonstellationer.

Förhoppningen är att vi med detta förslag förändrar denna syn. Intressant är att det faktiskt inte alltid varit omöjligt för ensamstående kvinnor att få fertilitetsbehandling i Sverige. Innan den första regleringen infördes i 1984 års inseminationslag förekom det faktiskt att privatpraktiserande gynekologer behandlade kvinnor som inte levde tillsammans med en man. Inseminationslagen satte dock stopp för sådana behandlingar i Sverige därför att dåtidens lagstiftare ansåg att barnen skulle ha två rättsliga föräldrar, av motsatt kön dessutom.

Redan vid denna första lagändring väcktes dock en motion i frågan om fortsatt rätt för ensamstående kvinnor att kunna få hjälp med assisterad befruktning, men den avstyrktes då av riksdagen. Men samhället förändras. Normer och värderingar i dag ser inte ut som de gjorde då. Verkligheten i dag ser inte heller ut som den gjorde då.

År 2005 fick samkönade par tillgång till assisterad befruktning och adoption, vilket innebär att föräldrarnas kön numera faktiskt saknar betydelse.

Herr talman! Nu är det som sagt dags att ta nästa steg. Vi har redan accepterat och respekterat att familjekonstellationer kan se olika ut och att vi lever våra liv helt olika. Barn lever i dag med en, två, tre eller fyra föräldrar. Det viktigaste är inte antalet föräldrar utan att barnen får en bra,

säker och trygg uppväxt. Vi socialdemokrater anser att familjesammansättningen inte säger något om hur ett barn får det i livet. Det handlar snarare om vilken omsorg och kärlek vi ger barnet.

Att sjukvården bidrar till att barn blir till innebär såklart ändå ett extra ansvar för samhället. Därför görs i dag alltid en bedömning av läkaren om barnets förutsättningar att växa upp under goda förhållanden innan beslut fattas om assisterad befruktning. Samma viktiga bedömning kommer att göras för den ensamstående kvinnan.

Kvinnan kommer att använda sitt eget ägg tillsammans med donerade spermier och bli ensam förälder till barnet. I många andra länder kan en spermiedonator förbli anonym, men det är och ska inte vara möjligt i Sverige.

Alla barn som har tillkommit genom assisterad befruktning i Sverige kan få reda på vem den genetiska pappan är. Den rättigheten förändras inte med vårt förslag. Alla barn har rätt att ha kännedom om sitt ursprung, och det är viktigt. Med vårt förslag kommer fler barn att få den rättigheten.

Herr talman! Vi anser att vi behöver mer kunskap om hur sjukvården hanterar och bedömer dem som ansöker om assisterad befruktning. Därför föreslår regeringen att en utvärdering ska genomföras om några år. Bland annat behöver vi säkerställa att de ensamstående kvinnorna inte särbehandlas.

Redan i vår hoppas vi att de första ensamstående kvinnorna kan vända sig till svensk sjukvård i stället för utländsk för att få assisterad befruktning. Det är bättre för kvinnorna, men det är framför allt bättre för barnen.

Herr talman! Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till propositionen.
(Applåder)

Anf. 137 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! I utredningen *Assisterad befruktning för ensamstående kvinnor* beskrivs utgångspunkten för utredningens förslag – på s. 105–106, för den som vill kolla upp det själv: ”Det kan knappast hävdas att motivet för ett införande av möjligheten till assisterad befruktning för ensamstående är hänsynen till barnets bästa. Grunden för införandet är i stället en önskan att hjälpa fler ofrivilligt barnlösa att få barn på detta sätt.”

Utredningen deklarerar alltså tydligt att det inte handlar om barns rättigheter eller om vad som är bäst för barnen utan om vuxnas längtan efter barn. Jag kan förstå den, jag har full respekt för den – ofrivillig barnlöshet kan vara fruktansvärt – men det handlar om en längtan, inte en rättighet.

Nu väljer regeringen att göra detta till en rättighet, trots barnkonventionen. Den är ännu inte svensk lag, men vi är bundna av den. Vi har skrivit under den, och vi har lovat vartenda barn – de som redan är födda och de som kommer att födas – att vi ska garantera deras rättigheter. Vi ska försvara barnen när deras intressen står mot vuxnas. Barnkonventionen säger tydligt att barn har rätt – inte en längtan, inte en önskan – att få vetskap om sina föräldrar och bli omvårdad av dem.

Min fråga till regeringspartiernas företrädare Yasmine Larsson är: Tycker inte Socialdemokraterna och regeringen att det är viktigt att Sverige står upp för den här delen av barnkonventionen?

Anf. 138 YASMINE LARSSON (S) replik:

Herr talman! Det låter på Emma Henriksson som att barnperspektivet inte finns över huvud taget bland oss som i dag klubbar igenom förslaget. Det finns det i allra högsta grad.

Barn som är efterlängtrade, barn som är högt älskade har det bra. Det visar all forskning. Jag hoppas att det inte kommer som någon överraskning att det finns barn i heterosexuella kärnfamiljer som ibland inte har det särskilt bra.

I barnkonventionen står det att barn har rätt till båda sina föräldrar så långt det är möjligt. När barnkonventionen formulerades i slutet av 80-talet tillkom det en artikel om att barnet så långt det är möjligt har rätt att få vetenskap om sina föräldrar och bli omvårdad av dem – det är alldeles rätt. Då hade man adoption i åtanke.

Om Emma Henriksson menar att singelinsemination skulle strida mot barnkonventionen, bör man då hävda detsamma om insemination av par? ”Så långt det är möjligt” kan nämligen appliceras även där.

Vad är egentligen den magiska siffran med två föräldrar, Emma Henriksson? Samhället i dag ser inte ut på det vis som Emma Henriksson vill att det ska se ut. I dag har inte alla familjekonstellationer en kärnfamilj med mamma, pappa och barn som grund. Många barn växer i dag av olika skäl upp med ensamma föräldrar. Emma Henriksson hävdar, både i talarstolen och i repliker, att hon inte tycker att dessa föräldrar är sämre föräldrar. Varför då inte ge dem rätt att bli föräldrar?

Anf. 139 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag får inget svar på min fråga. Jag förstår varför man vill ducka, för det finns starka röster där ute. Den som drabbats av ofrivillig barnlöshet drivs av en enorm kraft – att vilja bli förälder. Jag förstår att man i en situation där man vill bli förälder gör vad man kan för att kunna bli det, men barnkonventionen finns till för att skydda barn. Staten, som har skrivit under barnkonventionen, ska göra allt som står i dess makt för att skydda barn.

Barn hamnar i en massa olika situationer där de behöver samhällets skydd. Vi vet att ensamstående kan vara fantastiska föräldrar, men vi vet också att det är en mer utsatt situation att växa upp med en ensamstående förälder. Det är därför vi försöker stötta och hjälpa dessa föräldrar extra mycket. I den ekonomiska familjepolitiken och på olika sätt ser vi den sårbarheten, och vi vill hjälpa föräldrarna att utföra sin föräldraroll så bra som möjligt för att skydda barnen så långt som möjligt.

Det kommer kanske som en överraskning för en och annan socialdemokrat att det också bland kristdemokrater finns ganska många olika familjekonstellationer. Vi är som folk är mest. Jag är inte uppvuxen i en kärnfamilj. Men den här frågan handlar inte om det utan om vårt ansvar som stat. Om vi ska leva upp till barnkonventionen ska vi göra allt vi kan för att barn ska ha rätt till båda sina föräldrar.

I förlängningen kommer frågan att ställas på sin spets. Om barn redan från början kan fräntas en pappa, vad säger då att det inte är bättre att barnet fräntas en förälder vid en konflikt mellan föräldrarna? Varför ska vi fortsätta att sträva efter att barn så långt som möjligt ska kunna få bli uppfostrat av sina föräldrar? Om ett barn kan fräntas pappan från början, varför kan barnet inte fräntas sin pappa senare i livet?

Vi ser föräldrar som viktiga, så frågan kvarstår: Kan vi bortse från den här delen av barnkonventionen?

Anf. 140 YASMINE LARSSON (S) replik:

Herr talman! I dag är den vanligaste familjekonstellationen – och så tror jag att det kommer att vara för lång tid framöver – en mamma, en pappa och barn. I de fall en familjekonstellation ser ut på det viset tycker jag naturligtvis att pappan har lika stor del i ansvaret och att vara med barnet under dess uppväxt som mamman har.

Men för mig handlar inte föräldraskapet om biologi. Det viktiga i ett barns uppväxt är en trygg tillvaro med stabila vuxenkontakter men också att samhället tar ett samlat grepp om ansvaret, att barn får en bra uppväxt oavsett familjebakgrund.

Vi ska komma ihåg att alternativet när det gäller de barn som vi i dag talar om är att de aldrig blir födda, att deras mammor får sina ägg befruktade i andra länder eller att de gör det i löndom, med alla de problem som följer med det.

Viktigt att komma ihåg är också att det finns många olika människor runt omkring ett barn som är viktiga för ett barns tillväxt. När en ensamstående mamma skaffar barn är barn ofta oerhört efterlängtade av många, som släkt och vänner till kvinnan och morföräldrar som har längtat, och det är ofta ett väl genomtänkt beslut. Bland kvinnor som väljer insemination är dessutom fler än genomsnittet högutbildade med välbetalda jobb, sådana som man i vanliga fall kallar resursstarka föräldrar. Det tycker jag är viktigt att komma ihåg.

Anf. 141 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Äntligen! ropas det i dag runt om i Sverige. Nu äntligen ges de som drabbas av ofrivillig barnlöshet samma möjlighet till assisterad befruktning på lika villkor inom svensk hälso- och sjukvård som redan i dag ges till gifta par, registrerade partner och sambor. Men framför allt stärks barnets rätt till kunskap om sitt genetiska ursprung här i Sverige – äntligen!

Ensamstående kvinnor kan i dag bli föräldrar genom adoption. Men det är allt vanligare att kvinnor reser utomlands för assisterad befruktning. Modern familjebildning ändras med åren, liksom samhällseliga normer, värderingar och attityder har ändrats över tid.

Herr talman! Familjer i dag ser mycket annorlunda ut. Vi moderater ser barnets rättigheter, har barnets fokus men också barnets uppväxt och utveckling i centrum under många av de levnadsår som ska komma. Detta är ett beslut som stärker dem som har drabbats av ofrivillig barnlöshet, och det stärker inte minst barnets rätt här i Sverige.

Så här viktiga frågor lämpar sig inte för skyttekrig i politiken. Det är därför bra att regeringen fullföljer det som alliansregeringen utredde. Det handlar om Utredningen om utökade möjligheter till behandling av ofrivillig barnlöshet, efter ett mycket brett tillkännagivande som riksdagen fattade beslut om 2012. I dag är det en proposition och ett lagförslag som vi tillsammans har arbetat fram, de partier som i dag i Sveriges riksdag kommer att rösta för förslaget.

Herr talman! Ofrivillig barnlöshet är för många människor ett stort problem. Det skapar ångest och sorg. Det handlar om både medicinsk och

social utsatthet. Man brukar räkna med att ofrivillig barnlöshet drabbar någonstans mellan 10 och 15 procent av alla olikkönade par i fertil ålder. Därtill har vi alla andra relationer. Någon säker uppgift finns av naturliga skäl inte, men det är många som lever med detta. Orsakerna till barnlöshet kan vara många: medicinska, sociala, psykologiska och ekonomiska. Det vi gör i dag är att vi bejakar verkligheten och det samhälle som vi lever i.

Detta är inga enkla frågor. De skär tvärs igenom de flesta uppfattningar. Därför är det viktigt att det har skett ett grundligt arbete. Det är väl avvägt under ett antal år, ett antal utredningar och ett antal diskussioner, inte minst här i kammaren. Nu är det också en lagstiftning som liknar mycket av den som vi känner till kring parrelationer. Här stärks barnets rätt i Sverige ytterligare.

Ofrivillig barnlöshet, herr talman, är inget man önskar någon, inte minst därför att barn är en otroligt viktig del av de flesta människors liv. Verkligheten i dag är väldigt annorlunda än tidigare. Då ska vi bejaka det. Då ska vi orka göra de förändringar som vi ser behov av. Moderna familjebildningar ska vara lika trygga, ges lika mycket stöd och absolut ha lika mycket fokus på barnet – om inte mer, med den kunskap som vi har nu jämfört med tidigare.

Med detta tar vi nästa viktiga steg. Jag yrkar bifall till lagförslaget och socialutskottets förslag till beslut i övrigt.
(Applåder)

Anf. 142 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag känner till att Moderaterna redan sedan tidigare har varit för att en sådan här lagstiftning ska införas men vill ändå ställa ett antal frågor till Cecilia Widegren.

I regeringens vilja att skyndsamt få detta på plats har man lagt fram detta förslag, trots att ett antal remissinstanser, bland annat Barnombuds-
mannen, har lyft fram att det är viktigt att man tydliggör barnets intressen, att man tydliggör vad som kommer att ske vad gäller barnens rätt att få kännedom om sitt ursprung men också om huruvida man ska ha en prövning av vilka ensamstående som ska få genomgå en assisterad befruktning och hur det eventuellt ska skilja sig från andra sammanhang.

Det pågår en utredning. Den kommer att vara klar i februari, alltså om en månad. Trots att det är en utredning där dessa frågor ska belysas – och vi ännu inte vet vad man kommer fram till – är regeringen beredd att lägga fram det här förslaget, och Moderaterna är helt uppenbart beredda att stödja det, fast vi inte har fakta på bordet som är helt grundläggande för barns rättigheter.

Det förvånar mig, för Moderaterna brukar vara noga med att ha ordentligt underlag innan man går vidare, att man vet vad som gäller och – framför allt när det handlar om barns rättigheter – säkerställer att de blir tillgodosedda så långt som möjligt. Det är min första fråga till Cecilia Widegren.

Min andra fråga är densamma som jag har ställt i tidigare replikskiften: Är pappor viktiga i det här sammanhanget eller bara när det handlar om kvotering eller annat, att pappor – om de är bekväma och finns i närheten – kan få hänga med på ett hörn då men att det i grunden inte behövs någon pappa?

Anf. 143 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Med respekt för att Kristdemokraterna och Moderaterna i den här frågan har väldigt olika uppfattning vill jag ändå försöka ytterligare belysa den bild som vi har utifrån de frågor som Emma Henriksson ställer.

Verkligheten har förändrats ganska radikalt under ett antal år. Här inne i kammaren har det nämnts att 800 kvinnor per år reser utomlands. Jag hört siffror på 500 till 1 000. Det finns i dag barn som lever och växer upp i Sverige som inte har skydd av lagstiftning i Sverige.

Då tycker jag att vi får öppna våra ögon. Vi får göra det tillsammans. Jag har inte valt att gräva några skyttegravar utan försöka hitta en bred samsyn över block- och partigränserna. Vi har haft ett riksdagsval emellan och ändå tillsammans kommit fram till den här lagstiftningen, för dessa barn och framför allt för framtida barn, för lika villkor och med de förutsättningar och den verklighet som råder.

Det handlar inte om att döma någon. Det är Emma Henriksson som förälder tydlig med att beskriva. Men låt oss då inte göra det genom att säga nej till en modern lagstiftning också i Sverige som skapar förutsättningar för de barn som kommer att växa upp här.

Det finns många frågor som kvarstår, inte minst kring vad som ska göras om man inte använder kvinnans egna ägg. De frågorna kommer vi att komma tillbaka till. De är kanske än mer kniviga. Vi väljer att inte svara på de frågorna nu, utan precis som alliansregeringen förberedde – det här var ett delbetänkande till en större utredning – väljer vi att lagstifta kring den del som också var den utredningens utgångspunkter. Det har nog bejakats i Sverige, och vi ska självklart fortsätta att svara på frågor som i dag ännu inte har sina svar.

Anf. 144 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! När vi tar beslut om att ensamstående ska ha rätt att insemineras – vi får väl förutsätta att det blir så, eftersom det finns en stor majoritet för det i kammaren i dag – kommer det att innebära att socialtjänsten ska lägga ned faderskapsutredningar. Man ska alltså inte ens försöka ta reda på om det finns någon pappa som barnen har rätt till. Därmed fråntar man från början barnen rätten till en pappa.

Under framtagandet av det här lagstiftningsförslaget har risken för att det här också kommer att påverka vid vårdnadstvister lyfts fram. Redan i dag ser vi att det är stora svårigheter vid vårdnadstvister när barn från början har två föräldrar men de två föräldrarna har svårt att komma överens om barnets väl och ve och fostran. Föräldrarna har svårt att sätta sina intressen i bakgrunden till förmån för barnets intressen. I de situationerna är det statens ansvar att sätta barnets intresse först, att företräda barnet och försöka förmå föräldrarna att komma till sans och se till barnets intresse i stället för till sitt eget.

Flera har påpekat att en sådan här förändring i lagstiftningen som säger att staten kan medverka till att ett barn bara har rätt till en förälder också kommer att påverka vårdnadstvister. Ser Moderaterna över huvud taget inte den här risken, eller menar man att den går att hantera på något annat sätt? Eller menar man kanske att om det uppstår en konflikt mellan föräldrarna har vi redan med den här lagstiftningen, om den klubbas i dag, sagt att det räcker med en förälder för ett barn, att staten inte behöver försöka

förmå att leva upp till stadgan i barnkonventionen om att barn ska kunna fostras av två föräldrar och att man därför också vid vårdnadstvister ska ändra perspektiv?

Anf. 145 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Det här är en lagstiftning som är väl genomtänkt. Det kommer inte bara att ske assisterade befruktningar runt om i landet, utan här görs det, precis som för par, en grundlig genomgång. Vi har en stark adoptionslagstiftning i Sverige som också förutsätter en grundlig genomgång för att lyfta fram barnets rätt. Så kommer även att ske i de här fallen.

Emma Henriksson lyfter upp fall som utsatta barn, barn i vårdnadstvister, barn som skadas och barn som inte får den vård och omsorg de behöver, men det är helt annan lagstiftning och helt andra förutsättningar, som vi också ska diskutera, när det gäller barns utsatthet i Sverige. Det ska vi inte blanda in i den här diskussionen. Vi har en annan lagstiftning och en annan diskussion rörande de frågorna, och självklart ska vi sätta barnet i fokus även där.

Här handlar det om att bejaka en verklighet som har förändrats. Sverige är nu sist ut i den här delen av Europa med att ha den här moderna lagstiftningen. Verkligheten har visat att kvinnorna reser till andra länder i stället, och då om något blir ju barnen utsatta. De som växer upp i dag i Sverige är utsatta.

Vi har inte alla svar på frågorna om hur barnen kommer att uppleva det här om några år. Därför är både den forskning och den utvärdering som vi är överens om nu ska komma mycket viktiga att följa. Men blanda inte ihop detta med andra barn som är utsatta och lever i andra relationer som inte hänger ihop med den här lagstiftningen.

Normen är fortsatt att de flesta föds i parrelationer där det finns en man, en kvinna och ett barn. Men det finns också andra familjebildningar, och dem bejakar vi nu. Vi i Sveriges riksdag ser dem.

Anf. 146 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Riksdagen ska i dag göra ett tydligt ställningstagande att alla barn ska vara välkomna, även de som föds av en ensamstående mamma genom assisterad befruktning. Centerpartiet har sedan många år drivit frågan att det ska vara tillåtet även för en ensamstående kvinna att bli mamma genom assisterad befruktning. Vi gläds över dagens kommande riksdagsbeslut.

Redan 2012 tog Centerpartiet tillsammans med Moderaterna och dåvarande Folkpartiet liberalerna initiativ i socialutskottet till att regeringen skyndsamt skulle inleda lagstiftningsarbete i syfte att ensamstående kvinnor ska få tillgång till assisterad befruktning. Detta ledde till ett tillkännagivande från riksdagen och sedan en utredning som fick i uppdrag att se över utökade möjligheter till behandling av ofrivillig barnlöshet.

I dag ska vi alltså ta ställning till den del som berör assisterad befruktning för ensamstående kvinnor.

Det finns i dag ett stort antal barn i Sverige som har blivit till genom assisterad befruktning av en ensamstående mamma som utförts i ett annat land. Dessa barn är älskade av sina mammor och morföräldrar och av det nätverk som oftast finns runt den ensamstående mamman. Men barnen har

Prot. 2015/16:51
13 januari

*Assisterad befruktning
för ensamstående
kvinnor*

i juridisk mening inte varit legala, eftersom de har tillkommit på ett i Sverige olagligt sätt. Med dagens beslut blir det klart att även det officiella Sverige anser att dessa barn är lika välkomna som alla andra.

All lagstiftning som berör barn måste först och främst ta hänsyn till vad som är bäst för barnet. Det är den syn som ligger till grund för Centerpartiets stöd för förslaget om att tillåta assisterad befruktning för ensamstående kvinnor. FN:s barnkonvention fastställer tydligt alla barns rätt att veta sitt ursprung. Det är en grundprincip och en viktig värdering som Centerpartiet värnar om.

Att barnlängtande ensamstående kvinnor i dag åker utomlands för att genomgå assisterad befruktning är en konsekvens av att rådande lagstiftning inte tillåter att detta sker i Sverige. Följden av att kvinnorna genomgår behandlingen utomlands blir ofta att det inte alltid finns möjlighet för barnet att senare få kännedom om pappans identitet. På så sätt utgör nuvarande lagstiftning ett hinder för barn till kvinnor som låtit inseminera sig utomlands att få vetskap om sitt ursprung.

Den kritik som framförts mot förslaget om att tillåta assisterad befruktning för ensamstående kvinnor har bottnat i barnperspektivet. Centerpartiet anser tvärtom att en lagändring som tillåter assisterad befruktning av ensamstående kvinnor i Sverige stärker barnens rätt, dels genom att barnen ges möjlighet att få kunskap om donatorns identitet, dels genom en ökad legitimitet för de barn som blir till på detta sätt.

Beslutet som vi i dag fattar utgör också ett viktigt erkännande för alla de ensamstående föräldrar i Sverige som gör en fantastisk insats när de uppfostrar sina barn på egen hand. Vi i Centerpartiet är övertygade om att det som är avgörande för en bra uppväxt är föräldrarnas eller föräldrarnas förmåga att ge barnet kärlek, trygghet och omsorg. Det gäller oavsett om man är en ensamstående förälder eller lever i en parrelation.

De kvinnor som väljer att åka utomlands för att genomgå assisterad befruktning drivs av en stark längtan efter barn och har tänkt igenom detta länge. Barnen som blir till genom assisterad befruktning är på så sätt verkligen efterlängtade av mammor som noga övervägt beslutet att skaffa barn. Detta om något måste utgöra en god grundförutsättning för en kärleksfull uppväxt. Därför borde barnlängtande ansvarsfulla vuxna stöttas och inte hindras i sin strävan efter att få barn.

En viktig uppgift för politiken är att vara lyhörd inför och spegla människors olikheter. Att familjer i dag kan se olika ut är en verklighet som lagstiftningen måste anpassa sig efter. Den här lagen var inte aktuell för 100 år sedan, för 80 år sedan eller för tio år sedan. Men i dag är det 2016, och vi lever i den verklighet som råder. Det är en avvägning, visst är det så, och visst är det en svår fråga. Men Centerpartiet har, som sagt, länge drivit den här frågan, och vi ser det som glädjande att det nu finns en bred majoritet i riksdagen för en lagändring. Jag yrkar därför bifall till socialutskottets förslag till beslut i betänkande SoU3.

Anf. 147 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Staffan Danielsson lyfter i sitt anförande upp barnkonventionen. Det är jättebra. Han lyfter upp halva meningen i barnkonventionen, som handlar om barns rättigheter till sina föräldrar. Han lyfter upp den del som handlar om att barn har rätt att få kännedom om sitt ursprung.

Men den meningen fortsätter med att barn också har rätt att uppfostras av sina föräldrar.

Att argumentera för att det är lika bra att vi inför lagstiftningen i Sverige eftersom kvinnan annars kan åka till Danmark – och enligt Danmarks lagstiftning har man inte rätt när man blir vuxen att få veta vem som var eller hade kunnat vara den andra föräldern – garanterar inte på något sätt barns rättigheter när man är barn. Barnkonventionen gäller barn. Och barn är man när man är 0–18 år.

Att införa en lagstiftning som gör det möjligt att frånta barn rätten till en förälder under hela deras barndom, med argumentet att man i alla fall kan få veta det genetiska ursprunget när man är vuxen, är inte att leva upp till barnkonventionen. Det är att på något sätt skylta över att det åtminstone blir ett lite mindre brott mot barnkonventionen om man får veta vem man är när man är vuxen. Det får man inte garanterat veta om kvinnan har gjort inseminationen i Danmark.

Min fråga till Centerpartiet är: Finns det någonting i den lagstiftning som ni är beredda att rösta igenom i dag som garanterar att den kvinna som inte vill att barnet ska ha kännedom om det andra genetiska ursprunget inte kommer att åka till Danmark även i fortsättningen? Jag har i varje fall pratat med ett antal kvinnor som inte gillar det kravet i det svenska lagstiftningsförslaget och som säger att de kommer att vända sig till Danmark även i fortsättningen. Finns det någonting i lagstiftningen som garanterar barns rättigheter enligt barnkonventionen?

Anf. 148 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Det här är en svår och känslig fråga. Som jag sa var den inte aktuell för 100 år sedan. Den var inte aktuell för 20 år sedan. Den är aktuell i dag, med teknikens utveckling och med tanke på hur verkligheten är.

Barnkonventionen är jätte viktig. Sverige har förbundit sig att respektera den. Dess intentioner och stadgar ska vi följa så långt som möjligt. Men politiken och livet innebär alltid avvägningar. Det är den avvägningen vi diskuterar här.

Om vi inte inför den här lagen kommer många kvinnor ändå att skaffa barn, genom insemination eller på annat sätt, i Danmark eller på andra håll. Den möjligheten står öppen oavsett om vi fastställer den här lagen eller inte. Men genom att vi fastställer lagen behöver kvinnor inte längre åka utomlands för att skaffa barn på det sättet. Då finns möjligheten i Sverige. Då har vi villkoret att man ska få veta vem spermadonatorn är. Det tycker jag är bra.

Jag kan inte utesluta att en och annan kvinna kanske åker till Danmark ändå, av det skäl som Emma Henriksson säger, eller att de skaffar barn på annat sätt. Den verkligheten finns alltid.

Barnkonventionen är viktig. Pappor är viktiga. Emma Henriksson ställde inte den frågan. Pappor är jätte viktiga. Men ibland finns inte pappan där. Barn kan ha det lika bra ändå med en kärleksfull mamma och hennes nätverk.

Jag har respekt för att frågan är svår. Jag har respekt för den linje Kristdemokraterna driver. Men den här inställningen har som sagt mognat fram i Centerpartiet. Vi är väldigt trygga med den.

Prot. 2015/16:51

13 januari

*Assisterad befruktning
för ensamstående
kvinnor*

Anf. 149 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:
Herr talman! Det är helt sant att frågan inte var aktuell för ganska länge sedan.

Senast frågan var aktuell var under en socialdemokratisk regering 2004–2005. Då sa Socialdemokraterna att det är viktigt att barnet från början garanteras rätten till två föräldrar eftersom man blir mer sårbar om man bara har en förälder. Tidigare i dag hörde vi Yasmine Larsson säga i talarstolen att antalet föräldrar inte spelar någon roll. Nu kan vi väl se fram emot att Socialdemokraterna lägger fram förslag om att ändra antalet vårdnadshavare. Det har vi hört andra partier föreslå tidigare.

När det gäller Centerpartiet och Centerpartiets argumentation är den helt obegriplig för mig. Centerpartiet säger att barnkonventionen är viktig och att pappor är viktiga. Men de är beredda att införa en lagstiftning som fråntar barn rätten till det barnkonventionen säger, nämligen att man ska ha rätt att ha kännedom om sina föräldrar under sin barndom – det är det barnkonventionen handlar om – och kunna bli uppfostrad av dem. Barn fråntas rätten till två föräldrar. Barn fråntas rätten till en pappa. Det är pappor det handlar om i det här fallet.

Ändå säger Centerpartiet att det är viktigt, när det är möjligt. Här är det möjligt. Det är fullt möjligt för oss att ha en lagstiftning som säger att barn har rätt till sitt ursprung och att barn har rätt att så långt det är möjligt uppfostras av sina föräldrar samtidigt som vi erkänner familjer som består av en ensamstående förälder med barn.

Vi respekterar de ensamstående föräldrarna för dem de är och erkänner att de är viktiga och kan vara duktiga. Det finns ingen garanti för någon att man är en bra förälder, oavsett familjekonstellation. Men det är inte konstellationen i sig som är avgörande i den delen. Men här fråntar vi barn möjligheten.

Menar Centerpartiet att det är fullt rimligt att vi säger att vi struntar i den delen av barnkonventionen?

Anf. 150 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag har svarat på det redan.

Barnkonventionen är viktig. Det finns många andra viktiga konventioner. Men ibland måste man göra en avvägning av de intentioner som är så tydliga. Här är vi i ett sådant läge och måste göra en avvägning.

Många barn i Sverige som har tillkommit genom assisterad befruktning växer i dag upp med en ensamstående mamma. Det kommer de att göra i framtiden också.

Nu kommer assisterad befruktning att kunna göras i Sverige, under givna och förutsägbara villkor och där man kräver identitet på spermadonatorn. Jag tycker att det är ett steg framåt. Med det här beslutet tar vi till oss den verklighet som finns i dag och de möjligheter som en barnlängtannde kvinna har för att skaffa barn på egen hand. Nu öppnar vi för det i Sverige.

Jag tror att det blir bättre för de val som ensamstående kvinnor står inför. Man kan göra andra val även i framtiden. Det kan vi inte hindra, och vi ska inte hindra det. Men det här är en viktig reform.

Alla barn är lika viktiga. Alla barn ska vara älskade. Många barn växer upp med en pappa och en mamma. En del barn växer upp med en mamma.

Barn kan ha det väldigt bra, oavsett vilken kombination av föräldrar man har.

Centern tycker att det här är ett bra beslut som riksdagen kommer att fatta.

Anf. 151 BARBRO WESTERHOLM (L):

Herr talman! Vi i Liberalerna välkomnar att riksdagen, 31 år efter att inseminationslagen godkändes, nu inför möjlighet för ensamstående kvinnor att genomgå assisterad befruktning för att tillgodose sin barnönskan. För oss liberaler innebär det att det hinder som ligger i vägen för människor att kunna leva sina liv som de själva önskar undanröjs, så länge de inte skadar någon annan. Denna någon annan är i det här sammanhanget barnet.

Den här lagstiftningen utgår från barnets bästa. Den ser till att hälso- och sjukvården innan assisterad befruktning för ensamstående genomförs gör en noggrann utredning. På det sättet garanteras barnet ett bra socialt nätverk och bra förutsättningar för barndoms- och ungdomstiden.

Det framgår också tydligt att lagstiftningen ska följas upp. Och jag hoppas att det inte dröjer.

Sju år efter det att inseminationslagen såg dagens ljus motionerade jag i riksdagen om en uppföljning, men då sa man: Det är för tidigt, och vi ska vänta på internationella erfarenheter. Nu säger vi tydligt att det ska ske här och nu, och jag hoppas att regeringen ser till att en sådan uppföljning sätts i sjön.

Jag vill gå igenom historiken som en bakgrund. Den är viktig att ha med sig när vi fattar det här beslutet i dag.

För 31 år sedan hade Lars Werner, VPK, en partimotion om att insemination skulle bli tillåtet, och inte bara för heterosexuella par utan i vilken samlevnadsform som helst.

Att jag själv motionerade 1992 var bland annat för att det skulle göras en uppföljning, men också därför att ensamstående kvinnor såg till att de ändå fick det önskade barnet. De gick på restaurang och på krogen och hittade män som ställde upp, men som de kanske aldrig såg igen. Det fanns också en risk för hivsmitta. Då menade jag att man skulle utreda om det inte var möjligt att inseminera inom hälso- och sjukvården.

Detta har jag sedan gnetat och stretat med tillsammans med min partikamrat Birgitta Ohlsson. När jag kom tillbaka till riksdagen 2006 väckte vi en motion om detta. Det fanns en majoritet i riksdagen 2007–2008 för att göra det möjligt. Men då var det en koalitionsregering.

Till skillnad från andra nordiska länder ska regeringen här vara enig när den lägger fram en proposition. I de övriga nordiska länderna kan ett parti reservera sig för en proposition om regeringen finner att det finns en majoritet i riksdagen. Redan 2007–2008 hade vi alltså kunnat tillsätta en utredning.

Jag insåg att vi måste ha ett bra kunskapsunderlag med fokus på barnets bästa. Jag är ledamot av Statens medicinsk-etiska råd, och vi gjorde en stor utredning om assisterad befruktning där assisterad befruktning för ensamstående var en del. Vi tog in barnläkare, barnpsykologer, gynekologer, expertis på barnområdet och djupdök i den forskning som fanns om barn som vuxit upp efter insemination av ensamstående förälder. Allt pekade på att

Prot. 2015/16:51

13 januari

*Assisterad befruktning
för ensamstående
kvinnor*

dessa barn hade det bra och var önskad. En majoritet i Statens medicinsk-etiska råd menade att detta borde bli möjligt.

Det ledde till att riksdagen 2012 fattade ett beslut om att regeringen skyndsamt skulle återkomma med ett lagförslag – det är fyra år sedan. Hur definierar man begreppet skyndsamt? Det tog ett år innan utredningen kom igång. Den utredningen hade som del i komplexet assisterad befruktning att med förtur ta upp detta med ensamstående föräldrar.

Det har sagts mig att hela lagdelen som finns i det här betänkandet är den lagdel som kommer att ligga till grund för det slutbetänkande som kommer om en dryg månad. Så den delen har ju inte varit något att vänta på. Efter utredningen har det tagit ytterligare ett år med remissbehandling och dylikt innan vi har fått förslaget på riksdagens bord.

Under tiden har många kvinnor rest utomlands för insemination, vilket är en nackdel just med tanke på barnens möjligheter att söka sitt ursprung när de har kommit upp i åren. Men jag är övertygad om att dessa kvinnor med sina sociala nätverk är bra föräldrar. Till skillnad från barn i heterosexuella förhållanden som har tillkommit genom insemination får barn till ensamstående som tillkommit genom insemination tidigt veta hur de har kommit till världen. Tyvärr döljs detta inom de heterosexuella paren.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 152 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag citerade tidigare ur utredningen: ”Det kan knappast hävdas att motivet för ett införande av möjligheten till assisterad befruktning för ensamstående är hänsynen till barnets bästa. Grunden för införandet är i stället en önskan att hjälpa fler ofrivilligt barnlösa att få barn på detta sätt.” Det är alltså inte mina ord, utan det är utredningen som själv beskriver sitt uppdrag på det här sättet.

Min första fråga till Barbro Westerholm, Liberalerna, är: Instämmer Liberalerna i den här beskrivningen?

Anf. 153 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Liberalerna har utgått från det som har sagts i Statens medicinsk-etiska råd där man utgår från barnets bästa. Det är bara att läsa utredningen i detalj. Det ligger till grund för vårt ställningstagande här.

Sedan kan man vända och vrida på ord i texterna och tolka dem olika. Jag har läst den proposition som vi har fått på riksdagens bord där utgångspunkten är att möjliggöra assisterad befruktning för ensamstående i Sverige under för barnet – och naturligtvis också för kvinnan – så säkra former som någonsin går.

Anf. 154 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag var tvungen att ställa frågan eftersom Barbro Westerholm i sitt anförande beskrev vad som händer annars. Det förutsätter att det finns någon som är spermiebärare inblandad, men kvinnor kan lura sig till att bli gravida med någon som kanske inte är medveten om det.

Men bortsett från sådana situationer, vad är då statens ansvar? Jo, det är att försöka fastställa faderskapet just för att skydda barnet. Barnet ska ha rätt till sina föräldrar och till att få veta vem den andra föräldern är. Det

är det som är angivet i barnkonventionen. Den här lagstiftningen fråntar barnet den rättigheten.

Vårt ansvar som lagstiftare är att skydda den som inte kan skydda sig själv. I det här fallet handlar det om barnen. Kvinnorna kan alltid ta sakerna i egna händer. Men att göra norm och lag av det som fungerar dåligt är inte det sätt som jag menar att vi ska bedriva lagstiftning på i det här landet.

Vi vet sedan tidigare att det skiljer sig ganska mycket mellan kristdemokrater och liberaler i synen på kvotering. Liberalerna för många gånger fram att föräldraförsäkringen bör kvoteras mer därför att mammor och pappor ska vara hemma lika mycket. Jag har många gånger misstänkt att det här handlar mer om synen på att kvinnor ska skyddas från att föräldraskapet ska bli en kvinnofälla.

Vi kristdemokrater menar att det viktigt att båda föräldrarna är närvarande för att bygga en relation till barnet för att det är vad barnet behöver. Barnet behöver både sin mamma och sin pappa. Det gäller inte bara föräldraförsäkringen utan det gäller all lagstiftning, inte minst denna.

Så min andra fråga till Liberalerna är: Varför vill ni ha kvoterad föräldraförsäkring, om pappan från början kan fråntas barnet?

Anf. 155 BARBRO WESTERHOLM (L) replik:

Herr talman! Först angående faderskap: Det gick ju inte att hitta några fäder till barnen när det gäller de kvinnor som jag refererade till i min motion från 1992. Det var ju vid tillfälliga restaurangbesök och andra tillfällen som man såg till att bli gravid. Det är ju way off från den möjlighet som vi ger barnen i dag. Här finns det ett system för barnets säkerhet.

Föräldraförsäkringen gäller ju en helt annan situation. Den ska man inte blanda ihop med situationen för dessa familjer.

Sjukvården har att så långt möjligt garantera att barnen föds i ett socialt nätverk med sin mamma, mor- och farföräldrar, väninnor, syskon eller andra. Men blanda inte ihop det här med föräldraförsäkringsfrågan!

Det är precis som vid några andra frågor som Emma Henriksson ställde som ju inte fokuserade på den här situationen utan på andra förhållanden.

Vi liberaler välkomnar det här beslutet och vill att man självkritiskt ska granska varför det har tagit fem år längre än nödvändigt. Det finns hundratals kvinnor som hade kunnat få tillgång till assisterad befruktning här hemma i stället för att behöva åka utomlands, med den lite sämre situation som det blir för barnet.

Anf. 156 CHRISTINA ÖSTBERG (SD):

Herr talman! Jag vill be om ursäkt för att jag missade att yrka bifall till vår reservation nr 1, vilket jag härmed gör.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.20 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Prot. 2015/16:51
13 januari

*Assisterad befruktning
för ensamstående
kvinnor*

§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU3 Assisterad befruktning för ensamstående kvinnor

Punkt 1 (Assisterad befruktning för ensamstående kvinnor)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (KD)

Förberedande votering:

40 för res. 1

13 för res. 2

216 avstod

80 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

218 för utskottet

40 för res. 1

13 avstod

78 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 69 M, 19 MP, 7 C, 15 V, 16 L

För res. 1: 40 SD

Avstod: 13 KD

Frånvarande: 21 S, 15 M, 8 SD, 6 MP, 15 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Sotiris Delis och Göran Pettersson (båda M) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 3 (Känd donator)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

258 för utskottet

15 för res. 3

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 72 M, 40 SD, 18 MP, 7 C, 16 L, 13 KD

För res. 3: 15 V

Frånvarande: 21 S, 12 M, 8 SD, 7 MP, 15 C, 6 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Carl Schlyter (MP) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Följande interpellationer hade framställts:

den 12 januari

2015/16:299 Brister i valideringen av vårddyren

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2015/16:300 Kärnkraften, effektskatten och jobben

av *Jörgen Warborn* (M)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2015/16:301 Vaccinationsprogrammet

av *Sotiris Delis* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:302 JAS

av *Stig Henriksson* (V)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:303 Avskaffandet av kårobligatoriet

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 12 januari

2015/16:587 Sms-lån som finansieringskälla till terrorresor

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2015/16:588 Kostnader och polisiära konsekvenser av gränskontroller

av *Rasmus Ling* (MP)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:589 Förbud mot ämnen i grupp inom Reach

av *Kristina Yngwe* (C)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:590 Polisens arbetsätt

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:591 Ökade sjukskrivningar

av *Margareta Cederfelt* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:592 Sjukfrånvaro

av *Margareta Cederfelt* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:593 Förbättrade förutsättningar för generationsskiften

av *Jörgen Warborn* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2015/16:594 Flickors mänskliga rättigheter
av *Boriana Åberg* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:595 Mörkande av sexuella övergrepp
av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:596 Förtroende för polisledningen
av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:597 Jämställdhet på riktigt
av *Boriana Åberg* (M)
till statsminister Stefan Löfven (S)

2015/16:598 Upphandling i kommuner
av *Margareta Cederfelt* (M)
till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2015/16:599 Karlsborg flygplats i Västra Götalands län
av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:600 Asylsökandes tandvårdsbehandling
av *Cecilia Widegren* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:601 Finansieringen av Norrbotniabanan
av *Edward Riedl* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:602 Kusträsk skjutfält i Norrbottens län
av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:603 Korsö skjutfält i Stockholms län
av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:604 F 17G Visby flygplats på Gotland
av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:605 Askö skjutfält i Södermanlands län
av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:606 Tofta skjutfält på Gotland
av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:607 Stabbo skjutfält i Stockholms län
av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:608 Veckholms skjutfält i Uppsala län
av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:609 Lombens skjutfält i Norrbottens län
av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:610 Orrträsk skjutfält i Norrbottens län
av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:611 Marma skjutfält i Gävleborgs län

av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:612 Boden Södra skjutfält i Norrbottens län

av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:613 Mellsten skjutfält i Stockholms län

av *Mats Green* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:614 Fördröjd EU-ersättning till mjölkbönder

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:615 Sena utbetalningar av EU-stöd

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:616 Vapendirektivets effekter på museer och vapensamlingar

av *Boriana Åberg* (M)
till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:617 Organisationsbidrag

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 11 januari

2015/16:511 Statens kostnader för en eventuell sanering av gruvområdet i Pajala

av *Birger Lahti* (V)
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

den 12 januari

2015/16:544 Territoriella anspråk

av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:534 Antibiotikaresistenta bakterier i svenska kycklingar

av *Jens Holm* (V)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:536 Försäljning av sälprodukter

av *Jan R Andersson* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:543 Beslut om skyddsjakt och licensjakt

av *Daniel Bäckström* (C)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:559 Det svensk-kubanska samarbetsavtalet

av *Sofia Damm* (KD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

Prot. 2015/16:51
13 januari

2015/16:560 Visbyklassen

av *Allan Widman* (L)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:483 Fredsförhandlingar i Syrien

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:502 Höjda energipriser

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2015/16:498 Risk för att Ryssland trotsar utslag i internationella domstolar

av *Hans Rothenberg* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:493 Krav på palestinska val

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 16.02.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med § 1 anf. 67 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 1 anf. 128 (delvis),

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 14.20 och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

KATHRIN FLOSSING

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	1
Anf. 2 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	3
Anf. 3 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	3
Anf. 4 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	4
Anf. 5 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	4
Anf. 6 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	4
Anf. 7 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	5
Anf. 8 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	5
Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	6
Anf. 10 ANDERS W JONSSON (C) replik	6
Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	7
Anf. 12 ANDERS W JONSSON (C) replik	7
Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	8
Anf. 14 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	8
Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	8
Anf. 16 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	9
Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	9
Anf. 18 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	10
Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	10
Anf. 20 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	11
Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	11
Anf. 22 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	12
Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	12
Anf. 24 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	13
Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	13
Anf. 26 ANNA KINBERG BATRA (M)	13
Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	16
Anf. 28 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	16
Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	16
Anf. 30 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	17
Anf. 31 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	17
Anf. 32 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	17
Anf. 33 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	18
Anf. 34 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	18
Anf. 35 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik.....	18
Anf. 36 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	19
Anf. 37 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik.....	19
Anf. 38 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	19
Anf. 39 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	20
Anf. 40 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	20
Anf. 41 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	20
Anf. 42 ANNA KINBERG BATRA (M) replik.....	21
Anf. 43 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	21
Anf. 44 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	23
Anf. 45 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	24

Anf. 46	Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	25
Anf. 47	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	25
Anf. 48	ANNA KINBERG BATRA (M) replik	25
Anf. 49	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	26
Anf. 50	ANNA KINBERG BATRA (M) replik	26
Anf. 51	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	26
Anf. 52	Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	27
Anf. 53	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	27
Anf. 54	Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	28
Anf. 55	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	28
Anf. 56	ANDERS W JONSSON (C) replik	28
Anf. 57	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	29
Anf. 58	ANDERS W JONSSON (C) replik	29
Anf. 59	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	30
Anf. 60	JONAS SJÖSTEDT (V) replik	30
Anf. 61	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	31
Anf. 62	JONAS SJÖSTEDT (V) replik	31
Anf. 63	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	32
Anf. 64	JAN BJÖRKLUND (L) replik	32
Anf. 65	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	33
Anf. 66	JAN BJÖRKLUND (L) replik	33
Anf. 67	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	34
Anf. 68	ANDREAS CARLSON (KD) replik	34
Anf. 69	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	34
Anf. 70	ANDREAS CARLSON (KD) replik	35
Anf. 71	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	35
Anf. 72	Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP)	36
Anf. 73	ANNA KINBERG BATRA (M) replik	38
Anf. 74	Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	38
Anf. 75	ANNA KINBERG BATRA (M) replik	39
Anf. 76	Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	39
Anf. 77	ANDERS W JONSSON (C) replik	39
Anf. 78	Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	40
Anf. 79	ANDERS W JONSSON (C) replik	40
Anf. 80	Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	40
Anf. 81	JONAS SJÖSTEDT (V) replik	41
Anf. 82	Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	41
Anf. 83	JONAS SJÖSTEDT (V) replik	42
Anf. 84	Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	42
Anf. 85	JAN BJÖRKLUND (L) replik	42
Anf. 86	Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	43
Anf. 87	JAN BJÖRKLUND (L) replik	43

Anf. 88 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik.....	44
Anf. 89 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	44
Anf. 90 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik.....	44
Anf. 91 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	45
Anf. 92 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik.....	45
Anf. 93 ANDERS W JONSSON (C)	45
Anf. 94 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	47
Anf. 95 ANDERS W JONSSON (C) replik	48
Anf. 96 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	49
Anf. 97 ANDERS W JONSSON (C) replik	49
Anf. 98 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik.....	49
Anf. 99 ANDERS W JONSSON (C) replik	50
Anf. 100 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	50
Anf. 101 ANDERS W JONSSON (C) replik	50
Anf. 102 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	51
Anf. 103 ANDERS W JONSSON (C) replik	51
Anf. 104 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	51
Anf. 105 ANDERS W JONSSON (C) replik	52
Anf. 106 JONAS SJÖSTEDT (V).....	52
Anf. 107 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	55
Anf. 108 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	55
Anf. 109 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	56
Anf. 110 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	56
Anf. 111 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	57
Anf. 112 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	57
Anf. 113 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	57
Anf. 114 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	58
Anf. 115 JAN BJÖRKLUND (L).....	58
Anf. 116 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	60
Anf. 117 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	61
Anf. 118 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik	61
Anf. 119 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	62
Anf. 120 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	62
Anf. 121 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	62
Anf. 122 Klimat- och miljöminister ÅSA ROMSON (MP) replik	63
Anf. 123 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	63
Anf. 124 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	63
Anf. 125 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	64
Anf. 126 JONAS SJÖSTEDT (V) replik.....	65
Anf. 127 JAN BJÖRKLUND (L) replik.....	65
Anf. 128 ANDREAS CARLSON (KD).....	65
§ 2 Justering av protokoll.....	68
§ 3 Avsägelse.....	68

§ 4 Anmälan om kompletteringsval	68
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	68
§ 6 Anmälan om faktapromemorior	70
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott	70
§ 8 Assisterad befruktning för ensamstående kvinnor	71
Socialutskottets betänkande 2015/16:SoU3	71
Anf. 129 EMMA HENRIKSSON (KD).....	71
Anf. 130 CHRISTINA ÖSTBERG (SD)	72
Anf. 131 KARIN RÅGSJÖ (V)	73
Anf. 132 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	74
Anf. 133 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	75
Anf. 134 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	76
Anf. 135 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	76
Anf. 136 YASMINE LARSSON (S)	76
Anf. 137 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	78
Anf. 138 YASMINE LARSSON (S) replik	79
Anf. 139 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	79
Anf. 140 YASMINE LARSSON (S) replik	80
Anf. 141 CECILIA WIDEGREN (M)	80
Anf. 142 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	81
Anf. 143 CECILIA WIDEGREN (M) replik	82
Anf. 144 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	82
Anf. 145 CECILIA WIDEGREN (M) replik	83
Anf. 146 STAFFAN DANIELSSON (C).....	83
Anf. 147 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	84
Anf. 148 STAFFAN DANIELSSON (C) replik	85
Anf. 149 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	86
Anf. 150 STAFFAN DANIELSSON (C) replik	86
Anf. 151 BARBRO WESTERHOLM (L).....	87
Anf. 152 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	88
Anf. 153 BARBRO WESTERHOLM (L) replik	88
Anf. 154 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	88
Anf. 155 BARBRO WESTERHOLM (L) replik	89
Anf. 156 CHRISTINA ÖSTBERG (SD)	89
(Beslut fattades under § 9.)	89
Ajournering.....	89
Återupptagna förhandlingar	90
§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	90
SoU3 Assisterad befruktning för ensamstående kvinnor	90
§ 10 Anmälan om interpellationer	91
§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar	91
§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor	93
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 16.02.	94